

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Pavel Grepl

Mediální obraz korupce ve veřejné správě

Olomouc 2015

vedoucí práce: PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Mediální obraz korupce ve veřejné správě zpracoval samostatně a použil jsem pouze uvedených pramenů a literatury.

Ve Vranovicích dne 16. 4. 2015

Bc. Pavel Grepl

Poděkování

Děkuji panu PhDr. René Szotkowskému, Ph.D. za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů.

Obsah

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Vymezení problematiky korupce	9
1.1 Definice korupce.....	9
1.2 Typy a formy korupce	11
1.3 Krátký exkurz do historie korupce	15
1.4 Důsledky korupce	16
1.5 Korupční faktory	18
1.6 Měření korupce.....	19
2 Prostředí veřejné správy ČR	22
2.1 Veřejná správa v právním prostředí ČR	22
2.2 Vymezení veřejné správy	23
2.3 Veřejný sektor a veřejná správa.....	24
3 Korupce ve veřejné správě.....	26
3.1 Právní úprava postihu korupce jako trestného činu.....	26
3.2 Příklady korupčních projevů ve veřejné správě	27
3.2.1 Příklad první	27
3.2.2 Příklad druhý	28
3.2.3 Příklad třetí	29
3.2.4 Příklad čtvrtý	29
3.2.5 Příklad pátý.....	30
4 Média a komunikace (úloha médií v moderní společnosti)	32
4.1 Komunikace jako prostředek k dorozumívání.....	32
4.2 Masová komunikace	33
4.3 Masová média.....	34

4.4 Agenda framing a setting.....	35
5 Korupce v českém kurikulu.....	38
5.1 Kurikulum.....	38
5.2 Kurikulární dokumenty	38
5.3 RVP pro střední odborné vzdělávání a gymnázia	39
5.3.1 RVP pro gymnázia	40
5.3.2 RVP pro střední odborné školy	42
5.4 Problematika korupce v RVP	43
5.4.1 Korupce v RVP pro gymnázia.....	43
5.4.2 Korupce v RVP pro střední odborné školy.....	45
EMPIRICKÁ ČÁST.....	46
6 Pohled na současný stav zkoumané problematiky	47
7 Popis empirické části.....	50
8 Cíle, problémy, hypotézy	51
9 Popis a výběr výzkumného vzorku	55
10 Charakteristika výzkumného šetření	56
11 Výsledky výzkumného šetření	59
11.1 Část 1: Problematika korupce ve školních vzdělávacích programech	59
11.2 Část 2: Analýza vybraných informací o celostátních denících.....	61
11.2.1 Popis vybraných statistických údajů o celostátních denících.....	62
11.2.2 Průměrná čtenost vybraných deníků.....	63
11.2.3 Průměrný denní náklad vybraných deníků	65
11.2.4 Analýza četnosti článků týkající se korupce	67
11.3 Část 3: Výsledky výzkumného šetření provedené dotazníkovou metodou.....	73
12 Shrnutí nejdůležitějších výsledků empirické části práce.....	94
13 Diskuze.....	97
Závěr.....	98

Seznam použité literatury a dalších pramenů	100
Seznam zkratk.....	107
Seznam tabulek.....	108
Seznam grafů	110
Seznam obrázků.....	110
Přílohy	111
ANOTACE	116

Úvod

Korupce je společenským, často diskutovaným problémem, který ovlivňuje celou společnost. Korupce je spojena s celou řadou negativních jevů, které celé společnosti škodí, tím se dotýká každého z nás. Celá společnost by proto měla tento problém vnímat a být s ním obeznámena. Zvláště důležité je s tímto problémem seznamovat mladé lidi, jak v rámci výchovného působení v rodině, tak z hlediska edukačního působení na školách. Jedním ze zdrojů, který na tento problém upozorňuje a zabývá se jím, jsou média, která mohou působit na veliký okruh lidí. Tato práce je zaměřena právě na problematiku korupce, kterou se však snaží podchytit z několika úhlů pohledu.

Téma jsme si zvolili obecně. Tuto práci zaměříme na zjištění vybraných znalostí o korupci u vzorku studentů maturitních ročníků prostějovských středních odborných škol (SŠ) a gymnázií (G) a na to, zda se na těchto znalostech podílí i vybrané celostátní, placené, tištěné deníky, jimi vytvářeným mediálním obrazem a zda se na těchto znalostech podílí i edukační proces na středních odborných školách a gymnáziích. Práce tedy bude zaměřena na korupci ve vztahu k vybraným deníkům a ve vztahu k edukačnímu procesu.

Právě celostátní tištěné deníky jsme si vybrali záměrně, neboť je považujeme za tradiční historická média, a proto nás zajímalo, zda v dnešní době plně informačních technologií a snadné dostupnosti informací přes internet, ať už v jakékoli podobě, jsou tyto tištěné deníky zdrojem informací u studentů výše uvedených škol, tedy zda vůbec a jak často studenti tyto deníky čtou. Cílem tedy není zkoumat, jaký mediální obraz o korupci tyto deníky vytváří, ale zjistit, zda tyto deníky, které tento mediální obraz také vytváří ve spojení s ostatními médii, vůbec mohou ovlivnit studenty středních odborných škol a gymnázií tím, že si je studenti zkrátka čtou a zda tato média jsou jedním ze zdrojů, ze kterých se o korupci dozvídají. V rámci edukačního procesu nás bude zajímat, zda se studenti o korupci dozvídají také ve školním prostředí a v jakých předmětech, a také jaké korupční kauzy případně řešili. Maturitní ročníky byly zvoleny proto, že nás zajímá, jaké informace mají studenti posledních ročníků o korupci, a jelikož autor této práce má vztak k Prostějovu, je práce zaměřena právě na studenty prostějovských škol.

Tato diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a empirické. Korupce je pro nás klíčovým tématem, proto se bude objevovat v celé této práci a budou na ni zaměřeny jak hlavní tak i dílčí cíle. Tato práce bude převážně zaměřena na korupci ve veřejné správě, protože tuto formu korupce pokládáme za nejvíce společensky nebezpečnou právě z toho důvodu, že se týká fungování celé společnosti a státu. Z tohoto důvodu také

předpokládáme, že ať již edukační proces, tak i tradiční tištěná média se orientují právě na tento druh korupce.

Teoretická část se skládá z pěti kapitol, které jsou dále děleny na podkapitoly a oddíly. Cílem těchto kapitol je popsat vybraná stěžejní témata, která se vztahují k této práci. První a největší kapitola se týká seznámení s problematikou korupce, po její definici následují jednotlivé typy korupce, její historie, dále jaké jsou její důsledky a korupční faktory. Závěr se týká jejího měření. Druhá kapitola je zaměřena na veřejnou správu a veřejný sektor, který spravuje. Třetí kapitola se týká korupce ve veřejné správě, kde je krátce popsána korupce z hlediska trestního práva s následným uvedením jednotlivých příkladů korupčního jednání ve veřejné správě. Tím, že je tato práce zaměřena i na tradiční tištěná média, se celá čtvrtá kapitola zabývá médii a jejich úlohou ve společnosti a tím, jak tuto společnost mohou ovlivňovat a konečně poslední pátá kapitola se týká rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro střední odborné školy a gymnázia a jakou úlohu mají v českém kurikulu a jakým způsobem je v rámcových vzdělávacích programech zapracovaná problematika korupce.

Empirická část se skládá z osmi kapitol, které jsou rovněž děleny na podkapitoly a oddíly a číselně navazují na předcházející kapitoly teoretické části práce. První kapitola empirické části, tedy šestá kapitola, se týká pohledu na současný stav zkoumané problematiky. Sedmá kapitola popisuje empirickou část práce, na ni navazuje část osmá, která popisuje hlavní a dílčí cíle, deskriptivní a relační problémy a formuluje hypotézy. Devátá kapitola se zabývá popisem a výběrem výzkumného vzorku. Desátá kapitola charakterizuje výzkumné šetření a popisuje použitou metodologii. Výsledky výzkumného šetření jsou uvedeny v jedenácté kapitole. Dvanáctá kapitola se týká shrnutí nejdůležitějších výsledků empirické části práce a poslední třináctá kapitola se týká závěrečné diskuze.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení problematiky korupce

Korupce, v poslední době často zmiňovaný a ve všech pádech skloňovaný termín. Diskuze o korupci je vedena napříč společnostmi, odbornou i laickou veřejností. Snadno bychom mohli podlehnout iluzi, že jde o „módní“ záležitost, fenomén poslední doby, který nikdy nepředstavoval pro společnost tak vážný problém jako právě nyní. Při bližším pohledu zjistíme, že jde opravdu jen o iluzi a že korupce resp. korupční jednání a jeho dopady provází lidstvo od nepaměti.

V této kapitole si nejprve vymežíme korupci jako takovou, podíváme se na jednotlivé formy a typy korupce a naznačíme historické pozadí tohoto jevu. Budeme se zajímat také o důsledky korupce a faktory, které k tomuto jednání vedou. Na závěr se krátce zmíníme o možnostech měření míry korupce v jednotlivých zemích.

1.1 Definice korupce

V současné době máme k dispozici celou řadu nejrůznějších definic korupce. Tento fenomén je významným tématem řady disciplín a každá z nich klade důraz na trochu jiné aspekty. Na korupci se tak můžeme dívat z pohledu ekonomického, morálního, právního, psychologického, sociologického apod. Už to naznačuje, že se v jejím případě jedná o komplexní jev.

Podívejme se nyní na několik dostupných vymezení korupce a všimněme si podobností.

Jedna z definic byla formulována IX. kongresem OSN v Káhiře v roce 1995 a korupce je tu chápána jako „*úplatkářství, nebo jiné chování ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé a nebo jiné.*“¹ Světová banka popisuje korupci jako „*zneužití veřejné pravomoci k soukromému prospěchu.*“² Interní protikorupční program úřadu vlády z května 2014 popisuje korupci následujícím způsobem. „*Korupci chápeme jako slib, nabídku, poskytnutí úplatku nebo jiné neoprávněné výhody s cílem*

¹ VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 15.

² VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 13.

ovlivnit něčí jednání nebo rozhodnutí. Korupci nazýváme také žádost o úplatek a přijetí úplatku.“³

Mezinárodní nevládní nezisková organizace Transparency International definuje korupci jako „zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu...takové jednání představitelů veřejného sektoru (ať už se jedná o politiky či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.“⁴ Všechny tyto definice hovoří o získání nějakého osobního prospěchu, kterému předchází problémové (z normy vybočující) chování, nejčastěji popisované jako zneužití pravomocí nebo porušení povinností. Korupci je možné vymezit přímo jako typ *deviantního patologického chování, odchylovajícího se od požadovaného standardu a porušujícího stanovená pravidla za účelem dosažení zisku či jiné výhody.*⁵ Tento úhel pohledu zdůrazňuje korupci jako patologii, odchylku od normy – mohli bychom říci nemoc, kterou je třeba léčit, jinak má potenciál pacienta (v tomto případě společnost) ohrožit na životě.

Všimněme si, že všechny výše uvedené definice hovoří i o cíli korupčního jednání nebo chceme-li očekávaném bezprostředním důsledku takového jednání. Vždy jde o nějakou výhodu, zisk, osobní prospěch, čili něco, co je vnímáno spíše pozitivně, ale skutečné důsledky korupce nemají s tímto pozitivním vyzněním mnoho společného.

Slovo „korupce“ v sobě obsahuje latinský základ *rumpere*, což znamená zlomit, rozlomit, přetrhout. Důsledek takového zlomu zachycuje latinský výraz *corruptus* vyjadřující, že určitý jedinec je přinucen ke změně postojů, zásad a názorů. Termín *corruptus* je pak možné překládat s pomocí výrazů jako: *znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý, podplacený.*⁶ Ovšem korupční jednání je možné chápat nejen jako mravní pochybení, v našich podmínkách se s ním (v případě odhalení) pojí i trestně právní důsledky.

Zde je třeba uvést, že pod korupcí v širším smyslu je možné zahrnout i formy jednání, které nejsou jednoduše trestně postižitelné, jako např. protekce, nepotismus, klientelismus.⁷

Uvedený výčet zdaleka není konečný. Dá se říci, že neexistuje vyčerpávající, obecně přijímaná definice korupce a možná každý z nás by dokázal v odpovědi na otázku, co je to korupce, vytvořit vlastní vymezení.

³ Interní protikorupční program Úřadu vlády České republiky. VLÁDA ČR. [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/protikorupcni-program/interni-protikorupcni-program-uradu-vlady-ceske-republiky-119436/>

⁴ ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 18.

⁵ PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*, s. 18.

⁶ Srov. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 14.

⁷ Srov. PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*, s. 18.

Ve finále ale korupce představuje něco špatného, nepřijatelného a v širších souvislostech škodlivého. Jde o situaci, kdy jednotlivec, nebo celá skupina využije svého postavení, své funkce a informací z toho plynoucích ke svému vlastnímu prospěchu, či prospěchu pro ně spřízněných osob. Osobní prospěch zvítězí nad odpovědností a dochází tak ke zneužití moci, což sebou zpravidla nese nejen narušení důvěry v celý systém, ale i poškození jiných osob a jejich oprávněných zájmů.

1.2 Typy a formy korupce

Při pohledu na jednotlivé definice korupce zjistíme, že zpravidla hovoří o určitém typu jednání, jehož cílem je získání osobního prospěchu. Obsahují i hodnotící aspekt, kdy toto jednání je vzhledem k důsledkům chápáno jako nepřijatelné, problematické. Nabízí se otázka, jak ono problematické jednání rozpoznat, neboli co všechno můžeme zařadit pod shrnující termín „korupční jednání“. Odpověď na tuto otázku není vůbec jednoduchá. To co jedna skupina označí za problematické nebo již přímo korupční, jiní budou hájit jako normální běžnou praxi.

Ukazuje se, že v našich podmínkách často dochází k zaměňování korupce a úplatkářství, to ale ve skutečnosti představuje jen jednu z forem korupčního jednání. Pokud se budeme bavit o poskytnutí či přijetí úplatku (zvláště v peněžité podobě) za zprostředkování nějaké neoprávněné výhody, málokdo zapochybuje o tom, zda jde či nejde o korupci. V tomto směru existuje shoda ve způsobu vnímání, která jde napříč odbornou i laickou veřejností. Dá se předpokládat, že významný podíl na tom má fakt, že pojem úplatkářství a jeho přesné vymezení je součástí právní úpravy ČR. Zřejmě i díky tomu je v případě tohoto projevu korupce mnohem méně nejasností než u jiných, ve svých důsledcích stejně nebezpečných forem. Pojdme se na některé z nich podívat podrobněji.

V souvislosti s korupčním jednáním jsme již zmínili termíny klientelismus a nepotizmus. Co se za nimi skrývá a jak souvisí s korupcí?

Původ slova klient, které je základem termínu klientelismus, nacházíme ve starověkém Římě, zde se jím označovala osoba závislá hospodářsky a právně na svém ochránci (patriciji).⁸ *Latinské slovo cliens spojujeme s významem poslušný.*⁹ Klientelismem označujeme jistou neformální síť lidí, která funguje na spřátelených vazbách jednotlivých aktérů, na vzájemné protekci a výpomoci, kdy si tito lidé dopomáhají z titulu své funkce

⁸ Srov. PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*, s. 390.

⁹ ŠTÍČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 22.

s využitím kontaktů a vlivu k různým neoprávněným výhodám či zisku a vzájemně se kryjí. Dá se říct, že termín klientelismus a s ním úzce související protekce vstoupili do obecného povědomí, v souvislosti s korupcí jsou, zvláště v poslední době, poměrně hojně užívané, naproti tomu nepotismus se v běžném jazyce příliš nevyskytuje. Přestože tento termín může být zejména pro laickou veřejnost velkou neznámou, jeho obsah už tak neznámý není.

Slovo nepotizmus pochází z italského slova „nepos“, což znamená vnuk,¹⁰ a nejde o nic jiného než o prosazování či přímo dosazování členů své rodiny, nebo příbuzných na lukrativní pozice, což už samo o sobě je spojeno s neoprávněným ziskem pro ně, cílem je ale často také získání výhody pro toho, kdo se jej dopouští např. v podobě většího vlivu.

Zmíněné formy jednání vedou k budování a posilování vztahové sítě mezi určitou skupinou osob, která se tím stává na sobě vzájemně závislá. Výhody, které zúčastněným díky těmto vztahům plynou, mohou být na jedné straně finanční, na druhé straně může jít např. o rychlejší kariérní postup, lepší přístup k informacím, větší podíl na rozhodování apod.¹¹ Jednotlivým prvkem těchto forem jednání by mohlo být: „byla mi svěčena moc a já ji využiji ve svůj prospěch, pro prosazení svých zájmů.“ Všechny konkrétní formy korupčního jednání pak probíhají v rámci tohoto základního nastavení. Např. jedinec, který z titulu své funkce může ovlivňovat přijímání a zařazování osob na určité pozice, toho využije k posílení svých zájmů dosazením osob, z nichž mu plyne nějaký zisk. Tyto spřátelené osoby pak může zvýhodňovat oproti ostatním apod. Nebo naopak situace, kdy jedinec z titulu své současné funkce (pozice) poskytne nějakou výhodu druhému za příslib zajištění nějaké lukrativní pozice v budoucnosti – tato forma vzájemné výpomoci vstoupila do obecného povědomí pod lidovým označením „rozdávání trafik“. Přestože podobné situace nesou jasné známky klientelismu, protekce, nežádoucího zvýhodňování, narušení volné soutěže, je postižitelnost jejich aktérů velmi problematická, možnost úspěšně kontrolovat a omezovat výskyt těchto fenoménů je minimální, a tak často zůstává pouze u morálního odsouzení.

Klientelismus, nepotismus a s nimi související formy jednání je třeba z hlediska fungování společnosti považovat za velmi nebezpečné jevy. Osoby zapleteny do výše zmíněných vztahových sítí jsou k sobě loajální, navzájem si vypomáhají a vzájemně se kryjí. Výsledkem je vážné narušení základních principů fungování svobodné, demokratické společnosti. Jednotlivé pozice jsou obsazovány lidmi, kteří by v korupci nenarušeném konkurenčním prostředí neobstáli, dochází k zadávání zakázek výhodných jen pro jejich příjemce, narůstá moc „vyvolených“. Vážnost situace se ještě zvětšuje v okamžiku, kdy se

¹⁰ VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 19.

¹¹ Srov. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 19.

součástí těchto struktur stávají lidé, kteří by proti nim měli bojovat, jako policisté, soudci nebo politici.

Když uvažujeme o korupci resp. o potenciálně korupčním jednání, nesmíme zapomenout se zastavit u pojmu lobbying. Lobbying je, zvláště v poslední době, ve vztahu ke korupci často zmiňovaný pojem.

Slovem lobby se původně v britské Dolní sněmovně označoval prostor (sín, vestibul), kde poslanci přijímali návštěvy. Lobbismus se pak vztahuje k osobám, které ovlivňují poslance. Tyto termíny se používají v souvislosti s činností nátlakových nebo zájmových skupin či jednotlivců reprezentující tyto skupiny, které prosazují své zájmy díky zákulisním jednáním.¹² V případě lobbyingu jde tedy o způsob jednání úzce propojen s politikou a politiky. Ve svém důsledku jde vlastně o ovlivňování legislativního procesu, způsobu přerozdělování veřejných prostředků prostřednictvím přesvědčování těch, kdo s těmito prostředky mohou hospodařit, nebo se podílí na rozhodovacím procesu. Přestože s lobbyingem se pojí spíše negativní konotace, nejde o primárně negativní nebo korupční jednání, může být nahlížen z více úhlů pohledu.

V pozitivním smyslu můžeme lobbying chápat jako pouhou reprezentaci zájmů, v takovém případě zahrnuje např. výměnu informací, způsob vytváření spojenectví a koalic, budování formálních a neformálních kontaktů, jde v podstatě o různé druhy interakcí, vytvářených pro obhajobu myšlenek, přesvědčování těch, kdo rozhodují.¹³

Na lobbying se můžeme dívat také jako na určitý způsob komunikace s veřejným činitelem,¹⁴ jejímž cílem může být prosazení oprávněných, veřejně prospěšných zájmů. Je třeba si uvědomit, že ti, co rozhodují, potřebují informace ze svého okolí, od lidí zainteresovaných do dané problematiky, o které oni sami nemají tak velké a rozsáhlé znalosti.

Lobbying jako oboustranná komunikace pak představuje jednu z možností „vysvětlení“ situace, vzhledu do problematiky. Snaha získat někoho pro naši věc (přesvědčit prostřednictvím korektního jednání, komunikace opřené o poctivé argumenty, vysvětlováním nejasností, poskytováním informací) je chápána jako naprosto legitimní a legální interakce mezi jednou a druhou stranou, tedy soukromými osobami či skupinami a státní správou. Ve světě je lobbying chápán především jako jeden ze způsobů dodávání informací zákonodárcům, a to v souladu se zákonnými i etickými normami.¹⁵

¹² Srov. PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*, s. 464.

¹³ Srov. LABOUTKOVÁ, Šárka a Petr VYMĚTAL. *Lobbying v moderních demokraciích*, s. 19.

¹⁴ Srov. LABOUTKOVÁ, Šárka a Petr VYMĚTAL. *Lobbying v moderních demokraciích*, s. 56.

¹⁵ Srov. PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*, s. 51.

Lobbing tedy automaticky nepředstavuje korupční jednání. Jako v řadě jiných případů jde jen o nástroj, který sám o sobě není ani dobrý ani špatný, tyto kvality získává až v rukou konkrétních lidí. Jsou to konkrétní lidé, kteří rozhodují, zda jejich jednání zůstane v rámci legitimních zvyklostí nebo zda překročí v tomto případě poměrně tenkou hranici ke korupčnímu jednání. Záleží jen na nich, zda zůstanou u lobbingu ve smyslu přesvědčování díky poskytování relevantních informací, argumentace, nebo přejdou k lobbingu jako přesvědčení, prosazení svých zájmů prostřednictvím např. úplatku či příslibení protislužby apod.

Kromě formy korupce můžeme rozlišit různé typy korupce. V závislosti na zvoleném kritériu členíme korupci podle velikosti, závažnosti nebo třeba místa výskytu. Podle velikosti a rozsahu můžeme členit korupci na malou či velkou.

Jako malá (nebo také byrokratická) korupce se označuje většinou neorganizovaná, nahodilá forma, ale může být promyšlená, páchána jednou osobou.¹⁶ Jde vlastně o korupci v běžném životě spojenou s obyčejnými úředníky.¹⁷ Často se jedná o jednorázové úplatky za vyřízení, případně rychlejší vyřízení nějaké záležitosti, kdy úplatek je nabízen soukromou osobou úředníkovi, případně úředník sám o úplatek požádá.¹⁸

Označení velká korupce (korupce značného rozsahu) bývá spojena s politickou reprezentací, čelními představiteli veřejného a společenského života. Její důsledky jsou společensky mnohem závažnější.¹⁹ Často dochází ke značnému zneužívání veřejných zdrojů, neefektivnímu hospodaření s veřejnými prostředky.²⁰

Vymětal zmiňuje ještě jeden druh korupce, který se nachází někde mezi výše uvedenými, a sice tzv. state capture. V tomto případě dochází k formování korupčních sítí a ovládnutí legislativního procesu soukromými subjekty. Veřejná správa se dostává pod soukromý vliv, politické elity jsou úzce propojeny s ekonomickými strukturami.²¹

¹⁶ Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 20-21.

¹⁷ Srov. VYMĚTAL, Petr. in, DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*, s. 14.

¹⁸ Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 20-21.

¹⁹ Srov. VYMĚTAL, Petr. in, DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*, s. 13.

²⁰ Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 20-21.

²¹ Srov. VYMĚTAL, Petr. in, DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*, s. 15.

Jiné členění se nabízí dle místa, kde se korupce nachází, nebo kdo jsou její aktéři. Hovoříme pak o korupci ve veřejném nebo soukromém sektoru, politické korupci, korupci v oblasti justice, korupci ve fotbale apod.

Korupční jednání často není nic jiného než zneužití moci, která by se v ideálním případě měla pojit především s odpovědností. Nežijeme v ideálním světě a na aktuálnosti tak získává slavný výrok lorda Actona, který prohlásil, že všechna moc korumpuje, a dodal, že absolutní moc korumpuje absolutně.²² Osobní zisk postavený nad veřejný zájem, nedostání povinnosti nebo nedostatek odpovědnosti při výkonu svěřené moci v dané oblasti je tím, co můžeme považovat za společné znaky korupčního jednání, které jak uvidíme v následující podkapitole, provází lidstvo celou jeho historií.

1.3 Krátký exkurz do historie korupce

Korupce provází lidstvo od nepaměti. Především je spojena se vznikem státního zřízení, resp. osobami, které toto zřízení spravují, ať už se jim v průběhu času říkalo jakkoli. Korupce se vyskytovala jak v antickém Řecku, tak i v Římské říši, traduje se, že zde byly na prodej nejen úřednické hodnosti, ale i císařská koruna, a tak uchazeči o funkce prokonzulů ruinovali a olupovali své provincie.²³ S korupcí se dalo setkat nejen v oblasti státní správy, ale i např. v rámci obchodních vztahů. Je třeba si uvědomit, že při zpětném hodnocení korupčního jednání v minulosti máme tendenci toto posuzovat z hlediska současných kritérií. To co v dnešním měřítku považujeme za korupci nebo nemravné chování mohlo být v dřívějších dobách nahlíženo jako běžná součást života a nikdo by se nepozastavoval nad tím, že by se dělo něco špatného.

Prvky korupčního jednání můžeme vystopovat všude tam, kde se lidem dostává do rukou moc nad jinými, kde mohou ovlivňovat dění, rozhodovat o druhých.

Ve středověku se v Čechách označovalo slovem „podmazati“ dávání úplatku knězi za „vyhovění“. Zde můžeme patrně najít souvislost s obřady, kdy kněz provádí pomazání svčným olejem.²⁴ Poskytování nevyžadované úplaty knězi za nejrůznější úkony je dosud silně zakořeněný zvyk.

Obecně vzato korupční jednání není pro lidstvo ničím neznámým. Podívejme se nyní, jak je to s vývojem korupce resp. korupčního prostředí na území našeho státu. V současnosti

²² Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 18.

²³ Srov. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 62.

²⁴ Srov. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 64.

nás média prakticky denně zásobují informacemi o korupci prakticky na všech úrovních státní správy, což snadno může budít dojem, že míra korupce oproti minulosti roste a že to tu, pokud jde o korupci, nikdy nebylo tak špatné jako nyní. Řekli jsme si, že korupce provází lidstvo od nepaměti a nevyhnula se žádnému společenskému útvaru nebo státnímu zřízení. Rozdíly můžeme vidět v rozsahu, ve způsobech vnímání, přístupech ke korupčnímu jednání.

Naše země samozřejmě není výjimkou. Korupční kauzy se nevyhnuly ani období první republiky, to občas bývá vnímáno dosti idealisticky, snad i proto, že po dlouhém období nesvobody k němu vzhlížíme jako k odkazu demokracie v naší zemi. Obrovský nástup korupce a především vznik a rozvoj faktorů podporujících korupci a korupční jednání spatřujeme v poválečném Československu v dobách socialismu. V důsledku centrálního plánování a celkového narušení hospodářství země se z řady běžných věcí stalo nedostatkové zboží. Dostat se k omezeným zásobám se dalo jen díky černému trhu a korupci, která byla stále více vnímána jako běžná součást života občanů. V éře socialismu se v podstatě celá země vrátila k tzv. barterovému obchodu, tedy podplácení zbožím či směně jednoho zboží, k němuž měl dotyčný přístup, za zboží jiné, k němuž sám přístup neměl.

Využití známých nebo úplatků bylo chápáno jako normální způsob, jak se dostat k požadovanému zboží. Tento posun ve vnímání žádoucího a nežádoucího chování nepochybně představuje jeden z důležitých faktorů vytvářejících podhoubí korupce v dnešní době. Nemůžeme opomenout fakt, že jsme národem, kde zlidověla rčení jako „kdo denně nekrade hodinu, okrádá rodinu“ nebo „nechci slevu zadarmo“.

Představitelé zločinného komunistického režimu²⁵ systematicky devastovali hodnoty a mravní vnímání národa až na úroveň své vlastní zločinnosti. Nelze se pak příliš divit, že řada lidí vnímá jako normální to, co už je daleko za hranicí mravního jednání a v rozporu se zájmy společnosti. Nepřekvapí ani to, že po dlouhém období nesvobody si značná část obyvatel neví rady se svobodou a mocí s ní spojenou. Podívejme se nyní blíže na důsledky korupce.

1.4 Důsledky korupce

Už u definice korupce byly zmíněny negativní důsledky takového jednání. Dalo by se říci, že korupci vnímáme jako nepřijatelnou, dokonce nebezpečnou formu jednání právě kvůli jejím důsledkům. Proč je vlastně korupce tak nebezpečná? Odpověď na tuto otázku

²⁵ Srov. § 2 odst.2 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu ze dne 9.3.1993. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-198>

samozřejmě pramení již ze samé definice korupce, dochází k zneužívání postavení – člověk neužívá svého postavení určeného k prosazení veřejného zájmu (např. správa svěřeného majetku v duchu zásad dobrého hospodáře), ale upřednostní zájmy osobní např. přesunem prostředků k někomu, komu nenáleží, kdo by se k nim na základě volné soutěže nedostal. Za jeden z důsledků lze považovat plýtvání veřejnými prostředky, neopodstatněné výdaje na služby či produkty, které nejsou pořizovány v souladu s veřejným zájmem. Dochází k neefektivnosti a nehospodárnosti, např. nákupům za ceny, které výrazně převyšují běžnou pořizovací hodnotu. Díky korupci přichází stát o peníze, snižuje se tak objem finančních prostředků, který by bylo možné využít. Mohou se objevit jevy, které souvisí s jakýmsi snižováním standardů, kdy za větší množství peněz než je obvykle nutné se dostává obyvatelům horších služeb, než jaké by bylo možné získat, případně nakupované zboží a služby slouží jen velmi omezené skupině občanů, přibývá projektů financovaných z veřejných prostředků, jejichž potřebnost či užitečnost pro veřejnost je velmi diskutabilní apod.

Zvýšený výskyt podobných jevů provázejících posilování soukromých zájmů, vede k postupné deformaci zájmů veřejných. To má ovšem za následek ztrátu důvěry občanů ve veřejné instituce, v právní stát jako takový.²⁶ Dá se také předpokládat, že pokud lidé uvidí, že určité chování vede k výhodám a byť je formálně deklarováno jako nežádoucí nebo přímo nezákonné, není provázeno příslušnými sankcemi, spíše naopak, začnou jej napodobovat. Pod vlivem neustálých korupčních skandálů, velkého plýtvání veřejných prostředků, ztrácí občané např. jakoukoliv ochotu odvádět státu příslušné poplatky, daně apod. Korupce tak vlastně demoralizuje velkou část obyvatelstva. Dochází k pokřivenému vnímání toho, co je morální, jak už bylo naznačeno výše, lidé jsou schopni začít chápat korupční jednání jako normální, žádoucí, jako něco, co je nezbytné pro fungování v dané společnosti. Uvažujeme-li o ztrátě důvěry v právní stát fungující zároveň na určitých morálních zásadách, je třeba si uvědomit, že k ní nedochází jen u vlastních občanů, ale často přesahuje hranice státu.

Především korupce provázející veřejné zakázky snižuje důvěryhodnost celé země, což má za následek neochotu zahraničních firem investovat zde své prostředky.²⁷ Zde už narážíme na negativní důsledky pro celou ekonomiku, jako je zpomalování růstu, snižování investic, narušení konkurenčního prostředí atd. Závažným důsledkem je růst kriminality, který korupci přirozeně provází.

²⁶ Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 24.

²⁷ Srov. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*, s. 24.

Korupce je také spojována s nespravedlností, lze na ní nahlížet (mimo jiné) jako na projev nespravedlnosti, tj. porušování určitých norem stanovujících spravedlivé, nebo férové způsoby jednání.²⁸

Lidé se poměrům v korupci zmítaném státě přizpůsobují, zároveň čím dál častěji čelí pocitům nespravedlnosti, frustraci a celkové nespokojenosti. To má i své politické důsledky. Roste nespokojenost s tradičními stranami a politiky, lidé odmítají chodit k volbám, o to víc pokud mají důvod vnímat ty, kteří se již nechali zvolit, jako korupčníky. Nebo na druhé straně v zoufalé snaze najít rychlé řešení dané situace roste připravenost odevzdat svůj hlas lidem s radikálními názory. Jako by hledali spasitele, někoho kdo přijde, udělá pořádek ve prospěch všech, sami však na vlastní aktivitu rezignují, což má vážné dopady na úroveň občanské společnosti. Lidé ztrácí zájem podílet se na veřejném životě, zapojovat se do rozhodování o věcech veřejných, často s odůvodněním, že se stejně nedá nic změnit.

Podívejme se nyní, co se vlastně stane, když se korupce v určitém prostředí vymkne kontrole a rozroste se do takové míry, že prostupuje celou společností a ohrožuje samotné její základy.

1.5 Korupční faktory

Mohli bychom uvažovat o tom, že lidé jsou ke korupci náchylnější v případě, kdy se sejde několik faktorů. Co všechno tedy můžeme označit za faktory korupce nebo korupčního jednání – tedy vlastně podmínky, které nacházíme na pozadí takového jednání.

V zásadě bychom mohli uvažovat o dvou skupinách faktorů. Na jedné straně můžeme rozlišit faktory na straně konkrétního člověka (technicky bychom si je mohli označit jako vnitřní), na straně druhé ty stojící mimo člověka (faktory vnější), související s prostředím, v němž ke korupci dochází. V obou případech lze za základní faktor (nebo chceme-li příčinu korupce) považovat člověka. Buďto je nositelem určitých dispozic nebo tvůrcem specifických podmínek prostředí. Zjednodušeně bychom mohli říct, že ke korupci dochází všude tam, kde zvítězí touha po osobním prospěchu a odsune do pozadí společné zájmy nebo vůbec ohled na druhé. Tato, do jisté míry normální, touha po privilegovanosti v kombinaci s určitým osobnostním nastavením a úrovní hodnotového systému představuje skupinu oněch vnitřních příčin. Lidé se liší svou připraveností porušovat pravidla, jednat proti zájmům společnosti v tomto případě korupčně.

²⁸ Srov. You 2005 in SMITH, Michael L. *Vnímání a realita korupce v České republice*, s. 21.

Jak již bylo řečeno, vnější faktory souvisí s podmínkami v prostředí. Mezi ty patří např. monopolizující efekt související s počtem firem na trhu schopných zabezpečit určitý segment, dále pak široké rozhodovací pravomoci soustředěvané do rukou jednotlivců nebo organizací a zároveň nedostatečné kontrolní mechanismy, také nedostatek transparentnosti, což samo o sobě možnost kontroly snižuje, a v neposlední řadě také narušená funkce pro chod společnosti, důležitých systémů (právního, administrativního, kulturního, ekonomického, politického).²⁹

Co rozhoduje o tom, zda bude korupce v určité společnosti ojedinělou záležitostí vyskytující se izolovaně u několika málo jedinců nebo zda přeroste v celospolečenský problém, prostupující celým systémem? Jednotlivé společnosti se od sebe liší svou kulturou, historií, politicko-právním uspořádáním, který se vyvinul na základě určité zkušenosti. Můžeme uvažovat nejen o mravní úrovni jedince, ale i společnosti. Můžeme se např. ptát, jací lidé v dané společnosti rozhodují, jaké chování je odměňováno, či naopak sankcionováno, ke komu je vzhlíženo jako ke vzoru apod. Jak již bylo uvedeno výše, pokud se vlády na dostatečně dlouhou dobu ujmou zločinci, může se právě zločinné chování stát vzorem pro přežití přenášeným na další generace.

Přirozeně se objevila potřeba kvantifikovat rozdíly mezi jednotlivými regiony nebo státy. Zastavme se nyní krátce právě u možností měření těchto rozdílů.

1.6 Měření korupce

Hned na začátek si můžeme položit otázku, jak lze úroveň korupce v jednotlivých zemích měřit a nakolik jsou tato měření přesná. Odpověď není úplně jednoduchá. Měření korupce se běžně provádí, ale existují různé postupy, což komplikuje možnost srovnání výsledků. Rozdíly mohou být také ve vymezení korupce tzn. toho, co vlastně zahrnujeme do korupce a budeme tedy chtít měřit.

Navíc jak vlastně změřit něco, co aktéři popírají. Samozřejmě by bylo nejjednodušší se v rámci šetření ptát respondentů, zda nějaký úplatek přijali, nebo sami nabídli, zda někoho ze své pozice upřednostňovali, nebo zda někdy zneužili své pravomoci k osobnímu obohacení, ovšem to by bylo asi jako pasáž ze hry Divadla Járy Cimrmana Vražda v salonním kupé, kdy inspektor Trachta odkazuje policejního praktikanta Hlaváčka na svou knihu „Zbytečné otázky v kriminalistice“ poté, co chce tento položit podezřelému otázku, zda se dopustil vraždy

²⁹ Srov. CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*, s. 27-28.

„...když se vraha zeptáte, jestli zavražděného zavraždil, tak Vám vždycky řekne, že nezavraždil...no zkuste to.“³⁰ Je zřejmé, že výhradně touto formou bychom se daleko nedostali.

Proto existují jiné metody například monitorování korupčního jednání v médiích, tedy výskyt tohoto jednání za určité období, které se v médiích objeví. Dále se využívají policejní, či soudní statistiky odhalené korupce a dokázané korupce.³¹

Další možnost představuje expertní hodnocení, což jsou vlastně studie a analýzy reprezentující názory expertů, např. ratingové agentury či konzultanti mezinárodních institucí.³² Využívají se také různé sociologické přístupy shromažďování dat. V rámci sociologických průzkumů jsou například respondenti dotazováni na jejich vnímání korupčního prostředí. Řada metod měření korupce se pokouší vyjádřit míru korupce pomocí indexu. Podíváme se jen na ten nejznámější z nich, tj. index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index), který vydává organizace Transparency International (dále jen TI) již od roku 1995. Jedná se o složený index, ve kterém je zahrnuto více informací najednou a který je vytvořený na základě několika průzkumů korupce. Index řadí země podle stupně vnímání korupce ve veřejném sektoru, tzn. jak moc jsou lidé působící ve veřejném sektoru (úředníci, politici) korupcí zasaženi. Tento index se neopírá o vnímání běžných občanů, ale lidí z řad odborníků a podnikatelské sféry.³³ *Při sběru unikátních dat jsou respondenty domácí i zahraniční podnikatelé, analytici, představitelé obchodních komor aj. zástupci odborné veřejnosti z hodnocených zemí. Metodologie je všeobecně založena na důvěryhodných zdrojích, používajících odlišných metod hodnocení korupce a odlišných vzorků.*³⁴ Při tvorbě indexu se pracuje se stupnicí od 0 do 100. Kdy 0 pro nějakou zemi znamená, že je tu korupce vnímána jako nejvyšší možná, na druhé straně hodnota 100 znamená vnímání nepřítomnosti korupce. Následně se země sestavují do žebříčku od těch nejméně zkorumpovaných po ty nejvíce zkorumpované. Tento žebříček TI každoročně zveřejňuje. V rámci měření v roce 2013 se hodnotilo 177 zemí.³⁵ *Česká republika se v celosvětovém žebříčku umístila na 57. místě, s hodnocením 48 bodů, což je stejný výsledek, jakého dosáhly Bahrajn, Chorvatsko a Namibie. Tento výsledek se jeví jako ještě tristnější v regionálním srovnání. Mezi 31*

³⁰ CIMRMAN, Jára da, Ladislav SMOLJAK a Zdeněk SVĚŘÁK. *Hry a semináře: úplné vydání*, s. 139.

³¹ Srov. KALA, Miloslav. Jak měřit korupci?. *ČESKÁ POZICE* [online]. 2.3.2011 [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-merit-korupci-0z7-/tema.aspx?c=A110227_110100_pozice_6896

³² Srov. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 29.

³³ Srov. Index vnímání korupce /CPI/ v roce 2013. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>

³⁴ VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*, s. 39.

³⁵ Srov. Index vnímání korupce /CPI/ v roce 2013. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>

západoevropskými zeměmi (členské státy EU + Norsko, Švýcarsko, Island) je Česká republika na 25. místě.³⁶

V roce 2014 se hodnotilo indexem vnímání korupce 175 zemí. České republice se oproti roku 2013 zvýšilo bodové hodnocení, ovšem toto zvýšení mělo jen malý vliv na lepší umístění v žebříčku. Česká republika se tedy na celosvětovém žebříčku umístila na 53. místě. V rámci 31 západoevropských zemí jsme stále na 25. místě.³⁷

Například Maďarsko je na 47. místě, Slovensko je na 54., Polsko na 35. místě. Tabulce vévodí jako země s nejmenší mírou korupce Dánsko na prvním místě, Nový Zéland na druhém a Finsko na třetím. Spojené státy americké se umístili na 17. místě, Rusko na 136. místě.³⁸

Z toho vyplývá, že nezávislí pozorovatelé zde reflektují poměrně vysokou úroveň korupce, a to právě v oblasti veřejného sektoru, kde by měl být na prvním místě veřejný zájem, místo toho má zjevně navrch osobní prospěch „několika vyvolených“. Pokud se tento trend nezmění, hrozí vážné dopady pro fungování celé společnosti.

³⁶ Index vnímání korupce /CPI/ v roce 2013. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>

³⁷ Srov. Index vnímání korupce 2014. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2014-2/>

³⁸ Srov. Corruption Perceptions Index 2014: Results. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/results>

2 Prostředí veřejné správy ČR

V předchozí kapitole jsme se věnovali detailnějšímu vymezení korupce jako takové. Zmínili jsme se o vážných důsledcích na fungování celé společnosti – to především v situacích, kdy jsou aktéry korupce lidé, kteří by z titulu své funkce měli hájit veřejný zájem.

Na tomto místě se budeme podrobněji zabývat vymezením a prostředím veřejné správy. Protože jak jsme již uváděli v úvodu této práce, právě problematika korupce ve veřejné správě je tím, nač se chceme v této práci podrobněji zaměřit.

2.1 Veřejná správa v právním prostředí ČR

Předtím, než se zaměříme na veřejnou správu jako takovou, podíváme se na její postavení z hlediska právního systému ČR.

Právo, tedy soubor pravidel, kterým se řídí lidská společnost, se v našem právním prostředí rozděluje na veřejné a soukromé. Hlavní rozdíl mezi nimi spočívá v postavení subjektů. V právu soukromém jsou subjekty v rovném postavení, například při uzavírání kupní smlouvy. Zatímco pro veřejné právo je typické nerovné postavení stran, jedna strana vystupuje jako držitel moci a druhá strana se jí musí podřídít.

Do práva soukromého se řadí například právo občanské, obchodní, pracovní. Do práva veřejného spadá právo ústavní, trestní, finanční a správní.³⁹

Jak je to s postavením veřejné správy? V rámci správní činnosti je veřejná správa v autoritativním postavení, ale při zajišťování například vládních nákupů zboží a služeb je v postavení rovnocenném, například jako strana kupující. Pokud bychom se na veřejnou správu podívali z hlediska právní formy, můžeme ji rozdělit na správu vrchnostenskou a fiskální.

Vrchnostenská činnost patří do práva veřejného, zatímco činnost fiskální do práva soukromého. Fiskální činností má co dočinění s veřejným majetkem a vztahy subjektů, které jsou v rovném postavení.⁴⁰ V rámci své vrchnostenské činnosti veřejná správa vydává například správní akty, kterým se druhá strana podřizuje, případně provádí správní dozor. Fiskální činností provádí například nákup energií, nákup materiálu a různých služeb a je s dalšími účastníky smluvního vztahu v rovnocenném postavení. V případě sporu mají orgány veřejné správy, které smlouvu uzavřely, stejná práva a povinnosti jako druhý účastník

³⁹ Srov. ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*, s. 5.

⁴⁰ Srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*, s. 12.

smlouvy. V případě soudního sporu je tedy lhostejné, zda se jedná o orgán veřejné moci, nebo nikoli. Obě strany mají stejné postavení.

Vymezení veřejné správy z hlediska jejího právního postavení je jen jedním z možných, podle toho jak vykonává své úkoly, o ní můžeme uvažovat jako o vrchnostenské a pečovatelské.⁴¹ Přičemž pečovatelskou činností se myslí správa veřejných záležitostí jako je například poskytování sociálních služeb, údržba komunikací aj.

2.2 Vymezení veřejné správy

Obecně se správou myslí činnost, která sleduje dosažení nějakého cíle. Hlavním cílem, kterého se snaží dosáhnout subjekty v soukromém sektoru, je zisk. Tím se liší od sektoru veřejného, jehož hlavním posláním je správa veřejných záležitostí, tedy taková činnost, která má neziskový charakter. *V zásadě pod pojmem veřejná správa rozumíme buď určitý druh činnosti (tj. spravování), nebo instituci (organizaci úřadu), která veřejnou správu vykonává. V prvním případě jde o správu v materiálním pojetí, ve druhém případě o správu v pojetí formální.*⁴² Veřejná správa se dělí na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu, a to podle toho, kdo ji vykonává.

Státní správa může být vykonávána přímo, tj. přímo orgány státu, nebo těmi orgány, na které stát výkon této správy přenesl, což mohou být i obce. U nich tedy potom rozlišujeme, zda jednají v samostatné, nebo přenesené působnosti. Samosprávu tvoří veřejnoprávní korporace jako jsou obce, nebo kraje, které vykonávají správu vlastních záležitostí a v přenesené působnosti úkoly státu.

Veřejnou správu lze tedy rozdělit na správu vykonávanou státem (státní správu) a tu vykonávanou jinými subjekty jakožto nositeli veřejné správy na základě zákonné delegace. Podle tohoto základního schématu mohou být subjekty veřejné správy:

- stát,
- veřejnoprávní korporace, a to územní, osobní nebo věcné,
- veřejné ústavy a podniky,
- fyzické a právnické osoby soukromého práva.⁴³

⁴¹ Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*, s. 25.

⁴² HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*, s. 5.

⁴³ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*, s. 97.

Veřejnou správu můžeme vymezit také negativně, tzn. nikoli z hlediska toho, co obnáší, ale toho čím není, co do ní nespadá. Jedná se o materiální negativní vymezení, které vychází z rozdělení moci ve státě. *Veřejná správa je souhrn státních činností, které nejsou zákonodárstvím, soudnictvím, nebo vládou.*⁴⁴

2.3 Veřejný sektor a veřejná správa

Veřejná správa je úzce spjata s veřejným sektorem. Podívejme se na vztah mezi nimi. V rámci veřejných financí veřejná správa hospodaří s veřejnými penězi, za které poskytuje veřejné statky a služby pro obyvatele. Veřejná správa tedy řídí a spravuje veřejný sektor.⁴⁵ Veřejný sektor je část národního hospodářství, který funguje převážně na neziskovém principu a který je financován zcela nebo zčásti z veřejných peněz. Tím se liší od sektoru soukromého, jehož hlavním posláním je, jak již zaznělo, především zisk. Oba sektory vytváří smíšenou ekonomiku.

*Do veřejného sektoru se obecně začleňuje vlastní veřejná správa (státní správa, samospráva)...dále justice, policie, armáda, školství, věda a výzkum, kultura, tělesná kultura a sport, zdravotnictví, sociální služby, veřejná doprava, komunikace, spoje, energetika, vodní hospodářství aj.*⁴⁶

Uvedený výčet není kompletní, ale ukazuje oblasti, hrazené z veřejných prostředků. Je přitom pochopitelné, že některé oblasti (jako je justice, policie a armáda) si stát nechává ve svých rukou a jsou tedy financovány zcela z veřejných prostředků. Do jiných oblastí vstupuje i soukromý sektor a financování je tedy smíšené.

Z uvedeného vyplývá, že veřejný sektor má širší vymezení než veřejná správa, jelikož zahrnuje i zákonodárství a soudnictví, které byly v negativním vymezení veřejné správy vyloučeny.

*Velikost veřejného sektoru se stanovuje jako podíl veřejných výdajů na veřejný sektor (VVS) k hrubému domácímu produktu, tedy $(VVS/HDP) \times 100$. V České republice se pohybuje kolem 45 %.*⁴⁷ *Přičemž HDP za rok 2013 činilo v ČR 3 883,7 mld. Kč.*⁴⁸ Z tohoto je vidět, s jak velkými prostředky se ve veřejném sektoru nakládá. Právě objem finančních prostředků, s nimiž se zde hospodaří, činí toto prostředí atraktivním pro korupční jednání a různé

⁴⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*, s. 23.

⁴⁵ Srov. PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*, s. 31.

⁴⁶ PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*, s. 31.

⁴⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*, s. 55.

⁴⁸ HDP 2014, vývoj hdp v ČR. KURZYCZ [online]. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/A=1>

korupční projevy. Těmto projevům napomáhá i fakt, že lidé, kteří jsou do této správy zapojeni hospodaří s prostředky, které jim nepatří, a tím vzniká potřeba některých jedinců si prostřednictvím těchto veřejných prostředků nějakým způsobem vypomoci.

Milton a Rose Friedmanovi ve své knize *Svoboda volby* uvádějí příklady kombinací, k jakým může dojít při utrácení peněz. V zásadě dochází k situaci, kdy určitá osoba utrácí buď své vlastní peníze, nebo peníze patřící někomu jinému, tedy peníze cizí. Následně dochází ke dvěma možnostem jejich použití. Buď tyto peníze utrácí pro svoji vlastní potřebu, nebo pro potřebu někoho jiného. Kombinací obou množin můžeme získat čtyři způsoby myšlení a tedy způsoby, jak lze s penězi hospodařit. Osoba používá svoje peníze pro své vlastní potřeby, nebo používá své peníze pro zajištění potřeb někoho jiného, dále může používat cizí peníze pro své vlastní potřeby a poslední možností je, že osoba má k dispozici cizí prostředky a s nimi zajišťuje uspokojování potřeb někoho jiného.⁴⁹ Je zřejmé, že osoba, která hospodaří s vlastními penězi pro sebe samotného, bude mít velký zájem na tom, aby za co nejmenší objem svých peněz získala co možná největší množství statků požadované kvality, tato osoba se tedy chová maximálně odpovědně. Na druhém konci stojí osoba, která utrácí cizí peníze pro potřeby někoho jiného. V tomto případě snad nejvíce hrozí, že člověk nebude mít zájem na tom chovat se hospodárně a zodpovědně. Se svěřenými prostředky pak může pouze nehospodárně plýtvat, nebo se tyto prostředky nějakým způsobem přímo snaží zneužít.

⁴⁹ Srov. FRIEDMAN, Milton a Rose FRIEDMANOVÁ. *Svoboda volby*, s. 118-119.

3 Korupce ve veřejné správě

V předchozích kapitolách jsme si vymezili fenomén korupce a veřejnou správu. V této kapitole se zaměříme přímo na korupci v prostředí veřejné správy. Ještě předtím, než si uvedeme jednotlivé příklady korupce ve veřejné správě, se podrobněji podíváme na korupci z pohledu trestního práva.

3.1 Právní úprava postihu korupce jako trestného činu

Vymezení korupce v rámci trestněprávní úpravy nám pomůže v následné orientaci v příkladech konkrétního korupčního jednání, jehož trestnost bude dobře patrná. Korupce se díky právní úpravě dostává do pozice nejen nemorálního či nemravného, ale i nezákonného jednání, které může být právně postižitelné.

Korupce je chápána jako protiprávní jednání, nejvíc se na ni budou vztahovat ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.⁵⁰ Zde v § 13 odst. 1 nacházíme základní vymezení toho, jaké jednání je možné považovat za trestný čin. *Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.* Dále je v odstavci druhém uvedeno, že *k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.* Ne každé jednání je tedy trestným činem, musí být výslovně uvedeno v trestním zákoníku. Některá jednání tedy mohou být sice nemorální, či nějakým způsobem nestandardní, ale o trestní čin se ještě nemusí jednat, právě proto, že zde nejsou výslovně uvedeny.

Faktem zůstává, že v trestním zákoníku se přímo pojem korupce nevyskytuje. Je to způsobeno tím, že korupční jednání je pouze široký obecný pojem, který zahrnuje spousty konkrétních skutků a tyto projevy a podoby nelze definovat v rámci jednoho trestného činu. V první kapitole jsme se zmínili o tom, že v našich podmínkách občas dochází k zaměňování korupce s úplatkářstvím, tedy s nabízením a přijímáním úplatku, tyto pojmy však nelze považovat za synonyma. Trestní zákoník pod pojmem úplatkářství vymezuje trestné činy, které jsou obsaženy v § 331 – Přijetí úplatku, § 332 – Podplacení § 333 – Nepřímé úplatkářství. K přijetí úplatku se pak vztahuje následující vymezení: *Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného*

⁵⁰ Zákon Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 8.1.2009, roč. 2009, č. 40. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

*v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.*⁵¹

Kromě výše zmíněných můžeme uvést další trestné činy vztahující se ke korupčnímu jednání, např.:

§ 256 – Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě,

§ 257 – Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži,

§ 258 – Pletichy při veřejné dražbě,

§ 329 – Zneužití pravomoci úřední osoby.

I když nejde o konečný výčet činů souvisejících s problematikou korupce, již z uvedeného je patrné, o jak širokou škálu možných korupčních projevů se jedná. Zákoník pak na tuto situaci musí reagovat velkým spektrem přesně definovaných skutků.

3.2 Příklady korupčních projevů ve veřejné správě

Jelikož je tato práce zaměřena převážně na korupci ve veřejné správě, zaměříme se proto v této části práce na jednotlivé možné případy korupčního jednání. Jednotlivé příklady korupčního jednání jsou nejprve uváděny obecným způsobem pro pochopení základních vzorců korupčního chování. Následně je uveden konkrétní příklad takového jednání. V uvedených příkladech, které mají pouze demonstrativní charakter, budou patrné jednotlivé trestné činy, které jsou spojeny s korupcí, tak jak o nich bylo pojednáno v předchozí kapitole, jako je braní úplatku, podplácení atd. V této kapitole je uvedeno pět příkladů korupce, přitom u posledního příkladu korupce se zaměříme na konkrétní mediálně známé korupční kauzy, ze kterých budeme následně vycházet při sestavování výzkumného nástroje při dotazníkovém šetření v empirické části práce.

3.2.1 Příklad první

Úředník si řekne o úplatek, či mu je úplatek přímo nabídnut, aby v rámci své správní činnosti provedl takový úkon, na který by za normálních podmínek protistrana neměla nárok, případně ho provedl za tak krátkou dobu, která není k provádění konkrétních úkonů běžná. Jako obecný příklad můžeme uvést vydání stavebního povolení v lokalitě, kde by se běžně vůbec stavět nemohlo, případně vydání takového povolení v tak krátké době, která není pro

⁵¹ Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 8.1.2009, roč. 2009, č. 40. § 331 Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

takové řízení vůbec běžná. Jako praktický příklad toho, když úředník jedná nad rámec svých úředních povinností a kdy může dojít k přijetí úplatku a uplácení, je situace kolem solárních elektráren a jejich uvádění do provozu. K uvedení elektrárny do provozu bylo zapotřebí úřední udělení licence. Spousta takových licencí byla vydána za zvláštních okolností, kdy spousta z nich úředníci vydávali na poslední chvíli, tedy 31. 12. 2010.⁵²

3.2.2 Příklad druhý

Osoba, případně osoby, které jsou zodpovědné za nákup materiálu či služeb ve výběrovém řízení, upřednostní předem smlouvenou firmu, která tento materiál či služby bude dodávat. Po tom, co se tak stane, firma na jejich účet pošle předem domluvené množství peněz.

Co se týká tohoto příkladu, tak existuje celá spousta možností, jak může příslušný úředník ovlivnit dodavatele zakázky. Může se jednat o výběrovou soutěž šitou tzv. na míru konkrétnímu subjektu, například tím, že stanoveným podmínkám bude vyhovovat pouze ten jeden domluvený subjekt. Dále, že se veřejná soutěž vůbec nekoná a zakázka se přidělí přímo konkrétní firmě. Také se stává, že se zakázka uměle rozdělí na několik menších, aby se tyto jednotlivé části zakázky vešly do určitého zákonného cenového limitu a tedy, aby se výběrové řízení nemuselo konat. Další možností je předávání informací domluvené firmě o parametrech veřejné soutěže, případně o nabídkách konkurenčních firem, aby se smlouvená firma na ně mohla připravit.

Výše uvedené korupční jednání může páchat pouze jedna konkrétní osoba, nebo se může jednat přímo o organizované jednání většího počtu osob. Například v roce 2011 protikorupční policie navrhla obžalovat 54 osob. Všechny tyto osoby byly podle policie zapojeny do manipulací s veřejnými zakázkami v resortu obrany. Dle vyšetřovatelů

⁵² Jen pro připomenutí 31.12.2010 bylo pro majitele solárních elektráren velmi významné datum. Ti, kteří stihli do tohoto data získat licence na své solární elektrárny, měli nárok na plnou výši státní podpory, jelikož již následujícího roku se státní podpora snižovala na polovinu. Rozdíl v zisku tedy v návaznosti na velikost elektrárny mohl dosahovat až několik miliard korun. Podezřelými případy se začaly zabývat orgány činné v trestním řízení. Alena Vitásková jako předsedkyně Energetického regulačního úřadu k vydávání licencí na Silvestra sdělila v televizi DTV. "*Na Silvestra vedení umožnilo, aby se licence vydávala pár minut před půlnocí, .. "Nedokážu si představit, že bych zaměstnance nechala pracovat na Silvestra do dvaadvaceti, třiaadvaceti hodin,"* (Šéfka ERÚ: První nelegální solární licence skončí do měsíce. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2014, 15.7.2014 [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://video.aktualne.cz/dvtv/sefka-eru-prvni-nelegalni-solarni-licence-skonci-do-mesice/r~c6ed57280c3e11e4ba9c0025900fea04/>)

poskytovali úředníci domluveným firmám zakázky za desítky milionů korun, za což brali vysoké provize.⁵³

Co se týče výše uvedených příkladů, tak jako úplatek mnohdy neslouží pouze peníze, ale jedná se o různou škálu dalších možností. Například, když stavební firma získá lukrativní zakázku a následně provede nesplatné stavební práce těm, kteří se o to zasloužili. Dále se může jednat o nákup různých pozorností, jako jsou hodinky, cennosti, či kabelky, případně využívání firemních služeb. Také nejsou ojedinělé formy úplatku, kdy subjekt nakoupí za tržní cenu movité, či nemovité věci a pak je následně přeprodá příslušné osobě, za cenu podstatně nižší.

3.2.3 Příklad třetí

Další příklad se týká zneužívání svého postavení pro poskytování výhod spřízněným osobám, jako jsou rodinní příslušníci a kamarádi.

V podstatě se může jednat o korupční situace výše uvedené, ale s tím rozdílem, že zde motivací k takovému jednání není zisk, ale zkrátka jen skutečnost, že se dotyční znají a vzájemně si vypomáhají. Příkladem může být pokus o zahlazení dopravní pokuty svého známého, neoprávněné poskytování informací, přijetí známých nebo rodinných příslušníků do zaměstnaneckého poměru, případně to, když tyto osoby nemusí za nějakou službu platit.⁵⁴

3.2.4 Příklad čtvrtý

U tohoto příkladu se blíže zaměříme na střed zájmu, který mohl nastat již v předchozím případě. Kdy osoba, která rozhoduje o veřejných prostředcích, činí taková rozhodnutí, kterými zvýhodňuje vlastní osobu, případně osoby, které jsou na ni napojeny, jako jsou rodinní příslušníci či známí.

Jedná si například o situaci, kdy osoba z výkonu své funkce rozhoduje o vítězi výběrového řízení, ve kterém se účastní i firma napojená na tuto osobu. Není ani neobvyklé, že osoba pracující ve veřejné správě si svým jednáním vytváří vhodné podmínky, aby potom, co opustí veřejný sektor, byla zaměstnána u konkrétního soukromého subjektu. Například

⁵³ Podezřelé armádní zakázky: Padlo 54 obvinění. In: *Ct24* [online]. 17.2.2011. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/115724-podezrele-armadni-zakazky-padlo-54-obvineni/>

⁵⁴ Příkladem může být případ, na který upozornil deník Právo, podle kterého vedoucí skládky umožnil zadarmo uložit svému kamarádovi na veřejnou skládku 900 tun odpadu. (Šéf skládky umožnil kamarádovi uložit načerno stovky tun odpadu. In: *Novinky.cz* [online]. 1.12.2014. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/355029-sef-skladky-umoznil-kamaradovi-ulozit-nacerno-stovky-tun-odpadu.html>)

uzavírá nevýhodné dlouhodobé smlouvy s firmou, do které následně po odchodu z veřejné správy nastoupí, případně si zajistí takové podmínky, které jí následně podnikání usnadní.

Například případ Antonína Pečenky, který za VZP uzavřel nevýhodnou smlouvu s Protonovým centrem, tomuto centru by smlouva zaručovala příjem přes jednu miliardu Kč po dobu 15 let. Sám Pečenka následně v Protonovém centru sám působil. Rozhodčí soud, který se touto smlouvou zabýval, rozhodl, že tato smlouva je neplatná, Protonové centrum se dalo slyšet, že tím spor zatím nekončí. Pečenku začala policie na konci roku 2013 stíhat za zneužití pravomoci veřejného činitele.⁵⁵

3.2.5 Příklad pátý

Zde si uvedeme základní informace o vybraných mediálně známých korupčních kauzách, ze kterých budeme následně vycházet při sestavování výzkumného nástroje při dotazníkovém šetření v empirické části práce.

Neoprávněně získané tituly na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni

V roce 2009 zjistila Akreditační komise na této fakultě řadu nedostatků a pochybení, byla odhalena řada plagiátů, závěrečných prací velmi nízké kvality, nebo dokonce zcela chybějících a také podezřelých závěrečných zkoušek, které se mnohdy fakticky vůbec nekonaly. Za touto kauzou stál děkan Jaroslav Zachariáš a proděkan Ivan Tomažič a Milan Kindl, kteří zvýhodňovali prominentní studenty.⁵⁶

V této rozsáhlé klientelistické síti byly kromě osob napojených na organizovaný zločin, či vlivné podnikatelské subjekty také bezpečnostní složky, policisté, protikorupční policie, politici, diplomati a vysocí státní úředníci a osoby s vazbou na justici.⁵⁷

Kauza Davida Ratha

David Rath je bývalý poslanec za ČSSD a hejtman Středočeského kraje, také zastával post ministra zdravotnictví. Je hlavní postavou v korupční kauze, která se týká zneužití veřejných prostředků společně s Kateřinou Pancovou a Petrem Kottem. 14. května 2012 byl

⁵⁵ Srov. Smlouva mezi VZP a protonovým centrem je neplatná, rozhodli arbitři. In: *idnes.cz* [online]. 1.7.2014 [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhodci-soud-smlouva-vzp-protonove-centrum-neplatna-p1j-/domaci.aspx?c=A140701_173902_domaci_hv

⁵⁶ Srov. Prodej titulů. *RESPEKT* [online]. 15. 2. 2012 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-54322610-prodej-titulu>

⁵⁷ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Rozkládání (Rozkrádání) státu*, s. 125-134.

David Rath zadržen ve večerních hodinách s dnes již legendární krabicí od vína, ve které bylo nalezeno sedm milionů korun. Obžaloba tvrdí, že to byl úplatek, David Rath a ostatní jeho společníci vinu odmítají.⁵⁸

Kauza Jany Nagyové – Nečasové

Jana Nagyová byla asistentkou Petra Nečase a v době, kdy byl předsedou vlády se stala vrchní ředitelkou Sekce kabinetu předsedy vlády. Tehdy vyšlo najevo, že spolu tito dva mají poměr a také, že jí Petr Nečas dával jako své podřízené statisíkové odměny.

V červnu 2013 byla obviněna z uplácení tří poslanců ODS a dále ze zneužití vojenské zpravodajské služby. Ukázalo se, že jí navštěvovali vlivní podnikatelé politického zákulisí a jelikož měla výlučný přístup k předsedovi vlády Nečasovi, znamenalo to pro ni obrovský nárůst moci. Díky tomu jí mnozí nosili dary statisíkových hodnot. Čtyři dny po jejím zadržení podala vláda premiéra Nečase demisi.⁵⁹

Kauza poslance Romana Pekárka

Poslanec za ODS Roman Pekárek byl v roce 2012 odsouzen k pěti letům vězení, za přijetí úplatku 1 milionu Kč, o který si řekl ještě jako místostarosta Kolína v souvislosti s prodejem městského pozemku v průmyslové zóně, který byl prodán pod cenou. Tímto mohla městu vzniknout škoda až 26 milionů Kč. Roman Pekárek se tak stal historicky prvním poslancem odsouzeným za úplatek.⁶⁰

I přesto, že byl pravomocně odsouzen, odmítl složit mandát a tím mu, i když byl ve vězení, stále chodil poslanecký plat a náhrady. Tuto situaci byli poslanci nuceni vyřešit přijetím tzv. zákona „Lex Pekárek“, kdy pravomocně odsouzení poslanci přijdou o plat i poslanecké náhrady.

⁵⁸Srov. David Rath. *Aktualne.cz* [online]. 11.11.2013 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/politici/david-rath/r~i:wiki:53/>

⁵⁹ BASTLOVÁ, Marie. KDYŽ MUŽI VLÁDNE ŽENA. *Hospodářské Noviny: Rubrika: EXTRA*. 16.1.2015.

⁶⁰ Srov. BLAŽEK, Vojtěch. Kolín se soudí s úplatným poslancem o 26 milionů. *Mladá fronta Dnes: Rubrika: Události*. 10.3.2015.

4 Média a komunikace (úloha médií v moderní společnosti)

V této kapitole se zaměříme na problematiku médií, jelikož se jedná o jeden z cílů, na které je naše práce také zaměřena. I když je tato práce převážně zaměřena na tradiční tištěné celostátní deníky, tedy na noviny v tištěné podobě,⁶¹ přesto jsou jednotlivé části této problematiky zpracovány pro média jako celek, aby byl zajištěn celkový pohled na danou problematiku. Dříve než se budeme zabývat samotnými médii, zastavíme se na pojmu, který s médii velmi úzce souvisí a tím je komunikace. Je zřejmé, že média pracují na principu komunikace, a proto spolu tyto dva pojmy úzce souvisí. Po vymezení tohoto pojmu se zaměříme na masová média, kam tištěné noviny patří, a dále na s nimi související agendu framing a setting, která se týká toho, jak média mohou ovlivňovat veřejné mínění.

4.1 Komunikace jako prostředek k dorozumívání

Nejprve si tedy stručně popíšeme, co se komunikací vlastně myslí.

*Komunikace z lat. communication, čes. sdělení – sdílení. Proces vysílání a přijímání a přebírání sdělení, proces produkce, směny a konzumace a sdílení významů. Sdělení je v procesu komunikace předáváno v podobě symbolů (např. slov, pojmů, gest, obrázků a značek).*⁶²

Ze samotné definice můžeme odvodit, že komunikace jako taková není výsadou jen lidské společnosti, ale v různých podobách probíhá i u zvířat. Pro odlišení komunikace, která se odehrává v lidské společnosti, se používá pojem sociální komunikace. *Sociální komunikací se myslí proces sdělování, směny a distribuce informací mezi dvěma či více lidmi.*⁶³ Komunikaci v lidské společnosti můžeme tedy chápat jako proces předávání, či zjišťování informací o druhých lidech a věcech z našeho okolí. I když existuje mnoho způsobů, jak informace předávat, tím nejvíce používaným je mluvené slovo, které je učiněno jazykem, kterému jeho okolí rozumí. *Význam lidské komunikace spočívá v tom, že umožňuje koordinaci lidského chování.*⁶⁴

⁶¹ Noviny jsou pravidelně vycházející publikace (periodikum), které denně (deník, často kromě neděle) nebo nejméně týdně (týdeník) přinášejí nejnovější události ze všech možných oblastí a co nejrychleji o nich informují co nejširší veřejnost (REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. s. 164), tím se liší od časopisů, které jsou často zacíleny na určitý okruh čtenářů a které se zabývají určitým tématem. Nevychází každý den, ale většinou jednou týdně, nebo měsíčně a mají oproti novinám lepší grafickou úpravu. Jedná se například o časopisy ekonomického zaměření, vědeckého, ale i bulvární aj.

⁶² URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 15.

⁶³ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 16.

⁶⁴ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 17.

Díky jazyku a komunikaci mohou lidé popisovat každodenní realitu a svět kolem nás. Ovšem tím samým jazykem se může realita i různě účelově ohýbat.⁶⁵ Záměrně či nezáměrně může docházet (a často také dochází) k různému pokřívání pravdy. Komunikace není cíl, ale prostředek, který k tomuto cíli vede, ať už se např. jedná o získávání informací, navazování kontaktů, případně dosažení cílů, které mají ziskový charakter. Jistě si dovedeme představit a mnohokrát jsme byli svědky toho, jaké informace o svých produktech jsou obchodníci schopni uvést, aby docílili vysokých prodejů. Tímto způsobem se realita nikoliv popisuje, ale mění. Dobře je tato snaha patrná v mimořádných situacích, jakými jsou např. válečný stav, kdy protivníci z obou stran chrlí obrovské množství nepravdivých informací. Např. Winston Churchill prohlásil „*ve válečných dobách je pravda tak vzácná, že ji musíme chránit tělesnou stráží lží.*“⁶⁶

4.2 Masová komunikace

Když se zabýváme pojmem komunikace ve vztahu k médiím, tak nelze opomenout spojení masová komunikace, která je typická právě pro média. Masová komunikace (ang. mass communication) se rozvíjí s technickými pokroky ve společnosti. Jak již název napovídá, jedná se o komunikaci, která je určena pro veliký okruh lidí.

*Slovo masa je odvozeno z latinského massa, nebo-li hmota. V kvantitativním pojetí pojem masa označuje velké množství hmoty. Charakteristická je pro něj v této rovině hromadnost výskytu.*⁶⁷ Jiná definice uvádí: *Pojem masový odkazuje k velkému počtu, rozsahu či množství, zatímco komunikace označuje předávání a přebírání významů, vysílání a přijímání sdělení.*⁶⁸

Masovou komunikaci tedy lze představit jako *jednu z forem veřejného oznámení, které je prováděno specializovanými skupinami, využívá vyspělé technické prostředky a postupy, je prováděno směrem k rozsáhlému publiku a má většinou jednostranný charakter.*⁶⁹ Jedná se tedy o předávání sdělení velkému počtu účastníků, přičemž dochází k neustálému zvyšování množství informací. S rychlostí souvisí i jejich aktuálnost, kdy rádia a televize během dne zprostředkovávají živé on-line přenosy, takže se k příjemcům dostává to, co se reálně právě děje. Masová komunikace souvisí s masovými médii.

⁶⁵ Srov. URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 17.

⁶⁶ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*, s. 290.

⁶⁷ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 37.

⁶⁸ MCQAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 31.

⁶⁹ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 40.

4.3 Masová média

Na tomto místě se nejprve pokusíme vymezit pojem médium.

Slovo médium vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel, tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje, tedy to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení.⁷⁰

Pokud si budeme chtít uvést příklady médií, tak z těch tradičních to budou na jedné straně média tištěná, jako jsou noviny a časopisy, a na straně druhé rozhlas a televize. Ovšem, když se budeme držet definice uvedené výše, tedy že médium je něco, díky čemu se komunikuje, rázem se nám paleta možností rozšiřuje. Médii, jakožto nositelem a zprostředkovatelem informací, jsou i billboardy, letáky, reklamní sdělení, obaly od výrobků, fotografie, zařízení přenášející zvuk, ale i výstavy různých věcí, zkrátka vše, z čeho lze získat jakékoliv informace a je jedno, pro jak velký okruh lidí jsou určeny, případně jak velký okruh lidí je využije.

Nejvýznamnějšími médii z hlediska masové komunikace jsou právě první uvedená, tj. tištěná média, rozhlas, televize a v poslední době rovněž také internet. Tím, že tato média dokáží svá sdělení předávat velkému počtu osob, jsou označována jako masmédia.

Pojem masová média a masmédia - pochází z anglického mass media a rozumí se tím komunikační prostředky a instituce, které dokáží velkokapacitně vyrábět sdělení veřejného charakteru a distribuovat je směrem k rozptýlenému, rozmanitému a individuálně neurčenému publiku.⁷¹

Jiná definice uvádí následující: *pojem masová média obecně odkazuje k souboru mediálních organizací a aktivit, k jejichž vlastním formálním i neformálním pravidlům, jimiž se řídí, a někdy i k právním a politickým požadavkům, které na ně klade společnost.⁷²*

Tím, že média, především ta masová, jsou schopna v daném okamžiku působit na velký počet lidí, mohou být velmi mocná. Referují o událostech, které se dějí kolem nás, o realitě v níž žijeme, ale vždy jen z určitého úhlu pohledu a protože nikdy není možné informovat o všem, vybírají jen některé události. Prostor pro ovlivňování názoru lidí je tu obrovský, jednak tedy výběrem tématu, ale také rozsahem či způsobem zpracování. Lidé si díky médiím vytváří názor na věci, u nichž nebyly a nejsou a o kterých jen slyší, nebo je vidí zprostředkovaně.

⁷⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*, s. 16.

⁷¹ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 48.

⁷² McQuail, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 32.

4.4 Agenda framing a setting

Jen díky médiím se některá témata stávají veřejně diskutovanými, nutno dodat, že taková témata pak lidé vnímají naléhavěji. Média tak vlastně mohou nejen referovat o realitě, ale svým způsobem ji vytvářet právě tím, jak k určitým událostem přistupují.

V souvislosti s tímto hovoříme o zarámování problému, neboli agenda framing.⁷³ Jde vlastně o různé možnosti popisu nějaké události. *Média při zpracování určité tématické události mohou některé vlastnosti zdůraznit a jiné potlačit, nebo vynechají, tím ovlivňují, co se k diváku, posluchači či čtenáři dostane.*⁷⁴

Je jen na jednotlivých médiích, jak nějakou událost zpracují, jaké informace se rozhodnou sdělit svým divákům, či čtenářům, nebo naopak o kterých se vůbec nezmíní. Pokud se zaměříme právě na noviny, tak velkou roli v tom, o jakých tématech vůbec budou psát a jakým způsobem a na co podle nich důležitého se zaměří a co naopak potlačí je, jestli se bude jednat o tzv. seriózní noviny, nebo bulvární, což souvisí s očekáváním jejich čtenářů. V rámci zarámování jde tedy o to, jakým způsobem se média rozhodla o nějaké konkrétní události, či tématu informovat. Některé věci mohou být opomenuty, jiné naopak zdůrazněny.

*K zarámování problému, je velký rozdíl, napíše-li novinář o politikovi, že s jeho názory 40% lidí souhlasí, než napíše-li, že s ním 60 % nesouhlasí. Popis totožných výsledků operace provedené 100 mužům středního věku pro rakovinu plic vyzní zcela odlišně, napíše-li se, že: za prvé bezprostředně po operaci žije 90 z nich, za pět let po operaci 34, za druhé bezprostředně po operaci 10 zemře, do pěti let po operaci zemře 66.*⁷⁵ Jak už jsme naznačili, média vytvářejí sociální realitu už pouhým výběrem tématu, tím přisuzují událostem důležitost. Funguje tu jednoduchý princip, to o čem se píše nebo mluví, je důležité, takže by to mělo na sebe strhnout naši pozornost.

Sada veřejných problémů uspořádaných podle důležitosti se nazývá agenda. Agenda se v čase dynamicky proměňuje – buď proto, že je problém vyřešen, nebo je zažehnáno jeho nejpalcivější stádium (tj. již není tak urgentní jako v okamžiku, kdy pronikl do agendy), nebo

⁷³Poz. někdy se též používá překlad rámcování v souvislosti nastolováním nějakého mediálního rámce, například v českém překladu knihy Maxwella McCombosova Agenda setting, je teorie framing překládána právě jako rámcování, zatímco Tomáš Trampota ve své knize Zpravodajství používá termín zarámování tématu.

⁷⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*, s. 122.

⁷⁵ KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouza deprivantů*, s. 181.

si na původně palčivý stav společnost zvykla (tj. již není vnímán jako urgentní), nebo se objevily jiné problémy, které jsou ještě naléhavější.⁷⁶

Toto udávání témat, o kterých se následně mluví, se nazývá agendna setting, teorie nastolování témat.

V rámci agendy setting média prezentují ta témata, která jsou důležitá, nebo o kterých si alespoň myslí, že jsou důležitá. Tímto způsobem předkládají veřejnosti svůj popis reality, tedy toho, co se děje kolem nich. Tato realita nemusí být však v souladu s realitou skutečnou. Vytváří tedy svoji vlastní mediální realitu a to tím, že jsou témata, na která média soustředí svůj zájem a své prostředky a jiná témata zhodnotí jako nedůležitá, o kterých se buď zajímají jen okrajově, nebo se o nich nezajímají vůbec.⁷⁷

Příjemci mediálního sdělení jsou tedy prakticky závislí na tom, co jim media sdělí a v některých případech, jako jsou např. totalitní systémy příjemci ani nemají možnost si informace dále ověřovat, tím se realita vytvořená médií stává pro příjemce informací realitou skutečnou. Díky tomu, mohou velkým způsobem ovlivňovat veřejné mínění. Jak píše Bernard Cohen v knize *The press and Foreign Policy* (Tisk a zahraniční politika) 1963 „*média nemusejí být schopna určovat, co si lidé mají myslet, ale jsou úspěšná v určování, o čem mají přemýšlet.*“⁷⁸

S teorií nastolování agendy, tedy toho, jak média ovlivňují ta témata, která následně příjemci považují za společensky důležitá, přišli Američané Donald Shaw a Maxwell McCombs, kteří prováděli výzkumy během prezidentské kampaně v roce 1968 a 1972. Výzkumy byly orientovány na srovnávání toho, co během kampaně vysílaly média a toho, co v rámci dotazníkového šetření pokládali lidé za důležité. Oba pánové došli k závěru, že existuje vztah mezi tématy, které se probíraly v médiích a tím, co respondenti považovali za důležité. Tedy, že došlo ze strany příjemců sdělení ke ztotožnění se s důležitostí těch informací, na která upozorňovala média a kterým dala svůj prostor.⁷⁹

V rámci uskutečněného výzkumu se zjistilo, že při nastolování agendy záleží na druhu média, který informaci sděluje. *Ukázalo se, že ne všechna média hrají při nastolování agendy stejnou roli. Nejsilnějším zdrojem personální agendy bylo televizní zpravodajství a tisk.*⁸⁰

⁷⁶ KALVAS, František, Jan VÁNĚ, Martina ŠTÍPKOVÁ a Martin KREIDL. Sociologický časopis. *Rámcování a nastolování agendy: Dva paralelní procesy v interakci*. 2012, roč. 2012, č. 1, s. 3-37. DOI: 0038-0288. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/122-sociologicky-casopis-czech-sociological-review-1-2012/2196>

⁷⁷ Srov. URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 94.

⁷⁸ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*, s. 113.

⁷⁹ Srov. TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*, s. 115-116.

⁸⁰ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*, s. 119.

Ve vztahu k našemu tématu můžeme předpokládat, že pokud se média zaměří na korupci, vyprovokuje to lidi, aby o korupci přemýšleli a také, aby ji brali jako významný společenský problém. To sebou může nést i konkrétní projevy jednání ve snaze řešit tento problém, např. obracení se na politiky, změna volebních preferencí, větší veřejná kontrola, tedy zapojení se do veřejného života. Jednoduše by se dalo říct, média předloží nějaký problém, a pokud se zjištěné věci lidem nebudou líbit, budou se snažit tento problém odstranit nebo jej alespoň vnímat jako důležitý. Ovšem je třeba si uvědomit, že příliš velké množství korupčních případů může mít i efekt opačný, tedy zahlcení a tím znepráhlednění celé situace. Není dne, kdy by v masmédiích nebyla zpráva o nějakém korupčním chování. Některé projevy korupce konkrétních lidí pochopitelně zajímají převážně ty občany, kterých se toto přímo dotýká na obecní, městské úrovni a není o ně větší zájem, protože v převážné většině se jedná o celospolečensky neznámé lidi. Různé informace o korupci pak mají pouze povahu sdělení o zahájeném trestním stíhání, obvinění, případně odsouzení určitých lidí za konkrétní činnost. Samozřejmě i těchto v uvozovkách malých případů korupce je dobré si všimnout jak z důvodů preventivních, tedy zabránění toho, aby se podobné případy opakovaly, tak i např. výchovných. Chtít mít přehled o všech korupčních kauzách, se kterými média přicházejí a řádně si je držet v povědomí není vzhledem k jejich množství možné. Jednoduše není možné pamatovat si všechny události a osoby, které jsou s nimi spojeny. Lze předpokládat, že nejvíce si lidé pamatují a diskutují o těch kauzách, se kterými přichází celostátní média, ty ve kterých jde o velké množství peněz a ve kterých figurují známá jména. Ale i informování o těchto velkých kauzách má své limity v podobě přesycenosti informacemi, kdy největší zájem po informacích je v prvních dnech, kdy se nějaká kauza dostane na světlo. Pak dochází k postupnému oslabování zájmu. Nový zájem může vyvolat pouze nějaká nová převratná zjištění, nebo v případě, kdy mezi jednotlivými informacemi média ponechávají časový odstup. Pak díky nastolování agendy setting mají příjemci takové informace opět dojem, že se jedná o celospolečensky důležitou věc, o které by se dále mělo mluvit.

5 Korupce v českém kurikulu

V rámci této kapitoly se hodláme zaměřit na korupci v kurikulu středních odborných škol a gymnázií. Nejdříve se zaměříme na kurikulum obecně, následně na kurikulární dokumenty, zvláště na rámcové a školní vzdělávací programy. Obecně se s nimi seznámíme, popíšeme jejich strukturu a také to, jak se podílí na vzdělávání v České republice. Dále v rámci těchto programů vytipujeme ty vzdělávací oblasti, ve kterých by mohla být obsažena problematika korupce. S těmito vytipovanými oblastmi následně budeme pracovat v praktické části této práce.

5.1 Kurikulum

Kurikulum lze chápat jako obsah vzdělávání (učivo) v širším slova smyslu a proces jeho osvojování, tj. jako veškerou zkušenost žáka (učící ho se), kterou získává ve školském (vzdělávacím) prostředí, a činnosti, které jsou spojeny s jeho osvojováním a hodnocením.⁸¹

Slovo kurikulum, je původně latinské slovo, které znamenalo v překladu běh, či závod, v souvislosti s edukací má význam cesty, případně směru, který má určitý cíl, tedy vzdělávání.⁸²

Vzdělávání tedy probíhá prostřednictvím určité vytvořené koncepce. Tato koncepce zahrnuje množství dokumentů, které stanovují pravidla ve vzdělávání žáků. Těmto dokumentům se říká kurikulární dokumenty a jejich základní rozdělení a obsah si uvedeme v dalších částech této kapitoly.

5.2 Kurikulární dokumenty

Na základě jakých dokumentů probíhá vzdělávání v České republice a jaké jsou úrovně vzdělávání? V České republice byl zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů vytvořen dvouúrovňový systém vzdělávání. Toto zákonné zakotvení je však výsledkem kurikulární politiky, která byla definována v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR tzv. Bílé knihy z roku 2001. Tyto dvě úrovně jsou jednak státní a jednak školní úroveň.

⁸¹ MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*, s. 12.

⁸² Srov. MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*, s. 13.

Na státní úrovni se vytváří rámcové vzdělávací programy (RVP), na úrovni škol jsou to školní vzdělávací programy (ŠVP). RVP stanoví závazné rámce pro předškolní, základní a střední vzdělávání, na základě RVP si následně každá škola vytváří svoje vlastní ŠVP.⁸³

RVP tedy stanoví cíle, tedy jakousi pomyslnou laťku toho, co škola má žáky naučit, na co je má připravit a co žáci mají znát a umět. Je už na samotné škole, jakým způsobem se k těmto cílům dostane. *K těm částem, ve kterých RVP vymezují školám pevné bariéry, patří: soubor klíčových (případně odborných) kompetencí, výčet vzdělávacích oblastí, oborů, povinných průřezových témat, učební plán obsahující povinné i disponibilní časové dotace, časovou posloupnost, očekávané výstupy prezentované jako závazné a ověřitelné výsledky vzdělávání v podobě vědomostí a dovedností, postojů a hodnot.*⁸⁴ Jako pomůcka pro školy v tom, jak vytvořit ŠVP, slouží manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů, který vydal výzkumný ústav pedagogický v Praze.

Pro naši potřebu se zaměříme na RVP pro střední odborné vzdělávání a RVP pro gymnázia.

5.3 RVP pro střední odborné vzdělávání a gymnázia

V této části se zaměříme na konkrétní rámcové vzdělávací programy a uvedeme si jejich základní rozdělení. V obecném popisu se nejdříve zaměříme na RVP pro střední odborné školy, následně pak i pro gymnázia.

RVP pro střední odborné vzdělávání byly přijímány v několika vlnách. Tyto RVP jsou roztrženy podle kategorií oborů vzdělávání a nutno říct, že ke každému oboru je vytvořen samostatný rámcový vzdělávací program. Kategorie oborů jsou: obory J, které poskytují střední vzdělávání, jedná se o 2 roky v denní formě vzdělávání, obory E, jedná se o novou soustavu oborů, které poskytují střední vzdělávání s výučním listem, délka vzdělávání je 3 roky, obory H, jedná se o novou soustavu oborů, které nahradily dřívější obory vzdělávání jako u předešlých, tímto došlo ke snížení počtu jednotlivých oborů. Obory H poskytují střední vzdělávání s výučním listem. Dalšími obory jsou obory kategorie L a M, poskytují střední vzdělávání s maturitní zkouškou, jsou na 4 roky. Jako v předcházejícím případě jedná se také o novou soustavu oborů, které byly zredukovány oproti původnímu stavu. Další obory

⁸³ Srov. Rámcové vzdělávací programy. *Národního ústavu pro vzdělávání* [online]. [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <http://www.nuvv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy?lang=1>

⁸⁴ PRÁŠILOVÁ, Michaela a Eva ŠMELOVÁ. *Kurikulum a jeho tvorba II: studijní texty pro distanční vzdělávání*, s. 27.

poskytují konzervatoře, jedná se o obory kategorie M +P. Poslední kategorii oborů tvoří obory L5, jedná se o nástavbové studium, které poskytuje střední vzdělání s maturitou.⁸⁵

RVP pro gymnázia se člení na RVP pro gymnázia, RVP pro gymnázia se sportovní přípravou a pro gymnázia v angličtině.⁸⁶

5.3.1 RVP pro gymnázia

Nyní se blíže zaměříme na rámcové vzdělávací programy pro gymnázia, ve stručnosti je popíšeme a uvedeme jejich základní rozdělení.

RVP pro gymnázia začínají obecnými věcmi jako je pojednání o tom, co má vzdělávání žákům poskytnout. Hlavní důraz je kladen nejen na získávání nových poznatků, ale také umět tyto poznatky zařazovat do logických struktur. Dále je získání případně osvojení důležitých postojů a hodnot, což samozřejmě prochází celou vzdělávací soustavou. Žáci na gymnáziích nejsou zaměřováni na jedny konkrétní dovednosti, či odborné znalosti v určité konkrétní oblasti, ale je jim poskytnutý velmi široký vzdělanostní základ, který mohou použít při studiu na vysoké škole, která má již konkrétní zaměření. Dále stanovuje oblasti šesti klíčových kompetencí, které by si měli žáci osvojit. *Jedná se o soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj dítěte, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.*⁸⁷

Jednotlivé kompetence jsou následující:

- *kompetence k učení,*
- *kompetence k řešení problémů,*
- *kompetence komunikativní,*
- *kompetence sociální a personální,*
- *kompetence občanská,*
- *kompetence k podnikání,*⁸⁸

Dále zde uvedené jednotlivé kompetence rozvádí RVP podrobněji do logicky na sebe navazujících celků. Po konkrétním vymezení jednotlivých kompetencí, které by měli žáci získat, RVP rozvádí jednotlivě vzdělávací obsah, který je rozčleněn do několika základních

⁸⁵Srov. Rámcové vzdělávací programy: Rámcové vzdělávací programy podle kategorií oborů vzdělání. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

⁸⁶Rámcové vzdělávací programy. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

⁸⁷BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 8.

⁸⁸BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 9.

oblastí. Tyto oblasti se dělí na jednotlivé konkrétní vzdělávací obory. Jedná se o 8 oblastí a jejich členění je uvedeno níže:

- *Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, další cizí jazyk),*
- *Matematika a její aplikace,*
- *Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Biologie, Geografie, Geologie),*
- *Člověk a společnost (Občanský a společenskovědní základ, Dějepis, Geografie),*
- *Člověk a svět práce,*
- *Umění a kultura (Hudební obor, Výtvarný obor),*
- *Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova),*
- *Informatika a informační a komunikační technologie.*⁸⁹

Zde jsou patrné jak základní vzdělávací oblasti, tak i konkrétní obory, které se k těmto oblastem vztahují. Jednotlivé oblasti jsou následně konkrétně charakterizovány, jsou vytýčeny požadované cíle, které jsou v souladu s požadovanými klíčovými kompetencemi.

V RVP je dána také možnost zabývat se v rámci výuky tématy, která jsou v dnešní době aktuální. Tato témata označují RVP jako témata průřezová. *Průřezová témata vstupují do vzdělávání jako témata, která jsou v současnosti vnímána jako aktuální. Tato témata mají především ovlivňovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků. Průřezová témata procházejí jako důležitý formativní prvek celým vzděláváním.*⁹⁰

Tato témata stanovuje RVP jako povinná, ovšem jakým způsobem a v jakém rozsahu je školy promítnou do svého vzdělávání, nechávají čistě na jednotlivých školách. Takže mohou být součástí jednotlivých vzdělávacích obsahů uvedených výše, mohou s nimi být libovolně kombinována, nebo s nimi mohou být seznámeni žáci pouze na nějaké tématické besedě. Ovšem také na jejich základě může být vytvořen samostatný předmět.

Průřezová témata jsou:

- *osobnostní a sociální výchova,*
- *výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,*
- *multikulturní výchova,*
- *environmentální výchova,*
- *mediální výchova.*⁹¹

Následně jsou samozřejmě jednotlivá průřezová témata popsána podrobněji.

V osobnostní a sociální výchově jsou například řešeny otázky, jako je morálka a odpovědnost,

⁸⁹ BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 11.

⁹⁰ BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 65.

⁹¹ BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 65.

sociální komunikace s lidmi v našem okolí. Stanovení hodnotových žebříčků a jak se v určitých situacích v životě zachovat správně. Řešení různých dilemat a nalézání správných řešení. Uvědomit si, jaké následky mohou mít vlastní rozhodnutí a převzít za tyto následky odpovědnost. V mediální výchově se žáci informují o tom, že velká část informací, která je jim poskytnuta, se děje prostřednictvím masových médií. Umět se proto v nich orientovat a rozpoznávat zákonitosti, na kterých fungují. Umět rozpoznat, že sdělení, která média poskytují, ať už jakoukoliv formou, nejsou ta jediná správná, ale že může existovat více úhlů pohledu. Umět brát informace s nadhledem, přemýšlet o nich a logicky se je snažit vyhodnocovat. Uvědomit si, že média nás svou každodenní přítomností ovlivňují v našich názorech. V tom obrovském množství informací umět vyfiltrovat ty pro nás potřebné a umět s nimi dále správně nakládat. Je žádoucí, aby žák dosáhl mediální gramotnosti. *Mediální gramotnost představuje soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jenž se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ke svému prospěchu a dává mu nástroje, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, které se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit.*⁹²

5.3.2 RVP pro střední odborné školy

Nyní se zaměříme na soustavu oborů poskytujících střední vzdělávání s maturitní zkouškou, jedná se o obory kategorie M a L. Je zde 26 základních skupin oborů, které se ještě mohou dělit na jednotlivé podskupiny. RVP jsou vypracovány pro každý vzdělávací obor zvlášť podle jejich zaměření. Tyto RVP mají obdobnou koncepci jako RVP pro gymnázia, ovšem s tím, že kromě obecných předmětů jsou zde samozřejmě zařazeny ty předměty, které se týkají odborného zaměření školy, respektive vzdělávacího oboru. RVP vymezují cíle středního odborného vzdělávání, definují kompetence, které kromě těch již uvedených v RVP pro gymnázia stanovují také kompetence odborné, týkající se konkrétního oboru, pro které jsou zpracovány. Vzdělávací oblasti jsou shodné pro všechny obory s tím rozdílem, že u některých oborů jsou přiřazeny ještě další oblasti, například ekonomické vzdělávání. Kromě oblasti Odborné vzdělávání, které je upraveno pro každý obor zvlášť, jsou ostatní vzdělávací oblasti pro střední odborné školy stejné. RVP pro střední odborné školy obsahují následující oblasti:

⁹² BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 77.

- *Jazykové vzdělávání a komunikace,*
- *Společenskovědní vzdělávání,*
- *Přírodovědné vzdělávání,*
- *Matematické vzdělávání,*
- *Estetické vzdělávání,*
- *Vzdělávání pro zdraví,*
- *Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích,*
- *Odborné vzdělávání.⁹³*

I v těchto RVP pro střední odborné školy jsou obsažena průřezová témata, o kterých bylo pojednáno v předešlé části. Průřezová témata jsou následující:

- *občan v demokratické společnosti,*
- *člověk a životní prostředí,*
- *člověk a svět práce,*
- *informační a komunikační technologie.⁹⁴*

Průřezová témata upevňují postoje a hodnoty žáka, budují občanskou a mediální gramotnost a práci s informacemi. Dále se upevňují odborné znalosti a dovednosti, které pomohou žákovi se uplatnit na trhu práce.

5.4 Problematika korupce v RVP

V této části tedy provedeme po analýze RVP pro střední odborné vzdělávání a gymnázia vytipování těch vzdělávacích oblastí a potažmo jejich oborů, kde by se problematika korupce mohla vyskytovat, případně na jejím základě by mohly školy začlenit problematiku korupce do svých školních vzdělávacích programů. Přitom se zvlášť zaměříme na střední odborné vzdělávání a zvlášť na gymnázia.

5.4.1 Korupce v RVP pro gymnázia

Jak již bylo uvedeno výše, v této části se zaměříme na RVP pro gymnázia. Po prostudování jednotlivých vzdělávacích oblastí rámcového vzdělávacího programu pro

⁹³ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie.* Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 17-18.

⁹⁴ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie.* Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 56-64.

gymnázia jsme se zaměřili na oblast č. 5.4 Člověk a společnost, v rámci této oblasti by si žák měl získat poznatky o společnosti, ve které žije. Uvědomit si její problémy a umět se na ně dívat z různých úhlů pohledu. Žák by měl také mít představu o tom, jakými možnými způsoby se dají tyto problémy řešit. Dále by měl získat vědomosti o historickém vývoji naší civilizace a jednotlivých historických a geografických souvislostech.

Oblast Člověk a společnost je rozčleněna do konkrétních vzdělávacích oborů, pro naše potřeby se zaměříme na obor 5.4.1 Občanský a společenskovědní základ. Tento obor je zaměřen na člověka, který je součástí určité společnosti. Tato společnost žije v nějakém státě a tento stát se řídí určitými zákony a není ve světě osamocen. Proto tu probíhají různé mezinárodní vztahy. Všechny uvedené věci jsou společně propojeny, a to by si měl žák uvědomovat. U tohoto oboru jsou uvedeny jednotlivé vzdělávací obsahy, které se člení:

- *Člověk jako jedinec,*
- *Člověk ve společnosti,*
- *Občan ve státě,*
- *Občan a právo,*
- *Mezinárodní vztahy, globální svět,*
- *Úvod do filozofie a religionistiky.*⁹⁵

Po bližším prostudování těchto vzdělávacích obsahů bylo zjištěno, že se zde zmínka o korupci opravdu nachází a to v části Občan ve státě, kde se pro očekávané výstupy v této oblasti mimo jiné uvádí: žák uvede příklady projevů korupce, analyzuje její příčiny a domýšlí její možné důsledky.⁹⁶ Ovšem i další části v rámci Občanského a společenskovědního základu dávají prostor proto, aby školy informovaly žáka o korupci a její příčině a následcích. Například co se týče práva ve společnosti, tak výstupy v této oblasti se kromě jiného týkají informací o trestných činech a přestupcích, vymezení podmínky trestní postižitelnosti občanů atd.⁹⁷

Na základě výše uvedených zjištění se při analýze školních vzdělávacích programů zaměříme na tuto oblast. Dále se okrajově též zaměříme i na průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, v rámci kterých by se problematika korupce mohla také vyskytovat, neboť se zaměřují na morální aspekty žáků.

⁹⁵ BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 39-42.

⁹⁶ BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 41.

⁹⁷ Srov. BALADA, Jan a kol.. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*, s. 38-42.

5.4.2 Korupce v RVP pro střední odborné školy

Nyní se zaměříme na RVP pro střední odborné školy. Po prostudování jednotlivých vzdělávacích oblastí rámcového vzdělávacího programu pro střední odborné školy jsme se zaměřili na oblast Společenskovední vzdělávání, tato oblast má připravit žáka na odpovědný, slušný život ve společnosti a dále, aby žáci nemysleli jen na sebe, ale i na lidi kolem sebe.

Oblast Společenskovedního vzdělávání se dělí na jednotlivé učební oblasti, kterými jsou:

- *Člověk v dějinách,*
- *Soudobý svět,*
- *Člověk v lidské společnosti,*
- *Člověk jako občan,*
- *Člověk a právo,*
- *Člověk a svět.*⁹⁸

Po bližším prostudování těchto vzdělávacích obsahů bylo zjištěno, že se zde zmínka o korupci opravdu nachází, a to hned na několika místech v oblasti Společenskovedního vzdělávání. Zmínku o korupci jsme našli hned na začátku při popisu této Společenskovední oblasti. Zde je kromě jiného též uvedeno: *Společenskovední vzdělávání usiluje o formování a posilování těchto pozitivních citů, postojů, preferencí a hodnot . . . preferovat demokratické hodnoty a přístupy před nedemokratickými, vystupovat zejména proti korupci, kriminalitě, jednat v souladu s humanitou a vlastenectvím ...*⁹⁹

Dále se problematika korupce vyskytuje v části *Člověk jako občan*, kde se uvádí: *žák charakterizuje demokracii a objasní, jak funguje a jaké má problémy (korupce, kriminalita...)*¹⁰⁰ a dále v části *Člověk a právo*, kde je uvedeno: *žák objasní postupy vhodného jednání, stane-li se obětí nebo svědkem jednání, jako je šikana, lichva, korupce, násilí, vydírání atp.*¹⁰¹ Na základě tohoto zjištění se při analýze školních vzdělávacích programů zaměříme na tuto oblast.

Teoretické vstupy této diplomové práce jsme touto kapitolou uzavřeli, jelikož jsme vyčerpali všechny důležité oblasti naší práce a nyní přikročíme k popisu empirické části.

⁹⁸ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 21-24.

⁹⁹ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 20.

¹⁰⁰ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 23.

¹⁰¹ NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s. 24.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 Pohled na současný stav zkoumané problematiky

Dříve, než přikročíme ke zpracování empirické části práce, považujeme za důležité podívat se na současný stav zkoumané problematiky. K tomu nám posloužila rešerše, kterou na základě našeho požadavku zpracovala Vědecká knihovna v Olomouci za období 2008-2014, klíčovými slovy se stala: *korupce, veřejná správa, mediální obraz, korupční aféry, úplatky, zneužití úřední pravomoci, boj proti korupci, politické aféry, whistleblowing, zkoušky spolehlivosti*. Počet nalezených záznamů byl 177.

Jako další zdroj byla použita internetová adresa Theses.cz, což je *systém pro odhalování plagiátů mezi závěrečnými pracemi a je vyvíjen a provozován Masarykovou univerzitou. Systém slouží vysokým školám a univerzitám (nejen v ČR) jako národní registr závěrečných prací (informací o pracech – název, autor, ...) a jako úložiště prací pro vyhledávání plagiátů*.¹⁰²

Tím, že je korupce jevem, který se dotýká celé společnosti, je na ni upřena značná pozornost. Korupce je chápána jako negativní jev, který je většinou spojen s trestnou činností. Důsledky korupce, jak již bylo popsáno výše, spočívají v přesouvání peněz z veřejného sektoru k soukromým osobám, které na ně nemají žádný zákonný nárok. Výsledkem je, že tyto prostředky následně chybí v zajišťování netržní činnosti státu pro obyvatelstvo. Dále se statky a služby pořizují za vyšší prostředky než je nutné a také v neodpovídající kvalitě. Z tohoto důvodu řešení problematiky korupce mají na programu, ať v menší, či větší míře, jednotlivé vlády. Tak je to například u *Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 schválena usnesením vlády ze dne 16. ledna 2013 č. 39*. Dále jsou to různá doporučení či studie, které si vláda nechala vypracovat jí zřízenou a financovanou skupinou, jak tomu bylo v případě Národní ekonomické rady vlády (NERV) - *Boj proti korupci*.¹⁰³ Problematikou korupce se zabývají jednotliví autoři, nebo přímo celé organizace, které bojují proti korupci. Mezi nejznámější patří Transparency International - Česká republika, která co se týče korupce, má velkou publikační činnost.

Tématicky můžeme jednotlivé publikační výstupy zaměřené na korupci rozdělit do několika následujících kategorií:

Práce zaměřené na obecnou problematiku korupce, jako je definice a popis jevů s uvedením jednotlivých příkladů CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*; dále SMITH, Michael L. et al. *Vnímání a realita korupce v České republice*;

¹⁰² Vysokoškolské kvalifikační práce. Theses.cz [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <https://theses.cz/>

¹⁰³ KOHOUT, Pavel, ed. *Boj proti korupci: sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci*.

SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, eds. *Korupce - včera a dnes* - sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law.

Dále se jedná o zaměření na jednotlivé oblasti výskytu korupce jako je právě veřejná správa a popis jednotlivých skutečností: ŠTIČKA, Michal et al. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Patří sem také zaměření se na konkrétní případy, se kterými korupce ve veřejné správě souvisí, jako je zadávání veřejných zakázek, případně jak je důležité mít správně nastavenou kontrolu ve veřejné správě: ŠEBESTOVÁ, Jarmila et al. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*.

Další oblastí je korupce z hlediska trestního práva a zákonů a trestního jednání obecně. O trestných činech, které se týkají korupčního jednání, bylo pojednáno výše. Z této oblasti můžeme nalézt celou řadu publikací, ale i různých článků, které se k problematice vyjadřují. Například ŠMID, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*; VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*, DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK, eds. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*.

Velká část prací je také zaměřena na konkrétní korupční kauzy, které jsou mediálně známé. S tímto souvisí i výraz Whistleblowing, který pochází z anglického sousloví „to blow the whistle“ *zapískat na píšťalku*. A používá se od 70. let. Má se jednat o symbol varovné píšťalky, která zazní, když se děje něco nekalého.¹⁰⁴ nebo též oznamovatelé korupce.¹⁰⁵ Jako příklad můžeme uvést publikace od Transparency International. *Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice*; MICHÁLEK, Libor. *Zničte to, nebo to zničí vás, aneb, Modrá, nikoliv Zelená banka?*. Právě Libor Michálek je jedním z prvních veřejně známých oznamovatelů korupce, a to na ministerstvu životního prostředí.

Vladimíra Dvořáková se ve své knize *Rozkládání státu* zaměřila na další mediálně známou korupční kauzu, a to neoprávněné udělování vysokoškolských titulů na Plzeňských právech. V této knize analyzovala situaci kolem Plzeňských práv a uvedla příklady toho, jak

¹⁰⁴ *Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice*. Praha: Transparency International str. 7

¹⁰⁵ Oznamovatelům korupce se v našich podmínkách říká těm, kdo nezjištěným způsobem upozorní na korupční chování, o kterém se dozvěděl a které je nebezpečné pro společnost, i když tento výraz není u nás úplně ustálen, buď se pro tyto osoby u nás používá anglické označení, nebo se jim říká oznamovatelé, případně i jiným způsobem. V zahraničí tyto osoby mají anglické označení whistleblower. A pro samotou činnost oznámení je užitý název Whistleblowing. *Whistleblowing pochází z anglického sousloví „to blow the whistle“ zapískat na píšťalku*. A používá se od 70. let. Má se jednat o symbol varovné píšťalky, která zazní, když se děje něco nekalého.

konkrétní osoby získaly svůj vysokoškolský titul neoprávněně. Upozornila na to, že spousta těchto osob byla ve vysokých úřednických, politických a policejních funkcích.

Korupci a jednotlivými kauzami se samozřejmě zabývá nepřehledné množství různých článků, které produkují jednotlivá média.

Média, o nichž se říká, že jsou hlídacími psy demokracie, plní nezastupitelnou funkci pokud jde o upozornění na jednotlivé korupční kauzy, díky nim se tyto dostávají do povědomí širší veřejnosti. Řada odborných prací se zaměřuje na problematiku médií. Tématicky se může jednat o základní uvedení do problematiky médií, jejich popis a rozdělení, tak i o to, jakým způsobem píšou o jednotlivých případech a jak ovlivňují veřejné mínění například: LINCÉNYI, Marcel. *Manipulácia a objektivita v masmédiách*; Diplomová práce Idy Kárné, *Vliv masmédií na studenty středních a vysokých škol*; URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Zmíněné publikace se zaměřují i na agendu setting a framing, o které píšeme v části média.

Problematika korupce je také zkoumána v bakalářských a diplomových pracích studentů vysokých škol. Výraz korupce se vyskytuje v 784 pracích. Autoři těchto prací se zabývají korupcí z různých úhlů pohledu, např. trestněprávní aspekty korupce, korupce a její průvodní jevy, vliv korupce na ekonomiku a také korupce ve veřejné správě, či veřejném sektoru. Například práce Heleny Chasikidisové, *Korupce ve veřejné správě*, kde se autorka zabývala experimentálním zkoumáním korupce v laboratorním prostředí. Stejně tak byl nalezen i velký počet prací, které se zabývají rámcovými a školními vzdělávacími programy, ale ne v souvislosti s problematikou korupce.

Práce, která se týká zjištění vybraných znalostí o korupci u studentů gymnázií a středních odborných škol ve vztahu k edukačnímu procesu a vybraným tištěným médiím, nebyla v takto vytvořeném spojení nalezena. Jedná se tedy o nový pohled na danou problematiku.

7 Popis empirické části

Empirická část navazuje svou strukturou a výzkumným šetřením na stěžejní témata teoretické části. Empirická část začíná stanovením hlavního cíle, který má obecnou povahu. Tento hlavní cíl je plněn prostřednictvím stanovených dílčích cílů. Dále jsme si stanovili dva typy problémů, deskriptivní a relační. Deskriptivní problémy nám posloužily k formulaci hypotéz. Tyto hypotézy jsme následně testovali na základě provedeného dotazníkového šetření.

Empirická část výzkumného šetření se skládá ze tří samostatných částí, tyto části věcně navazují na stanovené dílčí cíle a relační problémy. První část bude věnována výsledkům analýzy ŠVP, zaměřené na zjištění, zda obsahují problematiku korupce a v jaké části. Druhá část bude věnována vybraným tištěným deníkům, na které je tato práce také zaměřena. V této části se zaměříme na vybrané statistické informace, kterými jsou průměrný denní náklad a průměrná čtenost těchto deníků, tyto informace jsme zjišťovali z toho důvodu, že nás zajímalo, jak jsou tyto deníky oblíbené mezi čtenáři, a tedy na jak velkou část osob mohou mediálně působit. Na závěr této části budeme zjišťovat, jak často se v jednotlivých denících vyskytují články, které se týkají korupce. Toto výzkumné šetření jsme prováděli prostřednictvím vyhledávací databáze Anopress IT, která je podrobně popsána v této části. Třetí část se týká výzkumného šetření, při kterém se testují hypotézy. Toto šetření se provádí prostřednictvím nashromážděných dat, která byla získána dotazníkovou metodou.

8 Cíle, problémy, hypotézy

Praktickým cílem je zjistit vybrané znalosti¹⁰⁶ o korupci u vzorku studentů maturitních ročníků prostějovských středních odborných škol a gymnázií a to, zda se na těchto znalostech podílí i vybrané celostátní, placené, tištěné deníky, jimi vytvářeným mediálním obrazem a zda se na těchto znalostech podílí i edukační proces na středních odborných školách a gymnáziích.

Níže uvedené cíle budou plněny u vybraného vzorku studentů maturitních ročníků prostějovských středních odborných škol a gymnázií a dále vybraného vzorku učitelů středních odborných škol a gymnázií a v rámci popisu dílčích cílů je už nebudeme uvádět. Dále budou cíle plněny u vybraných, tištěných, placených celostátních deníků.

Hlavní cílem diplomové práce je zjistit vybrané znalosti u vzorku studentů o korupci

Tento hlavní cíl bude plněn prostřednictvím následujících **dílčích cílů**:

1. Zjistit znalosti studentů o korupci, tak jak jsou pro tuto práci definovány (DC1).
2. Zjistit, zda studenti získali znalosti o korupci ve školním prostředí, jak v edukační realitě, tak v rámci volnočasových aktivit (DC2).
3. Zjistit, zda studenti získali znalosti o korupci z vybraných, placených, tištěných celostátních deníků (DC3).
4. Zjistit, zda Školní vzdělávací programy obsahují problematiku korupce a v jakých předmětech, či oblastech (DC4).
5. Zjistit obecné statistické údaje o vybraných celostátních, tištěných, placených denících, jako je např. čtenost, náklad, četnost výrazů korupce (DC5).
6. Zjistit čtenost vybraných celostátních, tištěných, placených deníků u žáků a učitelů (DC6).
7. Zjistit, zda učitelé do edukačního procesu zařazují problematiku korupce, případně v jakém předmětu (DC7).

¹⁰⁶ Termín znalosti v naší práci používáme pro vymezení souborného názvu pro vybrané položky v dotazníku a to z toho důvodu, že jsme nenašli alternativu pro pojmenování tohoto termínu. Znalostmi se tedy ve vztahu (k této práci) a k jednotlivým otázkám myslí: zda studenti chápou korupci stejně, jak je uvedeno v její definici, která je součástí dotazníku a zda znají alespoň některé vybrané korupční kauzy.

Deskriptivní problémy

Na konci každého deskriptivního problému uvádíme zkratku toho deskriptivního cíle, ke kterému se příslušný deskriptivní problém vztahuje.

- Chápou studenti korupci stejným způsobem, jak je uvedeno v její definici? (DC1)
- Mají studenti znalosti o konkrétních korupčních kauzách? (DC1)
- Setkali se studenti s problematikou korupce v rámci edukačního procesu? (DC2)
- Setkali se studenti s problematikou korupce ve školním prostředí v rámci volnočasových aktivit? (DC2)
- Setkali se studenti s problematikou korupce ve vybraných, placených, celostátních denících (zda přímo v nich něco četli)? (DC3)
- Obsahují Školní vzdělávací programy ŠVP problematiku korupce a v jaké vzdělávací oblasti? (DC4)
- Jaká je průměrná čtenost vybraných, celostátních, placených, tištěných deníků za období 2009- 2014? (DC5)
- Jaký je průměrný prodaný denní náklad vybraných celostátních tištěných, placených deníků za období 2009-2013? (DC5)
- Jaká je četnost klíčových slov, které se týkají korupce u vybraných, celostátních, placených, tištěných deníků (korupce, úplatek, uplácení aj.)? (DC5)
- Jak často studenti čtou vybrané, tištěné, celostátní, placené deníky? (DC6)
- Jak často učitelé čtou vybrané, tištěné, celostátní, placené deníky? (DC6)
- Jaká jiná tištěná média učitelé čtou? (DC6)
- Zařazují učitelé středních škol a gymnázií problematiku korupce do edukačního procesu, v rámci jakého předmětu? (DC7)
- Probírali učitelé problematiku korupce i mimo výuku (o přestávce, na výletě apod.)? (DC7)

Relační problémy

Na konci každého relačního problému uvádíme zkratku toho deskriptivního cíle, ke kterému se příslušný relační problém vztahuje.

1. Jaký je rozdíl ve znalosti o korupci (na základě její definice) mezi dívkami a chlapci? (DC1)

2. Jaký je rozdíl ve znalosti o korupci (na základě její definice) mezi studenty gymnázií a středních odborných škol? (DC1)
3. Jaký je vztah mezi pravidelným čtením vybraných deníků a znalostí konkrétních korupčních kauz? (DC1, DC6)
4. Jaký je rozdíl v čtenosti vybraných deníků mezi dívkami a chlapci? (DC6)
5. Jaký je rozdíl v čtenosti vybraných deníků mezi studenty gymnázií a středních odborných škol? (DC6)

Hypotézy

Pro relační problémy byly formulovány následující hypotézy:

H1: Dívky mají větší znalosti o korupci než chlapci.

H2: Studenti gymnázií mají větší znalosti o korupci, než studenti středních odborných škol.

H3: Znalost konkrétních korupčních kauz souvisí s pravidelným čtením vybraných deníků.

H4: Dívky čtou vybrané deníky častěji než chlapci.

H5: Studenti gymnázií čtou vybrané deníky častěji, než studenti středních odborných škol.

Pro obecně formulované hypotézy byly vymezeny statistické hypotézy H_0 a H_A .

H1: Dívky mají větší znalosti o korupci než chlapci.

H₁₀: Mezi pohlavím studentů a znalostí o korupci není souvislost.

H_{1A}: Mezi pohlavím studentů a znalostí o korupci je souvislost.

H2: Studenti gymnázií mají větší znalosti o korupci než studenti středních odborných škol.

H₂₀: Mezi znalostí o korupci a studentem gymnázia nebo střední odborné školy není souvislost.

H_{2A}: Mezi znalostí o korupci a studentem gymnázia nebo střední odborné školy je souvislost.

H3: Znalost konkrétních korupčních kauz souvisí s pravidelným čtením vybraných deníků.

H₃₀: Mezi znalostí konkrétních korupčních kauz a pravidelným čtením vybraných deníků není souvislost.

H_{3A}: Mezi znalostí konkrétních korupčních kauz a pravidelným čtením vybraných deníků je souvislost.

H4: Dívky čtou vybrané deníky častěji než chlapci.

H₄₀: Četnost čtení vybraných deníků je u dívek a chlapců stejná.

H_{4A}: Četnost čtení vybraných deníků je u dívek a chlapců rozdílná.

H5: Studenti gymnázií čtou vybrané deníky častěji, než studenti středních odborných škol.

H₅₀: Četnost čtení vybraných deníků je mezi studenty gymnázií a středních odborných škol stejná.

H_{5A}: Četnost čtení vybraných deníků je mezi studenty gymnázií a středních odborných škol rozdílná.

9 Popis a výběr výzkumného vzorku

Jak již bylo uvedeno výše, tato práce je zaměřena na studenty maturitních ročníků prostějovských středních odborných škol a gymnázií a v jednotlivých dílčích cílech též i na učitele těchto škol. Z tohoto důvodu základní soubor pro nás představují právě tito studenti a učitelé. Tím, že jsme se zaměřili na město Prostějov, tak i jednotlivé výsledky budou zobecňovány pro jednotlivé školy v tomto městě, proto nelze zobecňovat tyto výsledky na veškeré školy s ohledem na zvolený vzorek respondentů. Výběr vzorků byl prováděn na třech prostějovských gymnáziích a třech středních odborných školách, které jsou ukončeny maturitní zkouškou. Na internetových stránkách statutárního města Prostějova v záložce *školství, kultura, sport*¹⁰⁷ jsme zjistili počet škol, který by vyhovoval našim požadavkům a z těchto škol jsme následně prováděli výběr. Protože se v tomto městě nachází pouze tři gymnázia, zahrnuli jsme je do výzkumného vzorku všechny. Na výběr středních odborných škol měla v jednom případě vliv skutečnost, že autor této práce jednu z těchto škol navštěvoval, a proto pokládal za vhodné se právě na tuto školu obrátit, ostatní školy již byly vybrány náhodně z výše uvedeného seznamu.

Školy byly kontaktovány telefonicky, následovalo osobní setkání, při němž byly představitelům školy poskytnuty potřebné informace o daném výzkumu. Na vyplnění dotazníků učiteli si školy ponechávaly cca týden, stejně tak i u dotazníků pro žáky školy preferovaly možnost si dotazníky ponechat a následně je vrátit vyplněné, pouze v jedné z těchto škol nám bylo přímo umožněno dotazníky studentům rozdat osobně v rámci vyučování a hned si je i vyplněné vybrat. Sběr dat byl proveden od 17. 3. 2015 do 31. 3. 2015. Dotazníky pro studenty byly vyplněny všemi požadovanými třídami, u dotazníků pro učitele byla v některých případech patrná nízká ochota tyto dotazníky vyplňovat, z 90 rozdaných dotazníků jich bylo vráceno 53.

¹⁰⁷ Střední školy a učiliště. *Statutární město Prostějov* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.prostejov.eu/cz/obcan/skolstvi-kultura-sport/stredni-skoly-uciliste/>

10 Charakteristika výzkumného šetření

Tato práce je zaměřena na pedagogický výzkum (v naší práci budeme používat výzkumné šetření vzhledem tomu, že nepracujeme s reprezentativním vzorkem respondentů) Výzkumné šetření je provedeno na základě stanovených cílů, problémů a hypotéz.

K tomu výzkumnému šetření jsme přistoupili v naší práci z hlediska kvalitativní i kvantitativní metodologie. Naše výzkumné šetření je charakteru smíšeného výzkumu. V rámci výzkumného šetření lze v podstatě zvolit dva způsoby řešení výzkumné otázky, buď pomocí kvalitativního, nebo kvantitativního výzkumného šetření. V poslední době se stále častěji právě setkáváme s kombinací kvantitativních a kvalitativních metod.

*Kvalitativní výzkum používá relativně málo standardizované metody získávání dat. Výzkumníci se snaží o izolování určitých témat. Data se induktivně analyzují a interpretují. Výzkumník ve svém hledání významů a snaze pochopit aktuální dění vytváří podrobný popis toho, co pozoroval a zaznamenal.*¹⁰⁸

*Zatím co kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí měření, v dalším kroku získaná data analyzujeme statistickými metodami s cílem je explodovat, popisovat, případně ověřovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných.*¹⁰⁹

Tento druh výzkumu má určité jasně definované vzorce, které stanoví, jak tento výzkum provádět. Výzkum pak má zpravidla tyto etapy: stanovení nějaké vědecké otázky, která se zabývá tím, proč se něco děje, dále stanovení návrhu řešení v podobě utvořené logické teorie, následně se identifikují proměnné, tedy to, co budeme sledovat. Další fází je určení hypotéz, tedy jakýchsi očekávání z naší strany o tom, co budeme sledovat. Po formulaci hypotéz si určíme, jakým způsobem budeme výzkum provádět, tedy jak uvedené hypotézy budeme testovat, jak a kde získáme informace. Po této etapě pak samozřejmě nastává vyhodnocení dat a jejich shrnutí.¹¹⁰

Jak již bylo uvedeno při popisu empirické části, výzkumné šetření se skládá ze tří samostatných částí. Na první dvě části bude aplikována kvalitativní metodologie, na poslední třetí část metodologie kvantitativní, bude se tedy jednat o kombinaci kvalitativního a kvantitativního přístupu. První část je zaměřena na analýzu školních vzdělávacích programů těch škol, u kterých jsme prováděli sběr dat pomocí dotazníku. Tato analýza byla

¹⁰⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 52.

¹⁰⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 46.

¹¹⁰ Srov. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat*, s. 20.

zaměřena na zjištění, zda se v těchto školních vzdělávacích programech objevuje problematika korupce a v jaké oblasti. Druhá část se týká analýzy vybraných statistických informací u celostátních deníků a dále zjištěním, jaké množství článků je v těchto denících orientováno na korupci.

Třetí poslední část využívá dotazníkovou metodu. Pro splnění stanovených cílů, deskriptivních a relačních problémů, byly sestaveny dotazníky zvlášť pro studenty a zvlášť pro učitele. Úvod dotazníku pro studenty tvoří krátké vysvětlení toho, k čemu dotazník bude sloužit, na které navazuje definice korupce. Jelikož je dotazník zaměřen na problematiku korupce, rozhodli jsme se korupci studentům na začátku vymezit, aby nedocházelo ke zkreslení dat. Otázky v dotazníku jsou zaměřeny na tři okruhy šetření. V prvním se zjišťují vybrané znalosti, tak jak jsme si je pro potřeby práce vymezili. Tuto část zastupují otázky, které se týkají definice korupce a jejímu porozumění, informacích o příkladech korupce a uvedení vybraných korupčních kauz. Další část se týká problematiky korupce ve vztahu k edukačnímu procesu. Na základě těchto otázek se zjišťuje, zda se studenti setkali s problematikou korupce v rámci výuky a v jakém předmětu, zda se s ní setkali i v rámci jiné komunikace s vyučujícím, případně jaké korupční případy byly probírány. Poslední část je zaměřena na tradiční tištěná média s otázkami, které deníky a jak často čtou. Dotazníky pro učitele jsou zaměřeny na dvě části. První se týká zjištění, zda vůbec a v jakých předmětech probírali se studenty problematiku korupce, případně jaké konkrétní kauzy. Druhá část se týká tradičních tištěných deníků s cílem zjistit, které z nich a jak často čtou a také jaká jiná tištěná média také čtou, u dotazníku pro učitele jsou zařazeny i otázky informující o délce praxe, aprobaci a vyučovaných předmětech. V dotaznících nalezneme uzavřené otázky dichotomické, uzavřené otázky s více možnostmi, uzavřené otázky s možností volby více odpovědí a také otázky otevřené.

Výsledky dotazníků použijeme pro vyhodnocení jak deskriptivních, tak relačních problémů. V případě deskriptivních pro vyhodnocení použijeme tabulky a grafy. Pro vyhodnocení relačních použijeme statistickou metodu Test dobré shody, chí-kvadrát test.¹¹¹ Chí kvadrát test použijeme ve spojitosti s kontingenční tabulkou v MS Excelu. V jedné kontingenční tabulce jsou uvedeny skutečné hodnoty z dotazníků (tzv. pozorovaná četnost), ve druhé je výpočet očekávané hodnoty (tzv. očekávaná četnost). Třetí kontingenční tabulka obsahuje výpočet chí kvadrát. Poslední částí je samotný výpočet pravděpodobnostní funkce P pomocí excelovské funkce CHISQ.TEST(), kde se porovná výsledek pravděpodobnostní

¹¹¹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, s. 71.

funkce s hladinou významnosti. Zvolili jsme si hladinu významnosti 0,05. Pokud je $P \geq 0,05$, nulovou hypotézu H_0 přijímáme, tj. v použité kontingenční tabulce nejsou statisticky významné rozdíly. V opačném případě H_0 odmítáme, tj. existují statisticky významné rozdíly mezi sledovanými veličinami v kontingenční tabulce. Jelikož excelovská funkce přímo dokáže spočítat P , není nutno použít statistické tabulky, jak se uvádí v metodice prof. Chrásky. Výsledek přijetí H_0 uzavírá kontingenční graf s pozorovanou četností. V případě odmítnutí H_0 , musíme ještě zjistit, jaká závislost v kontingenční tabulce existuje. Pro tento účel použijeme znaménkové schéma pro kontingenční tabulku, kde v excelovských tabulkách vypočítáme procentuální očekávané i pozorované četnosti, testované kritérium Z a výsledek se znaménky podle hladiny významnosti (detaily viz. Metodika prof. Chrásky).

11 Výsledky výzkumného šetření

Výsledky výzkumného šetření jsou zpracovány do tří samostatných částí, které byly popsány výše. První část se týká problematiky korupce ve ŠVP, druhá část je zaměřena na vybrané celostátní, tištěné deníky, poslední část se týká dotazníkového šetření.

11.1 Část 1: Problematika korupce ve školních vzdělávacích programech

Deskriptivní problém

Obsahují Školní vzdělávací programy ŠVP problematiku korupce a v jaké vzdělávací oblasti? (DC4)

V této části na základě stanoveného deskriptivního problému provedeme analýzu ŠVP na problematiku korupce u těch škol, ve kterých jsme prováděli sběr dat. Při analýze jednotlivých ŠVP budeme vycházet z těch oblastí, které jsme si vytypovali v rámcových vzdělávacích programech v teoretické části této práce, bude se jednat o oblast společenskovo-vědního vzdělávání.

V této oblasti se zaměříme na ty učební předměty, ve kterých by se problematika korupce mohla nacházet, neboť s těmito předměty věcně souvisí. Pokud zde problematiku korupce nalezneme, označíme přesné místo jejího výskytu.

Zdrojem jednotlivých ŠVP byly buď internetové stránky jednotlivých škol, případně byla dána možnost do těchto programů nahlédnout a opatřit si z nich kopie. V rámci zachování anonymity tohoto výzkumného šetření jsme si jednotlivé školy okódovali a dále je budeme uvádět pouze pod těmito označeními. Střední odborné školy budeme uvádět pod kódy SŠ 1, SŠ 2, SŠ 3, gymnázia pod označením G 1, G 2, G 3.

SŠ 1

Oblast Společenskovo-vědní vzdělávání. Vzdělávací předměty Základy společenských věd (ZSV), Ekonomika, Právo, Občanská nauka.

Při analýze jednotlivých předmětů nebyl pojem korupce přímo nalezen, ovšem v popisu učiva a jednotlivých výsledků vzdělávání se zde nachází prostor pro zařazení problematiky korupce do vzdělávacího procesu v rámci těchto předmětů. Mezi vyučovacími

cíli těchto předmětů je např. pozitivní ovlivňování hodnot žáků, orientace v trestných činech aj.

SŠ 2

Oblast Společenskovední vzdělávání. Vzdělávací předměty Základy společenských věd (ZSV), Ekonomika, Právo, Občanská nauka.

U předmětu Základy společenských věd se přímo uvádí, že žák *charakterizuje demokracii a objasní, jak funguje a jaké má problémy (korupce, kriminalita)*, ovšem i další předměty jsou popsány takovým způsobem, který umožňuje, aby v nich problematika korupce byla zmíněna, či probírána.

SŠ 3

Oblast Společenskovední vzdělávání. Vzdělávací předměty Základy společenských věd (ZSV), Ekonomika, Právo.

V cílech vyučovacího předmětu Základy společenských věd se přímo uvádí, že cílem je, aby si žák *osvojil základní principy demokratických hodnot . . . a rozpoznal nedemokratické principy, jejich nebezpečí a nebezpečí korupce a kriminality*. I další předměty jsou popsány takovým způsobem, který umožňuje, aby v nich problematika korupce byla zmíněna, či probírána.

G 1

Oblast Občanský a společenskovední základ. Vzdělávací předměty Základy společenských věd. I když v rámci tohoto předmětu nebyl pojem korupce přímo nalezen, nachází se zde velký prostor, aby se v tomto předmětu tato problematika probírala, například při informování o tom, co je trestný čin, jaké jsou problémy demokracie atd.

G 2

Oblast Občanský a společenskovední základ. Vzdělávací předměty Základy společenských věd, Občanská výchova.

Jedním z výstupů u předmětu Základy společenských věd se přímo uvádí: *student vysvětlí pojem korupce, uvede příklady korupčního jednání, diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání*. I další předměty jsou popsány takovým způsobem, který umožňuje, aby v nich problematika korupce byla zmíněna, či probírána.

G 3

Oblast Občanský a společenskovední základ. Vzdělávací předměty Základy společenských věd, Občanská výchova.

I když v rámci této oblasti a výše uvedených předmětů nebyl pojem korupce přímo nalezen, nachází se zde velký prostor pro to, aby se v tomto předmětu tato problematika probírala.

Závěrem lze říct, že problematiku korupce jednotlivé školy do svých ŠVP zařazují, buď přímým uvedením, případně v rámci obecné charakteristiky konkrétního předmětu nebo vzdělávacích cílů.

11.2 Část 2: Analýza vybraných informací o celostátních denících

Tato část se týká zjištění vybraných statistických údajů o celostátních denících, jako je průměrná čtenost a průměrný denní náklad jednotlivých deníků. Závěr této části se bude týkat zjištění, jak často jednotlivé deníky ve svých článcích informují o korupci a s ní souvisejících doprovodných jevech za vybrané období.

Vlastnické informace o jednotlivých denících

Dříve, než přistoupíme k samotné analýze statistických údajů u vybraných deníků, uvedeme si o nich základní vlastnické informace. Tyto informace nám pomohou ukázat vzájemné vztahy mezi jednotlivými vybranými deníky.

Lidové noviny a Mladá fronta dnes patří do mediální skupiny Mafra, a.s. Skupina Mafra je členem koncernu Agrofert, kterou vlastní Andrej Babiš. Do mediální skupiny patří též deník Metro, 5 plus 2, televize Óčko a dále zpravodajské servery idnes.cz, či Lidovky.cz.¹¹²

Hospodářské noviny patří do společnosti Economia, a.s.. Vydavatelská společnost Economia kromě Hospodářských novin vydává též týdeník Ekonom, Respekt, Marketing & Media aj. a provozuje zpravodajské servery jako je IHned.cz, Aktuálně.cz, Deník Insider. Vlastník společnosti je Zdeněk Bakala, společnost v roce 2014 zfúzovala se společnostmi Centrum Holdings a Respekt Publishing.¹¹³

¹¹² Srov. Portrét společnosti. *Mediální skupina MAFRA* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_o-spolecnosti_portret-spolecnosti.htm

¹¹³ Srov. O společnosti. *E.economia* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://economia.ihned.cz/o-spolecnosti/>

Deník Právo vlastní vydavatelství Borgis, a.s.¹¹⁴ Deník Právo provozuje též zpravodajský portál Novinky.cz, dostupný na internetovém portálu Seznam.cz. Majitelem vydavatelství Borgis je Seznam.cz a Zdeněk Porybný.¹¹⁵

Deníky Blesk, Aha! a Sport patří mediální společnosti CZECH NEWS CENTER a. s., kromě jiných titulů vydává společnost též týdeník Reflex a také provozuje internetový portál blesk.cz, isport.cz.¹¹⁶ Společnost CZECH NEWS CENTER a.s. je součástí skupiny CZECH NEWS CENTER HOLDING a.s., jejímiž koncovými majiteli jsou z 50% Daniel Křetínský a z 50% Patrik Tkáč.¹¹⁷

11.2.1 Popis vybraných statistických údajů o celostátních denících

Dále se zaměříme již na samotnou analýzu čtenosti a průměrného denního nákladu u vybraných placených, celostátních tištěných deníků na českém trhu, abychom o nich získali základní statistický přehled. Pro zjištění čtenosti deníků nás budou zajímat data za roky 2009 – 2014. Údaje o denním nákladu deníků máme k dispozici za roky 2009 – 2013.

Data pro analýzu čtenosti jsou převzata z výzkumu odhadů čtenosti tisku, tzv. MEDIA PROJEKT, které byly umístěny na internetových stránkách Unie vydavatelů www.unievydavatelu.cz. MEDIA PROJEKT je popsán na stránkách Unie vydavatelů jako projekt, který je realizován společnostmi MEDIA a STEM/MARK.

Metodika výběru je tu prováděná metodou „face to face“ na vzorku 25 000 respondentů, kteří jsou dotazováni pouze na tiskové tituly. Při dotazování je využíváno notebooků k tomu, aby bylo respondentům zřejmé, o jaké tituly se jedná, jsou jim ukazována i loga jednotlivých titulů. O respondentovi se zjišťuje informace, zda daný titul četl v posledních 14 dnech, nebo nikoliv.¹¹⁸

Data pro analýzu denního nákladu jsou převzata ze stránek společnosti ABC ČR. *Společnost ABC ČR (Audit Bureau of Circulations – Kancelář ověřování nákladu tisku) je sdružení právnických osob. Cílem sdružení je objektivizace informací a dat na mediálním*

¹¹⁴ Srov. Hlavní stránka. *Právo* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.pravo.cz/index.php>

¹¹⁵ Srov. Média a marketing. *Ihned* [online]. 2014, 16.7.2013 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-60258560-seznam-cz-koupil-tretinu-akcii-vydavatele-deniku-pravo-a-serveru-novinky-cz>

¹¹⁶ Srov. O nás. *CZECH NEWS CENTER* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1323/o-nas>

¹¹⁷ Vlastníci. *CZECH NEWS CENTER* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1324/vlastnici>

¹¹⁸ Srov. ODHAD ČTENOSTI TISKU - MEDIA PROJEKT. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

*trhu, zejména v oblasti nákladů periodického tisku.*¹¹⁹

Pro potřeby této práce budeme analyzovat informace u těchto deníků: AHA!, Blesk, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Mladá Fronta Dnes, Právo, Sport. Jak už bylo uvedeno výše, tyto deníky byly vybrány proto, že se jedná o celostátní periodika, která vychází 6x týdně (kromě Hospodářských novin, které vychází 5x týdně) a vychází v novinové podobě. Samozřejmě každý z deníků má poněkud jiné prioritní zaměření vzhledem k cílové skupině, kterou se snaží oslovit. Jsou zde deníky, které poskytují bulvární informace, dále běžné události z domova i ze světa, jiné se zaměřením na ekonomická témata, jako jsou Hospodářské noviny.

11.2.2 Průměrná čtenost vybraných deníků

Deskriptivní problém

Jaká je průměrná čtenost vybraných, celostátních, placených, tištěných deníků za období 2009- 2014 (DC5)

Nyní se podíváme na informace o průměrné čtenosti námi vybraných celostátních deníků, informace o počtu čtenářů a denním nákladu jednotlivých deníků.

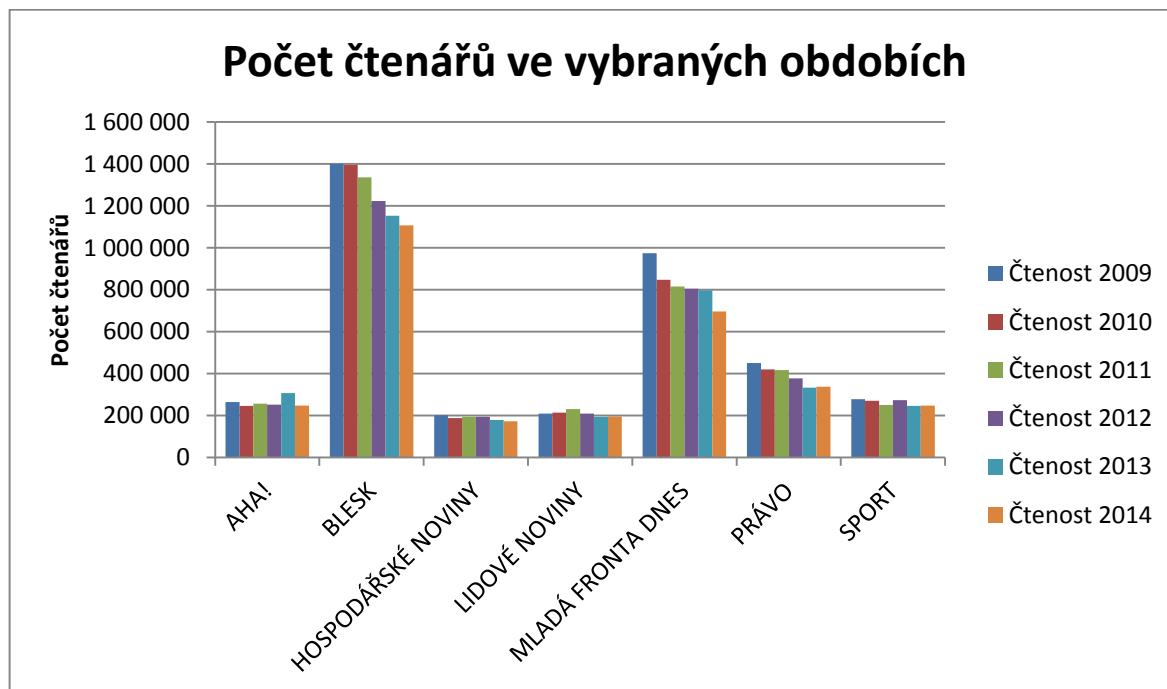
¹¹⁹ Základní informace. ABC ČR - Kancelář ověřování nákladu tisku [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

Tabulka 1 – Deníky podle počtu čtenářů¹²⁰

Název	periodicita	Čtenost 2009	Čtenost 2010	Čtenost 2011	Čtenost 2012	Čtenost 2013	Čtenost 2014
AHA!	deník 6x	264 000	245 000	257 000	251 000	306 000	247 000
BLESK	deník 6x	1 400 000	1 395 000	1 335 000	1 223 000	1 153 000	1 107 000
HOSPODÁŘSKÉ NOVINY	deník 5x	201 000	187 000	194 000	193 000	178 000	173 000
LIDOVÉ NOVINY	deník 6x	209 000	213 000	231 000	209 000	194 000	196 000
MLADÁ FRONTA DNES	deník 6x	973 000	847 000	815 000	804 000	797 000	696 000
PRÁVO	deník 6x	450 000	419 000	417 000	377 000	333 000	337 000
SPORT	deník 6x	278 000	270 000	250 000	273 000	245 000	247 000

Blesk (bez Nedělního Blesku)

Aha! (bez nedělního Aha!)

Graf 1 – Deníky podle počtu čtenářů¹²¹

¹²⁰ ODHAD ČTENOSTI TISKU - MEDIA PROJEKT. UNIE VYDAVATELŮ [online]. 05.02.2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

Z grafu je zřejmé, že nejvyšší počet čtenářů má deník Blesk, na další pozici stojí Mladá Fronta Dnes. Jak již bylo napsáno výše, Deník Blesk a AHA! patří pod jedno vydavatelství stejně jako Lidové Noviny a Mladá Fronta Dnes.

11.2.3 Průměrný denní náklad vybraných deníků

Deskriptivní problém

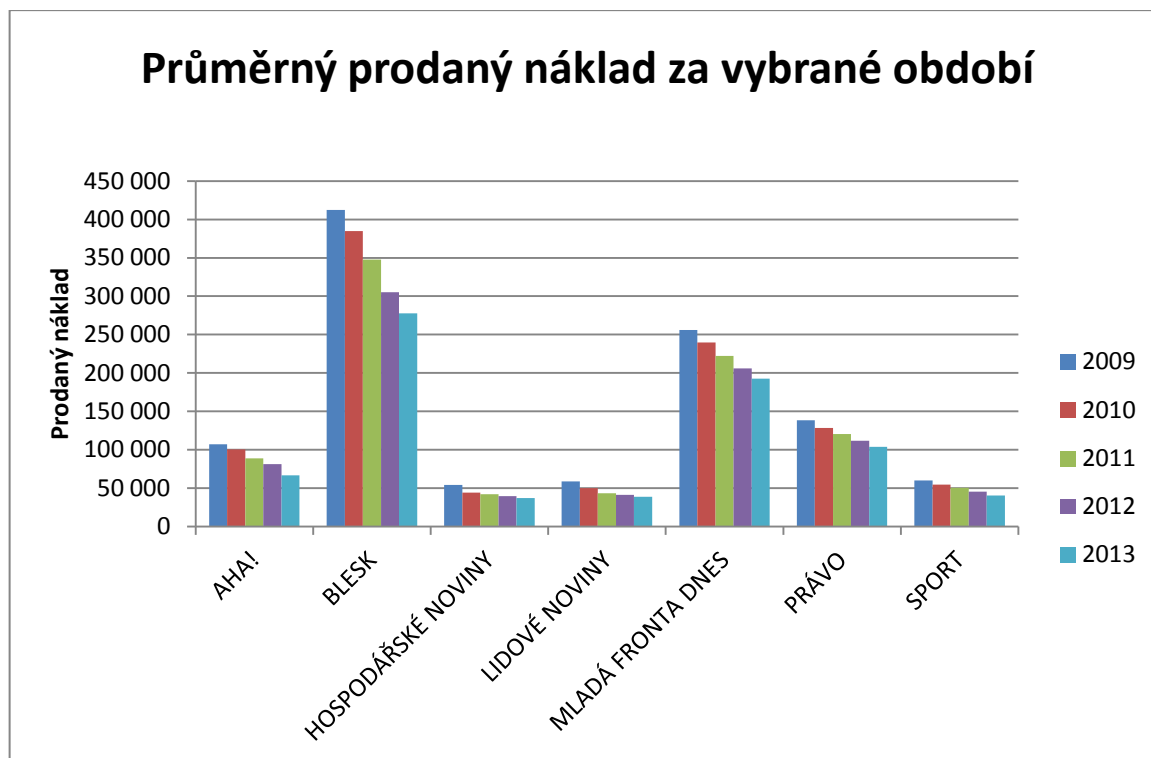
Jaký je průměrný prodaný denní náklad vybraných celostátních tištěných, placených deníků za období 2009-2013? (DC5)

Tabulka 2 – Průměrný prodaný denní náklad¹²²

Název	periodicita	Prodaný náklad				
		2009	2010	2011	2012	2013
AHA!	deník 6x	107 271	100 397	88 671	81 111	66 487
BLESK	deník 6x	412 238	384 991	347 566	305 272	277 791
HOSPODÁŘSKÉ NOVINY	deník 5x	54 285	44 225	41 933	39 458	37 243
LIDOVÉ NOVINY	deník 6x	58 543	49 920	43 171	41 346	38 709
MLADÁ FRONTA DNES	deník 6x	256 118	239 646	222 377	206 098	192 492
PRÁVO	deník 6x	138 476	128 404	120 449	111 636	103 952
SPORT	deník 6x	60 174	54 413	50 228	45 214	40 223

¹²¹ ODHAD ČTENOSTI TISKU - MEDIA PROJEKT. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. 05.02.2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

¹²² ON-LINE POROVNÁNÍ MEDIÁLNÍCH DAT TITULŮ: Ověřování nákladů tisku. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://rocnkaunievydavatelu.cz/2014/index.php?akce=naklad&tg=1>

Graf 2 – Průměrný prodaný denní náklad¹²³

Z obou grafů je patrné, který deník má největší počet čtenářů a tím i odpovídající počet prodaných kusů v rámci nákladu. Je zde také zřejmý klesající trend, jak počtu čtenářů, tak samozřejmě i počtu prodaných výtisků. Důvod toho, proč zde není zahrnutý i rok 2014 je ten, že ke dni zjišťování informací tj. 18. 2. 2015 nebyla všechna data za rok 2014 ověřena, proto jsme přistoupili k tomu tento rok do analýzy nezahrnout. *Náklady periodického tisku jsou pravidelně zveřejňovány jednou měsíčně za daný kalendářní měsíc. V sekci Neověřená data jsou uvedeny náklady tisku, které byly zveřejněny, ale dosud nejsou ověřeny. V sekci Ověřená data jsou náklady tisku, které byly již ověřeny. Ověřování nákladů se provádí 2x ročně. Ověřovaným obdobím je kalendářní pololetí.*¹²⁴ V našem případě tedy nebyla data od července do prosince ověřena.

Uvedená data nám také ukazují na klesající trend počtu prodaných jednotlivých deníků a s ním souvisejícím klesajícím počtem čtenářů. Můžeme předpokládat, že tento trend souvisí s rozvojem informačních technologií a tím, že uvedené deníky mají i svou internetovou

¹²³ ON-LINE POROVNÁNÍ MEDIÁLNÍCH DAT TITULŮ: Ověřování nákladů tisku. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://rocnkaunievydavatelu.cz/2014/index.php?akce=naklad&tg=1>

¹²⁴ Periodický tisk. *ABC ČR – Kancelář ověřování nákladu tisku* [online]. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>

podobu. Zjištění přesných důvodů tohoto trendu by muselo být předmětem dalšího zjištění, které se však netýká cílů této práce.

11.2.4 Analýza četnosti článků týkající se korupce

Deskriptivní problém

Jaká je četnost klíčových slov, které se týkají korupce u vybraných, celostátních, placených, tištěných deníků (korupce, úplatek, uplácení aj.)? (DC5)

V této části se zaměříme na zjištění množství článků, které obsahují námi vybraná slova a slovní spojení, která se týkají korupčního jednání u vybraných deníků. Tím, že je tato práce zaměřena i na tyto deníky, zajímalo nás, jak často se v jednotlivých jejich článcích vyskytují níže uváděná slova a slovní spojení s ohledem na celkové množství článků. Tím, že je tato práce zaměřena na tištěná média, tak i tato analýza se bude týkat pouze těch článků, které vyšly v tištěné podobě v jednotlivých denících.

Tato analýza je provedena prostřednictvím databáze ANO PRESS IT. Tyto databáze poskytuje stejnojmenná akciová společnost Anopress IT, a.s.. Jedná se o databázi článků českých médií jako jsou noviny, časopisy, dostupné přepisy televizních pořadů a internetového zpravodajství.

Práce s databází a způsob v jejím vyhledávání

S touto databází jsme pracovali ve Vědecké knihovně v Olomouci. Kvůli práci v této databázi jsme naštvili tuto knihovnu celkem třikrát. V rámci těchto náštěv jsme se seznamovali s databází a zjišťovali možnosti v jejím vyhledávání. Při poslední náštěvě dne 19. 2. 2015 jsme shromáždili potřebná data, se kterými níže pracujeme.

Databáze funguje na principu vyhledávání zadaných klíčových slov. Klíčová slova jsou databází automaticky skloňována. Je možné zadávat i složitější dotazy, které lze různě kombinovat, také lze zadávat různé druhy filtrování při hledání požadovaného textu. Vyhledávání lze provádět v rámci celé databáze, nebo si určit pouze konkrétní zdroje, jako jsou například jedny konkrétní noviny.

Jako první je třeba do databáze napsat požadovaný dotaz, tedy slovo, nebo skupinu slov, kterou chceme vyhledávat. Pro naše potřeby zadávání dotazu byl použit rozšířený formulář.

Obrázek – Příklad rozšířeného formuláře¹²⁵

V tomto rozšířeném formuláři je několik možností zadávání dotazu, jako je dotaz základní, formulářový, celé zdroje, hlavní zprávy.

Pro naši práci byl použit formulářový dotaz, jelikož v něm jdou jednotlivá klíčová slova různě kombinovat. Dále jsme si nastavili tzv. parametr vyhledávání, tedy to, jakým způsobem se má vyhledávání článků provádět. V parametru vyhledávání jsme zadali, aby se články řadily dle skóre, což znamená, že se články řadí sestupně podle toho, jak často se v nich hledaný výraz nachází. Nejvyšší skóre mají tedy ty články, kde se vyhledávané výrazy nachází v největším počtu, až po ty články, kde se nachází nejméně. Je možnost články řadit i jiným způsobem, například podle datumu, či podle zdroje, nebo nadpisu. V rámci parametru vyhledávání jsme si ještě zadali, aby se zobrazily všechny články, které dané výrazy obsahují. Jak již bylo uvedeno výše, pro vyhledávání jsme zvolili formulářový dotaz. V tomto formuláři si lze zvolit na vyhledávání pouze jedno slovo, případně provádět kombinaci více slov. Například, zda požadovaný článek musí obsahovat zadaný výraz, případně, aby článek obsahoval alespoň jeden z několika uvedených výrazů. Lze provádět takové kombinace, kdy chceme, aby se jedno klíčové slovo vyskytovalo v článku vždy (například korupce) a toto slovo bylo ve spojení alespoň s jedním vybraným dalším slovem z celé řady uvedených slov. Na stejném principu se provádí vyhledávání i pro naše potřeby.

Po zadaném dotazu se provede výběr zdroje. V našem případě se provedl výběr dle oblastí, tedy provádění výběru pouze na vybraných celostátních denících. Dále se vybere období, ve kterém se vyhledávání má provádět. Po zadání těchto klíčových informací systém vybere z databáze všechny články, ve kterém se vyhledávané dotazy nalézají. Tyto články lze libovolně otevírat, přičemž hledaný výraz se v článku zvýrazní. Po každém vyhledávání se také objeví informace o tom, kolik článků bylo nalezeno a z jakého počtu článků.

¹²⁵ Vyhledávání v databázi. *ANOPRESS IT* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.anopress.cz/vyhledavani-v-databazi#!prettyPhoto>

V databázi byla u vybraných celostátních deníků hledaná vybraná slova, která se týkají korupce. Vyhledávání bylo prováděno za roky 2013, 2014, 2015 a bylo provedeno dne 19. 2. 2015.

Počet článků obsahující výraz korupce

Jako první bylo provedeno vyhledávání pouze slova korupce za vybrané období. Bylo zjištěno, že toto slovo se vyskytuje ve 7172 článcích, a to z celkového počtu 533 236 článků.

Tabulka 3 – Výsledky analýzy četnosti slova korupce

Deník	Počet článků
AHA!	158
Blesk	294
Hospodářské noviny	1 240
Lidové noviny	1 568
Mladá fronta dnes	2 181
Právo	1 469
Sport	262
Celkem	7 172

Graf 3 – Výsledky analýzy četnosti slova korupce

Počet článků obsahující vybrané výrazy s korupcí spojené

Korupce, jak už bylo uvedeno v teoretické části, má různé projevy, a proto nelze počítat pouze se slovem korupce, ale i s dalšími jevy, které se korupce týkají. Jedná se o jevy, které souvisí s právním postihem korupce. Proto byla v další části zjišťována četnost výskytu alespoň jednoho slova ze slov **korupce, úplatek, uplácení, podplácení, zneužití pravomoci úřední osoby**. Počet takto vyhledaných článků činil 9 625. Celkový počet článků zůstává nezměněn a v tomto případě je pro informaci tento počet rozdělen na jednotlivé deníky.

Tabulka 4 – Výsledky analýzy četnosti slov, které se týkají korupce

Deník	Počet článků	Celkový počet článků	Počet článků v %
AHA!	277	28 465	0,97%
Blesk	481	43 505	1,11%
Hospodářské noviny	1 475	37 891	3,89%
Lidové noviny	1 992	50 050	3,98%
Mladá fronta dnes	3 074	230 109	1,34%
Právo	2 000	110 689	1,81%
Sport	326	32 527	1,00%
Celkem	9 625	533 236	1,81%

Největší počet článků, ve kterých se požadované výrazy vyskytují, nacházíme v Mladé frontě dnes, nejméně v deníku AHA!. Také je patrné, že počet těchto článků je k celkovému počtu všech článků zanedbatelný, tvoří pouze necelé 2 % k celkovému počtu. Přesto se dá předpokládat, že tím jak deníky o velkých korupčních kauzách informují (informace na titulní stránce, obrazový materiál, konstrukce nadpisů atd.) se tyto kauzy dostávají do podvědomí lidí.

Počet článků, ve kterých je korupce spojena s veřejnou správou

Následně bylo zjištěno, jak často se slovo korupce objevuje se spojením se slovy veřejná správa, státní správa a samospráva celkově za všechny deníky.

Tabulka 5 – Výsledky analýzy četnosti slov korupce a veřejná správa

Hledaný výraz	Počet článků
Korupce, veřejná správa	154
Korupce, státní správa	433
Korupce, samospráva	124

Z výše uvedeného malého počtu článků, ve kterých je uvedená zmíněná kombinace slov lze usuzovat, že média, pokud o korupci informují, tak již v článku neupozorňují na to, kde se tato korupce vyskytuje. Tedy sice píšou o korupci ve veřejné správě, ale toto slovo se v článku nevyskytuje, tedy nepovažují za důležité na to čtenáře upozorňovat.

Jako důkaz výše uvedeného tvrzení by stačilo vybrat si některou z korupčních kauz, která se týká korupce ve veřejné správě a zjistit, jak často se o ní ve zmíněných denících psalo. V našem případě jsme si vybrali korupční kauzu spojenou s Davidem Rathem. Zadaný dotaz byl formulován tak, že se v článku musí objevit slovo David Rath a alespoň jedno ze slov korupce, úplatek, uplácení, podplacení, zneužití pravomoci úřední osoby. Při tomto vyhledávání bylo nalezeno 704 článků.

Média tedy informují o korupci v konkrétní oblasti veřejné správy, jako je např. korupce při zadávání veřejných zakázek, zneužití dotací, korupce ve zdravotnictví, při poskytování služeb, korupce v armádě, nebo se zaměřují na konkrétní kauzy, jako je zmíněný David Rath.

Počet článků s vybranými kombinacemi slov za všechny deníky

Dále se podíváme na množství článků, které jsou spojeny s vybranými oblastmi a kombinací slov, ve kterých se korupce může vyskytovat. Do formulářového dotazu, který jsme popsali výše, jsme do položky všechna tato slova dosazovali postupně všechna níže uvedená slova a do položky alespoň jedno z těchto slov jsme postupně dosazovali kombinaci slov korupce, úplatek, uplácení, podplacení, zneužití pravomoci úřední osoby, aby bylo vyhledáváno spojení hlavního slova s kombinací alespoň s jedním uvedených slov. Jedná se o celkový počet článků za všechny deníky. Jedná se o příklady zajímavých spojení slov, které jsou s korupcí propojovány. Jen pro připomenutí uvádíme, že se vyhledávání provádí v různých gramatických tvarech. Např. slovo “veřejná“ je tedy vyhledáváno v různých tvarech a spojení: veřejná – správa, veřejné – zakázky, prostředky, atd.

Tabulka 6 – Příklad zadávaných jednotlivých výrazů pro potřeby vyhledávání

Formulářový dotaz pro vyhledávání	
Všetchna tato slova	Politik
Alespoň jedno z těchto slov	korupce, úplatek, uplácení, podplacení, zneužití pravomoci úřední osoby

Zde uvádíme kombinaci vybraných slov, které jsou v jednotlivých člancích spojeny alespoň s jedním vybraným výrazem, který se týká korupce. Jedná se o celkový počet článků za sledované období u vybraných deníků, ve kterých se tato kombinace objevuje.

Tabulka 7 – Výsledky analýzy četnosti kombinací vybraných slov

Hledaný hlavní výraz	Počet článků
politik	3 782
veřejná	2 579
úředník	1 191
služby	1 561
dotace	673
doprava	655
armáda	523
zdravotnictví	519

Počet článků, ve kterých je korupce spojena se slovem politik

Dále se podrobněji podíváme na konkrétní počet článků uvedených v jednotlivých denících u výše vyhledané kombinaci slov spojenou se slovem politik a korupce, protože v rámci této kombinace byl nalezen největší počet článků. Rozdělení 3782 vyhledaných článků na jednotlivé deníky je následující.

Tabulka 8 – Výsledky analýzy četnosti slov korupce a politik

Deník	Počet článků
AHA!	50
Blesk	90
Hospodářské noviny	710
Lidové noviny	932
Mladá fronta Dnes	1 287
Právo	690
Sport	23

Média se tedy zaměřují na jednotlivé konkrétní oblasti a jednotlivé konkrétní aktéry, kteří jsou s korupcí spojeni. Jak je vidět, tak například kombinace slova politik či úředník, které je spojeno s různými korupčními projevy, se v člancích poměrně hodně vyskytuje.

Omezení zjištěných skutečností

Jak už bylo uvedeno výše, pro naši potřebu jsme hledali pouze vytipované výrazy, u kterých si myslíme, že nejvíce souvisí s korupcí. Není vyloučené, že v denících jsou články, které se týkají korupce, nebo nějakého korupčního případu, ale tyto výrazy se v článku nevyskytují, neboť například článek pojednává již o samotném aktéru korupčního případu. Také je možné, že se v člancích vyskytovala jiná slova, či spojení, která s korupcí souvisí, než jsou výše uvedená. Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, našim cílem nebylo zjistit všechny články, které nějakým způsobem pojednávají o korupci, ale ty články, ve kterých se vyskytují námi vybraná slova a slovní spojení. Dalším úskalím je fakt, že klíčová hledaná slova a výrazy se mohou objevit i v takovém článku, který o korupci vyloženě nepojednává. Například při informacích o nějaké osobě, přičemž článek se následně korupcí nezabývá. Jako příklad uvádím pouze popisnou informaci, která by filtrem byla také zachycena, že např. Libor Michálek je politik a bojovník proti korupci. Taková spojení se v člancích mohla vyskytnout a nemuselo se tedy přímo jednat o informaci o nějakém korupčním jednání.

11.3 Část 3: Výsledky výzkumného šetření provedené dotazníkovou metodou

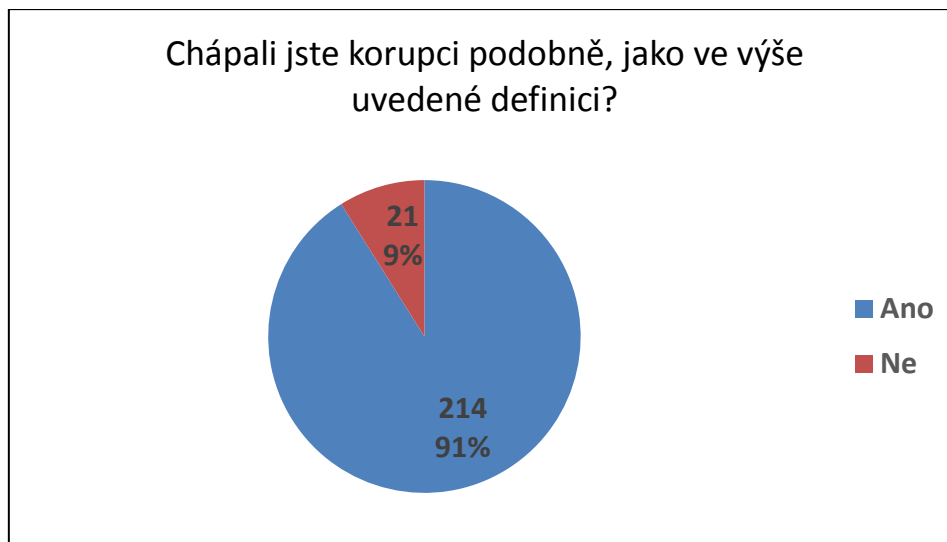
V této části přinášíme interpretaci dotazníkového šetření. Nejedná se o absolutní výčet zjištěných výsledků, ale pouze těch nejdůležitějších výstupů, které jsou spojeny se stanovenými cíli, problémy a hypotézami. Výsledky výzkumného šetření jsou rozděleny pro deskriptivní a relační problémy zvlášť.

Deskriptivní problémy

Deskriptivní problémy jsou vyhodnoceny pomocí tabulek a grafů. Nejdříve je uveden deskriptivní problém a dílčí cíl, který s ním souvisí, ten uvádíme ve zkratce. Následně jsou pomocí grafů vyhodnoceny dotazníkové otázky, které se týkají konkrétního deskriptivního problému.

Deskriptivní problém

Chápou studenti korupci stejným způsobem, jak je uvedeno v její definici? (DC1)

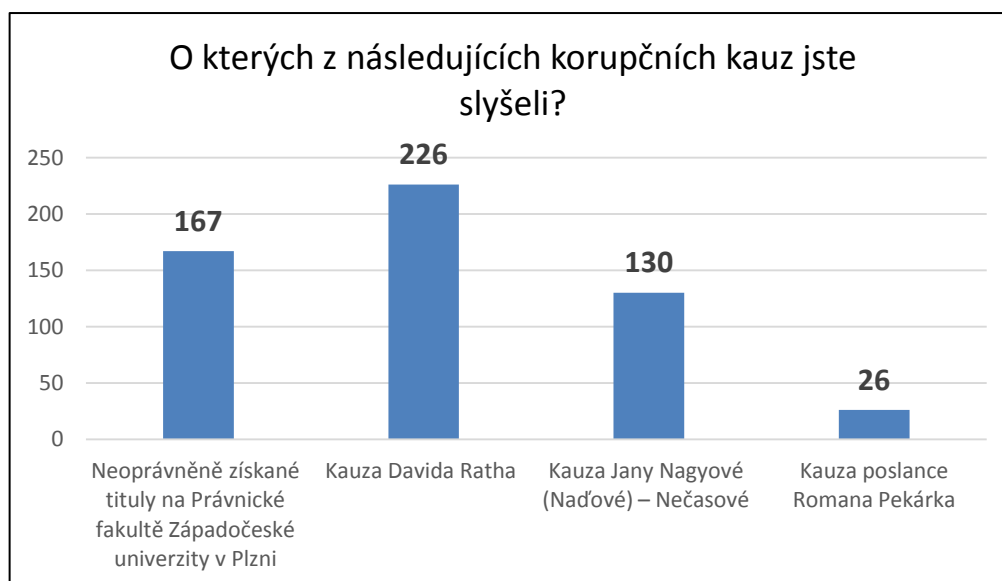

Graf 4 – Chápání korupce studenty

Drtivá většina studentů (91%) chápe korupci stejně, jako je uvedeno v definici.

Deskriptivní problém

Mají studenti znalosti o konkrétních korupčních kauzách? (DC1)

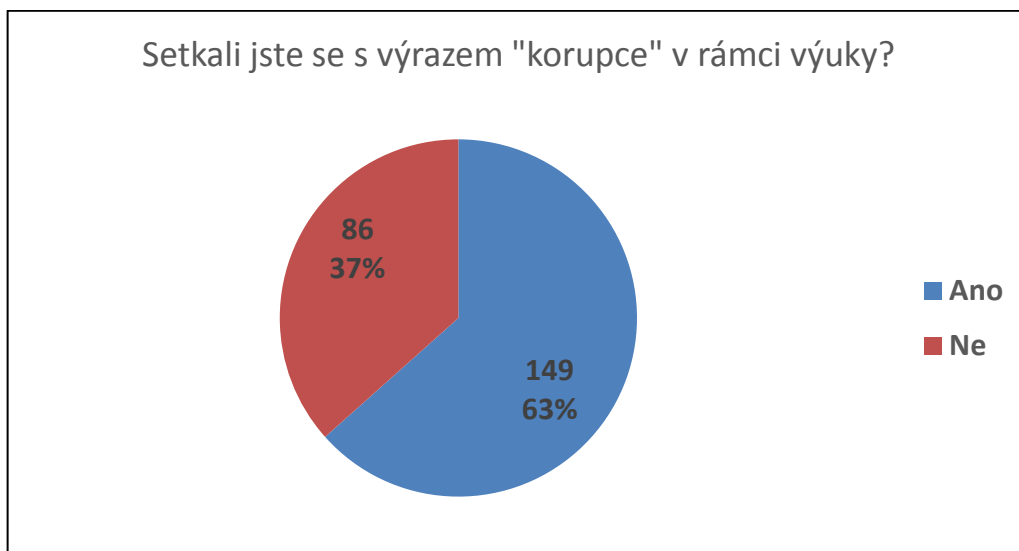

Graf 5 – Vnímání konkrétních korupčních kauz studenty

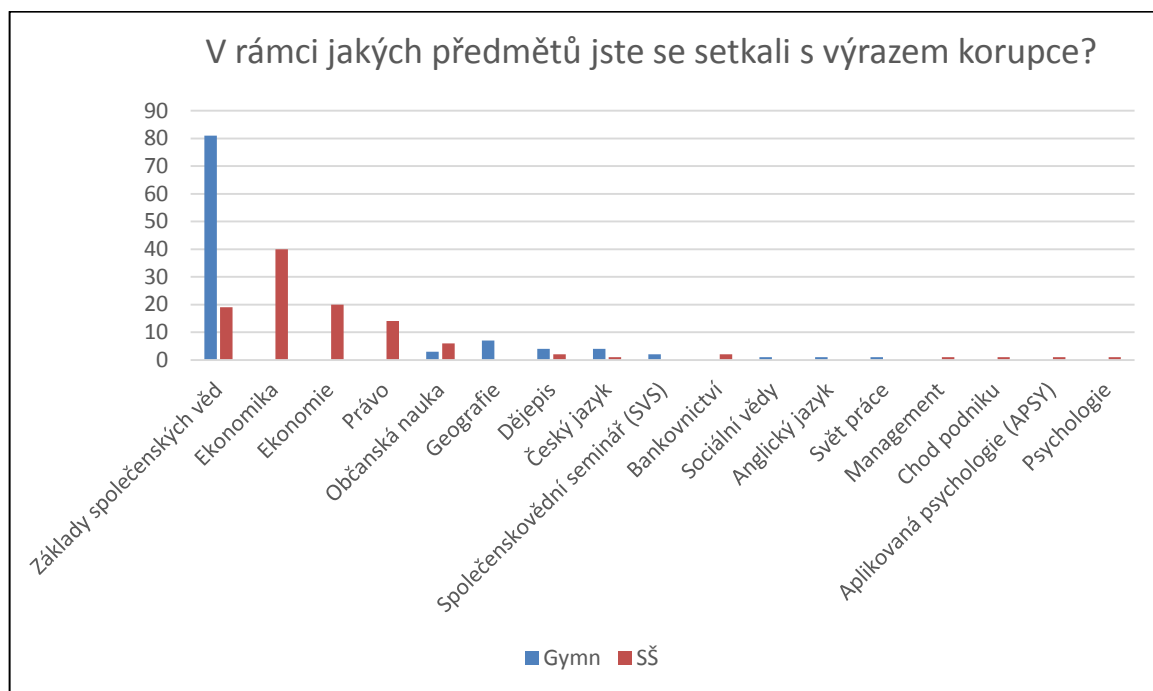
Mediálně známé kauzy dle výzkumného šetření jsou zejména kauza Davida Ratha (226 studentů z 235) , kauza Právnické fakulty v Plzni (167) a kauza Jany Nagyové (130).

Deskriptivní problém

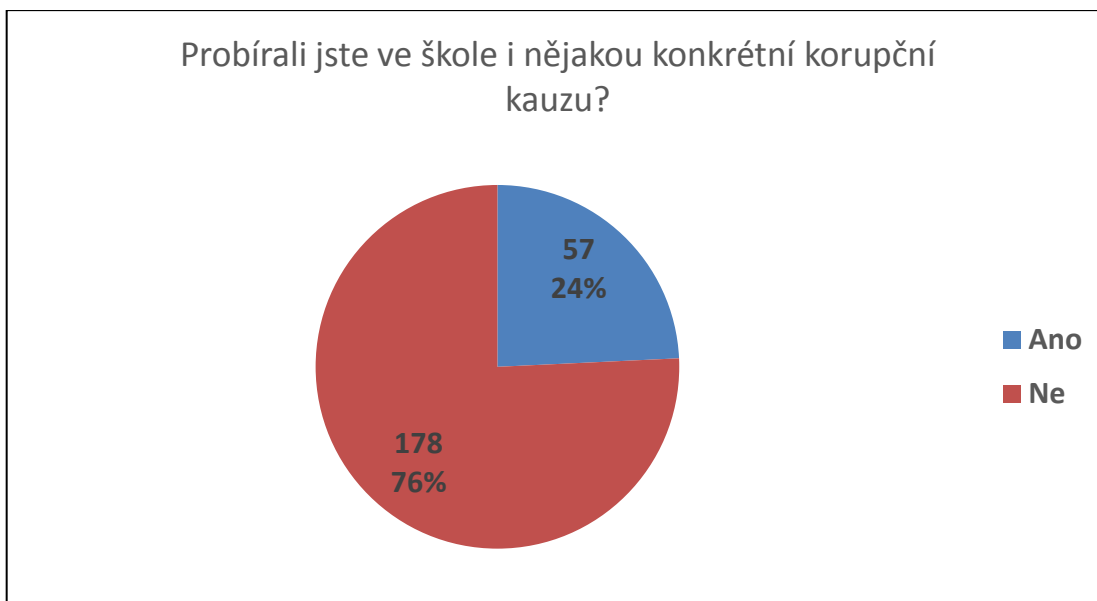
Setkali se studenti s problematikou korupce v rámci edukačního procesu? (DC2)

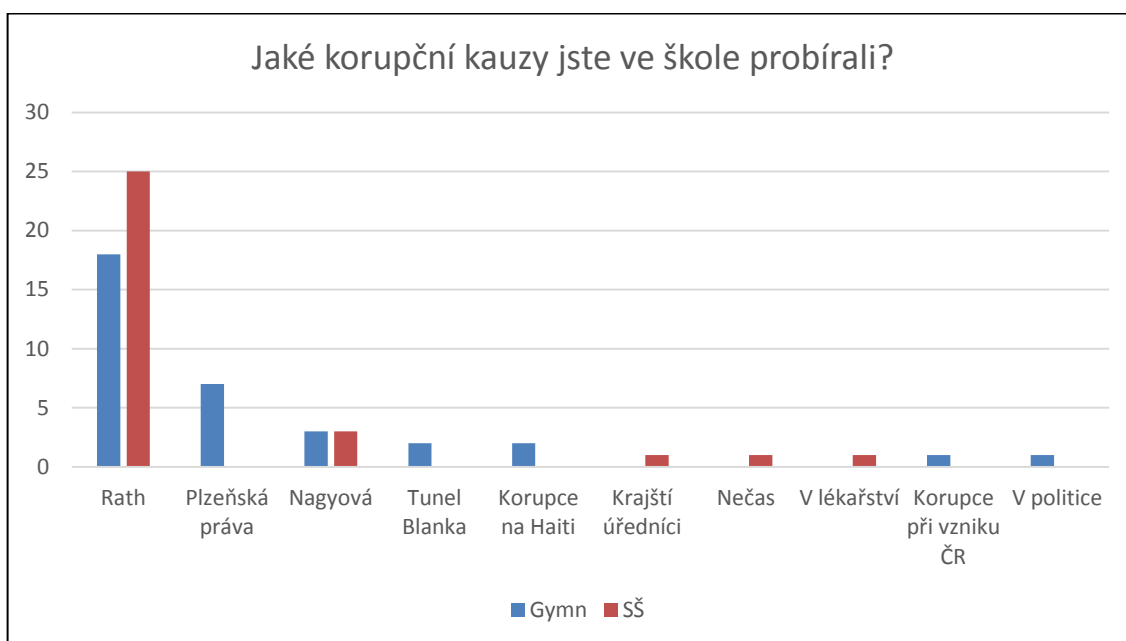
Graf 6 – Korupce v rámci výuky

Graf 7 – Korupce v rámci výuky – předměty

Graf 8 – Korupce v rámci výuky – kauzy

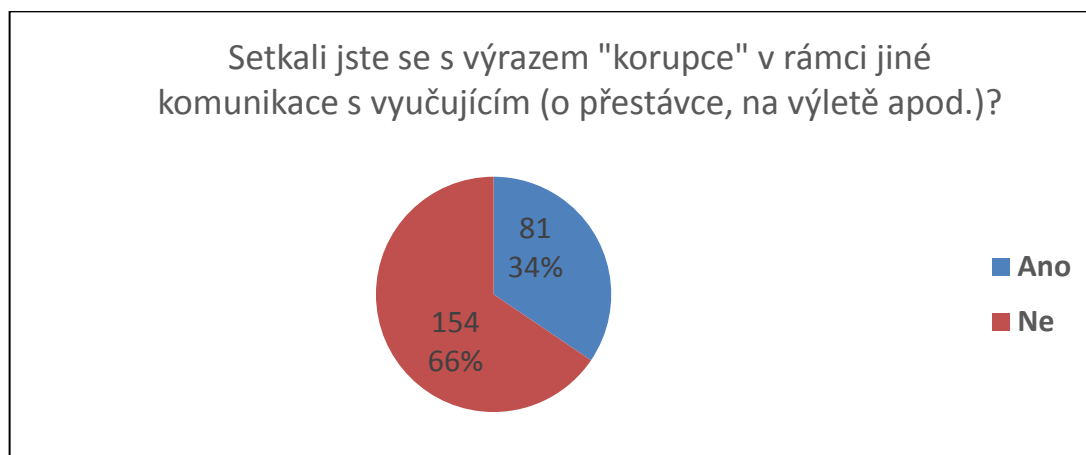

Graf 9 – Korupce v rámci výuky – kauzy detaily

V rámci výuky se s problematikou korupce setkalo dle dotazníků 63% studentů. Na gymnáziích to bylo většinou v předmětu Základy společenských věd (ZSV), na SŠ v předmětech ZSV, Ekonomie, Ekonomika, Právo a Občanská nauka. Probírání konkrétní korupční kauzy uvádí 24% studentů a většina z nich uvádí kauzu Davida Ratha.

Deskriptivní problém

Setkali se studenti s problematikou korupce ve školním prostředí v rámci volnočasových aktivit? (z pohledu studentů a z pohledu učitelů) (DC2)

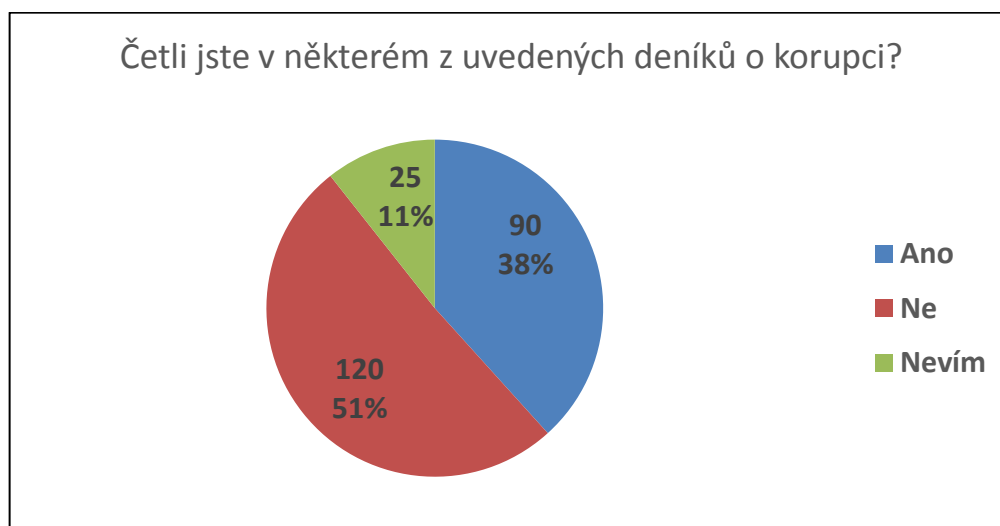

Graf 10 – Korupce mimo výuku

Mimo výuku se s výrazem „korupce“ v rámci komunikace s učitelem setkala třetina studentů (34%).

Deskriptivní problém

Setkali se studenti s problematikou korupce ve vybraných, placených, celostátních denících? (zda přímo v nich něco četli) (DC3)

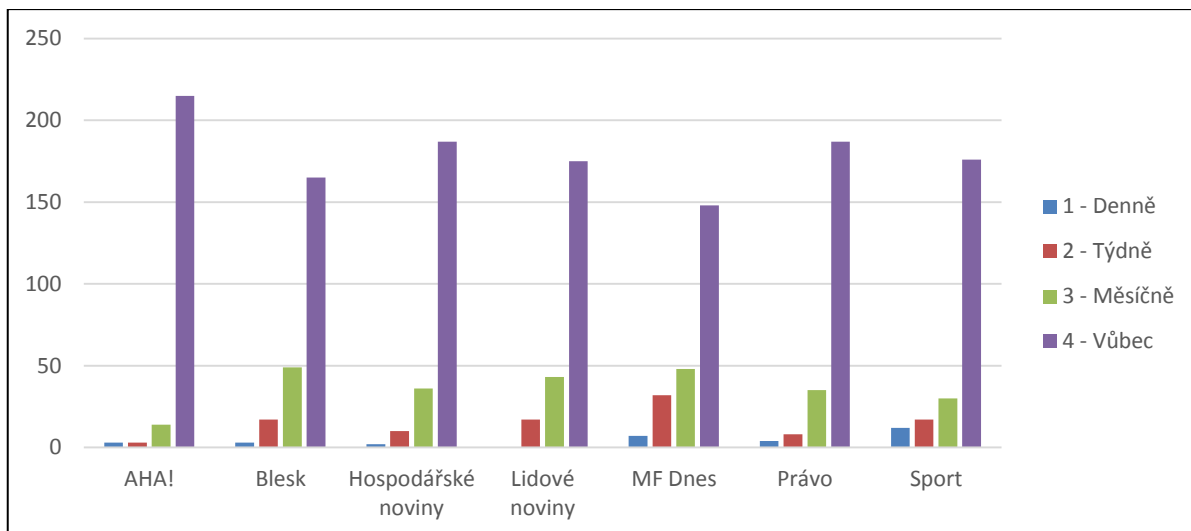

Graf 11 – Korupce v denících z pohledu studentů

Polovina studentů se nesetkala s problematikou korupce v denících, třetina se setkala a zbytek si to nepamatuje.

Deskriptivní problém

**Jak často studenti čtou vybrané, tištěné, celostátní, placené deníky?
(DC6)**

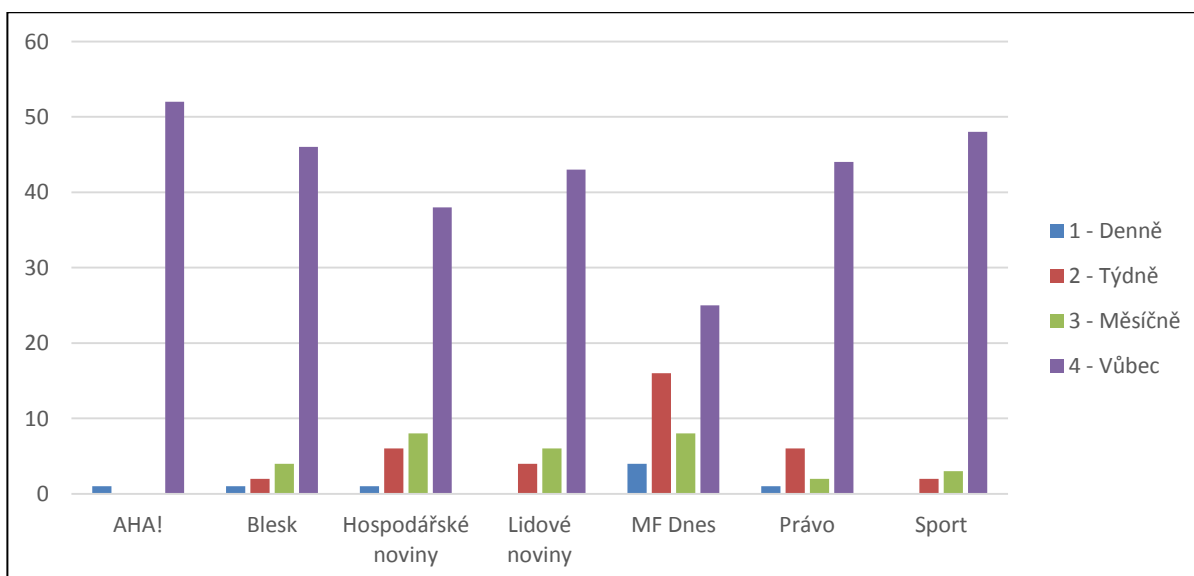

Graf 12 – Čtenost deníků studenty

Čtenost vybraných deníků je poměrně slabá. Většina studentů nečte deníky vůbec přibližně pětina studentů čte deníky alespoň jednou měsíčně.

Deskriptivní problém

**Jak často učitelé čtou vybrané, tištěné, celostátní, placené deníky?
(DC6)**

Graf 13 – Čtenost deníků učiteli

V případě učitelů je situace podobná s výjimkou deníku MF Dnes, který čtou pravidelněji než ostatní deníky.

Deskriptivní problém

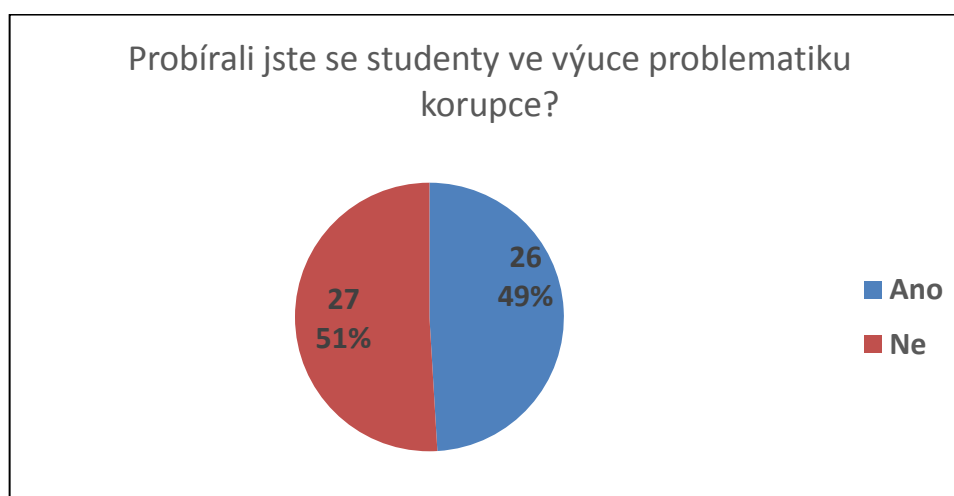
Jaká jiná tištěná média učitelé čtou? (DC6)

Tabulka 9 – Jiná tištěná média čtená učiteli

Jaká jiná tištěná média učitelé čtou?	četnost
Instinkt	3
Koktejl, Prostějovský deník, Prostějovský večerník, Radniční noviny, Týden, 21. století	2
Computer, Čas pro hvězdy, Dům, Dům a zahrada, Ekonom, Euro, Golf, Historie, Chip, Knihy, Květy, Lidé a země, Marie Claire, Marketing a média, Monitor, Můj dům, National geografic, Nový prostor, Odborné, Prostějovský týdeník, Psychologie, Reflex, Respekt, Rovnost, Scientific american, Sedmička, Svět na dlani, Téma, Udělej si sám, Víno a styl, Zahrádkář, Země světa, Žena a život, 100+1 zahraničních zajímavostí	1

Deskriptivní problém

Zařazují učitelé středních škol a gymnázií problematiku korupce do edukačního procesu, v rámci jakého předmětu? (DC7)

Graf 14 – Korupce jako předmět výuky – učitelé

Polovina učitelů dle dotazníku zařazuje problematiku korupce do edukačního procesu. V případě zbylé poloviny není jasné, jestli to nezařazuje z důvodu jiného zaměření (např. fyzika, cizí jazyky, matematika apod.) Zjištění by mohlo být námětem na další výzkumné šetření.

Deskriptivní problém

V jakých předmětech jste probírali problematiku korupce? (DC7)

Problematiku korupce učitelé probírali v rámci těchto předmětů: Český jazyk a literatura (ČJL), Technologie potravin, Anglický jazyk (ANJ), Třídnické hodiny, Právo, Občanská nauka, Ekonomika, Základy společenských věd (ZSV), Informační technologie, Marketing, Daně, Hospodářský zeměpis, Účetnictví, Ekonomie, Komunikace.

Graf 15 – Korupční kauza jako předmět výuky – učitelé

Jaké korupční kauzy jste ve škole probírali?

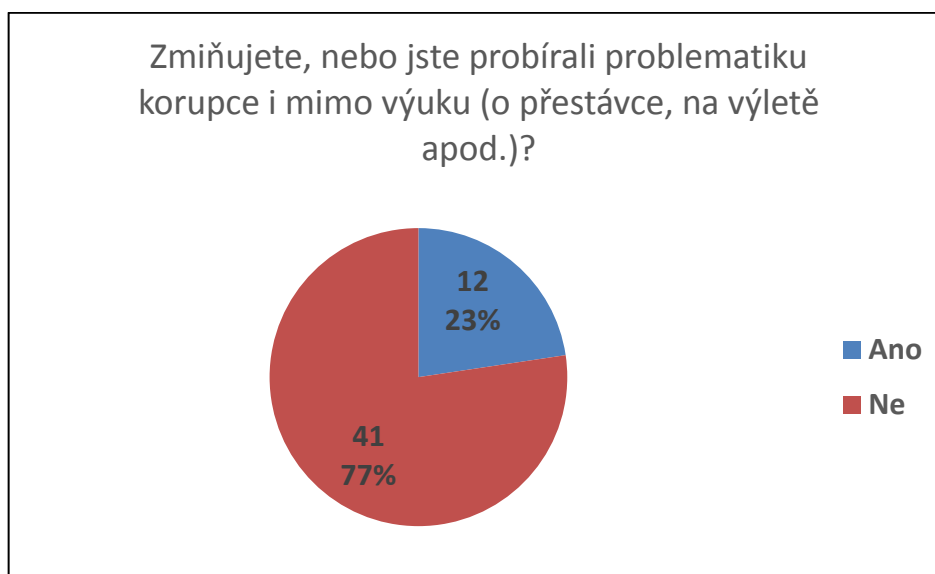
Tabulka 10 – Korupční kauzy probírané učiteli

Probírané korupční kauzy	četnost
Rath	4
Uplácení politiků	3
Lobing, Šedá a černá ekonomika	2
Uplácení lékařů - omluvenky, Gogolův Revizor (ČJL), Krejčíř, Rittig, Tatra, Mostecká Uhelná, Privatizace, Tunel Blanka, Nákup Pandurů, Nagyová, Kovanda, Nečas, Poslanecké trafiky	1

Probírání konkrétní korupční kauzy uvádí zhruba čtvrtina učitelů (23%). Mezi nejčastější patří znovu kauza Davida Ratha.

Deskriptivní problém

Probírali učitelé problematiku korupce i mimo výuku (o přestávce, na výletě apod.)? (DC7)

Graf 16 – Korupce mimo výuku – učitelé

Relační problémy

Výsledky v případě relačních problémů vycházejí přímo z dotazníků s výjimkou dvou zkoumaných veličin: Pravidelnost a Znalost. Tyto byly naškálvány z dotazníků dle následujících definic:

Pravidelnost ANO: čtení alespoň jednoho z uvedených deníků denně nebo týdně

Pravidelnost NE: ostatní případy

Znalost kauz ANO: Znalost alespoň dvou ze čtyř uvedených kauz

Znalost kauz NE: Znalost jedné nebo žádné z uvedených kauz

Relační problém

Jaký je rozdíl ve znalosti o korupci (na základě její definice) mezi dívkami a chlapci? (DC1)

H1: Dívky mají větší znalosti o korupci než chlapci.

H₁₀: Mezi pohlavím studentů a znalostí o korupci není souvislost.

H_{1A}: Mezi pohlavím studentů a znalostí o korupci je souvislost.

Tabulka 11 – H1 očekávaná četnost

Očekávaná četnost	Pohlaví	
	Muž	Žena
Znalost ANO	85,60	128,40
Znalost NE	8,40	12,60

Tabulka 12 – H1 pozorovaná četnost

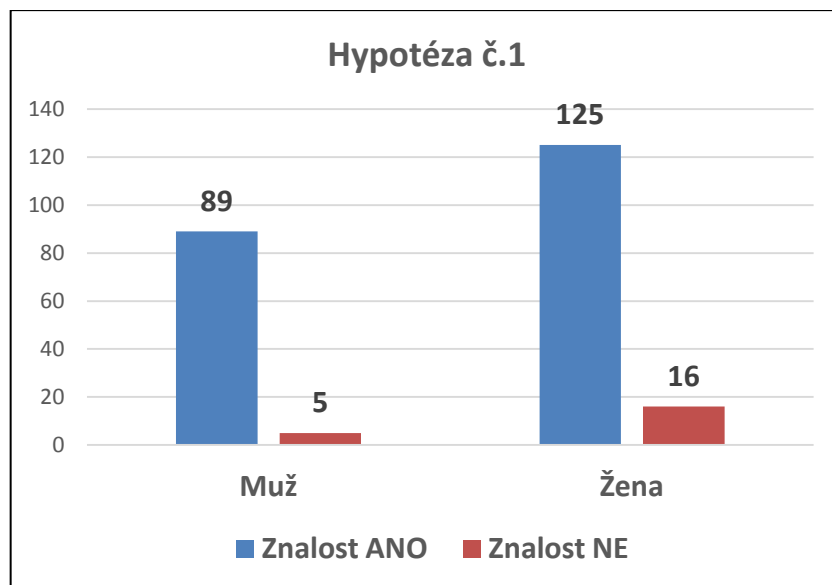
Pozorovaná četnost	Pohlaví	
	Muž	Žena
Znalost ANO	89	125
Znalost NE	5	16

Tabulka 13 – H1 chí

chí	Pohlaví	
	Muž	Žena
Znalost ANO	0,135047	0,090031
Znalost NE	1,376190	0,917460

Tabulka 14 – H1 výsledek

chí ²	2,518729
pravděpodobnost P	0,112501
hladina významnosti	0,05
srovnání	P >= 0,05
statistický výsledek	nejsou rozdíly
výsledek hypotézy	přijímáme H0

Graf 17 – Hypotéza č. 1: Vztah mezi znalostí korupce a pohlavím

Bylo zjištěno, že v rámci hypotézy H1 nejsou statisticky významné rozdíly mezi pohlavím studentů a znalostí o korupci, proto odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

Relační problém

Jaký je rozdíl ve znalosti o korupci (na základě její definice) mezi studenty G a SŠ? (DC1)

H2: Studenti gymnázií mají větší znalosti o korupci než studenti středních odborných škol.

H2₀: Mezi znalostí o korupci a studentem gymnázia nebo střední odborné školy není souvislost.

H2_A: Mezi znalostí o korupci a studentem gymnázia nebo střední odborné školy je souvislost.

Tabulka 15 – H2 očekávaná četnost

Očekávaná četnost	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	114,74	99,26
Znalost NE	11,26	9,74

Tabulka 16 – H2 pozorovaná četnost

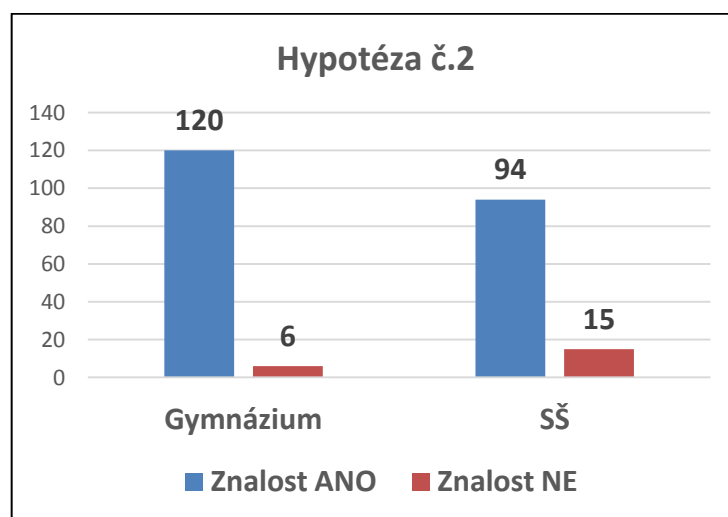
Pozorovaná četnost	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	120	94
Znalost NE	6	15

Tabulka 17 – H2 chí

chí	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	0,241093	0,278695
Znalost NE	2,456853	2,840032

Tabulka 18 – H2 výsledek

chí ²	5,816674
pravděpodobnost P	0,015875
hladina významnosti	0,05
srovnání	P < 0,05
statistický výsledek	jsou rozdíly
výsledek hypotézy	odmítáme H0

Graf 18 – Hypotéza č. 2: Vztah mezi znalostí korupce a typem školy

Jelikož jsme H0 odmítli, znamená to, že existuje nějaký vztah mezi typem školy a znalostí korupce. Abychom zjistili jaký, použijeme k tomu znaménkové schéma pro kontingenční tabulku¹²⁶.

Tabulka 19 – H2 očekávaná četnost v %

Očekávaná četnost %	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	48,83	42,24
Znalost NE	4,79	4,14

Tabulka 20 – H2 pozorovaná četnost v %

Pozorovaná četnost %	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	51,06	40,00
Znalost NE	2,55	6,38

Tabulka 21 – H2 proměnná Z

Z	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	10,52	-10,65
Znalost NE	-24,63	26,39

Tabulka 22 – H2 výsledná korelace

korelace +/-	Typ školy	
	Gymnázium	SŠ
Znalost ANO	+++	---
Znalost NE	---	+++

Z uvedeného vyplývají silné kladné korelace (tj. +++ na hladině významnosti 0,001) pro „Znalost korupce“ a „Gymnázium“, resp. pro „Neznalost korupce“ a „Střední školy“. Silné záporné korelace (tj. --- na hladině významnosti 0,001) jenom doplňují celkový výsledek. Původní hypotéza H2 je tedy znaménkovou metodou dokázána.

¹²⁶ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, str. 78.

Relační problém

Jaký je vztah mezi pravidelným čtením vybraných deníků a znalostí konkrétních korupčních kauz? (DC1, DC6)

H3: Znalost konkrétních korupčních kauz souvisí s pravidelným čtením vybraných deníků.

H₃₀: Mezi znalostí konkrétních korupčních kauz a pravidelným čtením vybraných deníků není souvislost.

H_{3A}: Mezi znalostí konkrétních korupčních kauz a pravidelným čtením vybraných deníků je souvislost.

Tabulka 23 – H3 očekávaná četnost

Očekávaná četnost	Pravidelnost	
	ANO	NE
Znalost kauz ANO	65,83	125,17
Znalost kauz NE	15,17	28,83

Tabulka 24 – H3 pozorovaná četnost

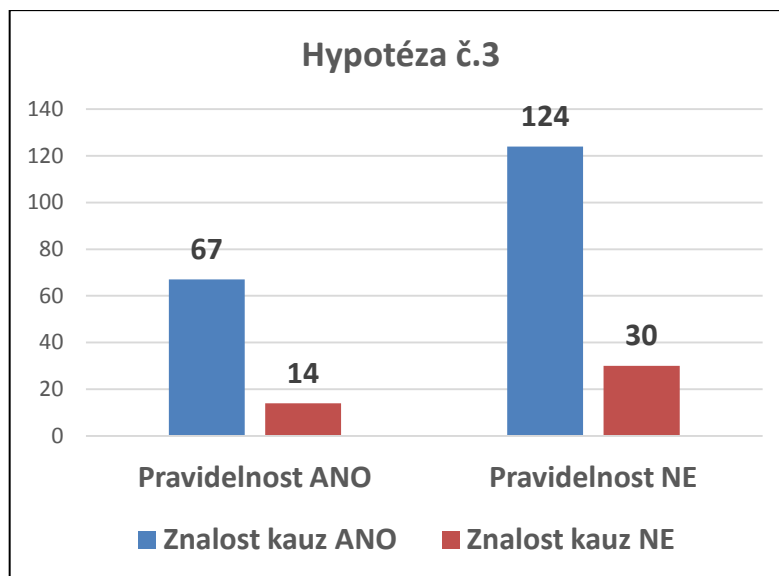
Pozorovaná četnost	Pravidelnost	
	ANO	NE
Znalost kauz ANO	67	124
Znalost kauz NE	14	30

Tabulka 25 – H3 chí

chí	Pravidelnost	
	ANO	NE
Znalost kauz ANO	0,020650	0,010861
Znalost kauz NE	0,089639	0,047148

Tabulka 26 – H3 výsledek

chí ²	0,168297
pravděpodobnost P	0,681629
hladina významnosti	0,05
srovnání	P >= 0,05
statistický výsledek	nejsou rozdíly
výsledek hypotézy	přijímáme H0

Graf 19 – Hypotéza č. 3: Vztah mezi znalostí korupčních kauz a pravidelným čtením deníků

Bylo zjištěno, že v rámci hypotézy H3 nejsou statisticky významné rozdíly mezi znalostí konkrétních korupčních kauz a čtením vybraných deníků, proto odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

Relační problém

**Jaký je rozdíl v četnosti vybraných deníků mezi dívkami a chlapci?
(DC6)**

H4: Dívky čtou vybrané deníky častěji než chlapci.

H₀: Četnost čtení vybraných deníků je u dívek a chlapců stejná.

H_{4A}: Četnost čtení vybraných deníků je u dívek a chlapců rozdílná.

Tabulka 27 – H4 očekávaná četnost

Očekávaná četnost	Pravidelnost	
	ANO	NE
Muž	32,40	61,60
Žena	48,60	92,40

Tabulka 28 – H4 pozorovaná četnost

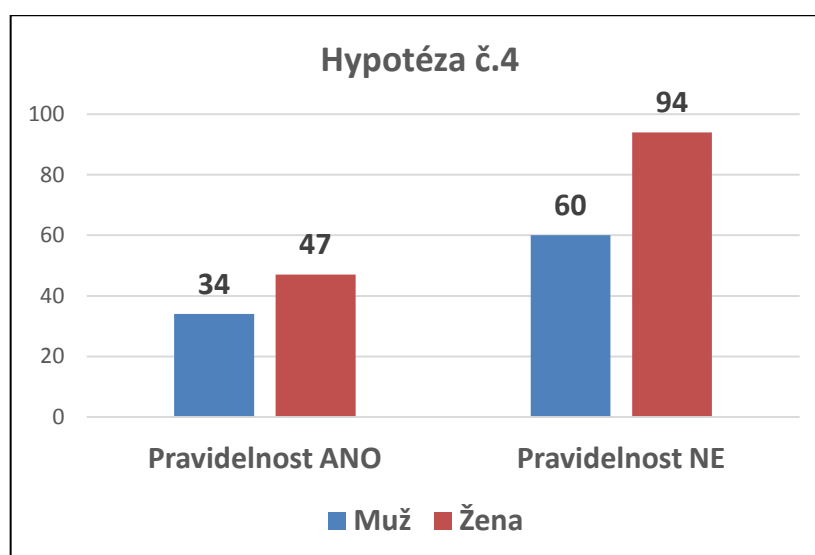
Pozorovaná četnost	Pravidelnost	
	Pravidelnost ANO	Pravidelnost NE
Muž	34	60
Žena	47	94

Tabulka 29 – H4 chí

chí	Pravidelnost	
	ANO	NE
Muž	0,079012	0,041558
Žena	0,052675	0,027706

Tabulka 30 – H4 výsledek

chí ²	0,200951
pravděpodobnost P	0,653954
hladina významnosti	0,05
srovnání	P >= 0,05
statistický výsledek	nejsou rozdíly
výsledek hypotézy	přijímáme H0

Graf 20 – Hypotéza č. 4: Vztah mezi pohlavím a pravidelným čtením deníků

Bylo zjištěno, že v rámci hypotézy H4 nejsou statisticky významné rozdíly mezi pohlavím studentů a pravidelným čtením vybraných deníků, proto odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

Relační problém

Jaký je rozdíl v četnosti vybraných deníků mezi studenty gymnázií a středních odborných škol? (DC6)

H5: Studenti gymnázií čtou vybrané deníky častěji, než studenti středních odborných škol

H5₀: Četnost čtení vybraných deníků je mezi studenty gymnázií a středních odborných škol stejná

H5_A: Četnost čtení vybraných deníků je mezi studenty gymnázií a středních odborných škol rozdílná

Tabulka 31 – H5 očekávaná četnost

Očekávaná četnost	Pravidelnost	
	ANO	NE
G	43,43	82,57
SŠ	37,57	71,43

Tabulka 32 – H5 pozorovaná četnost

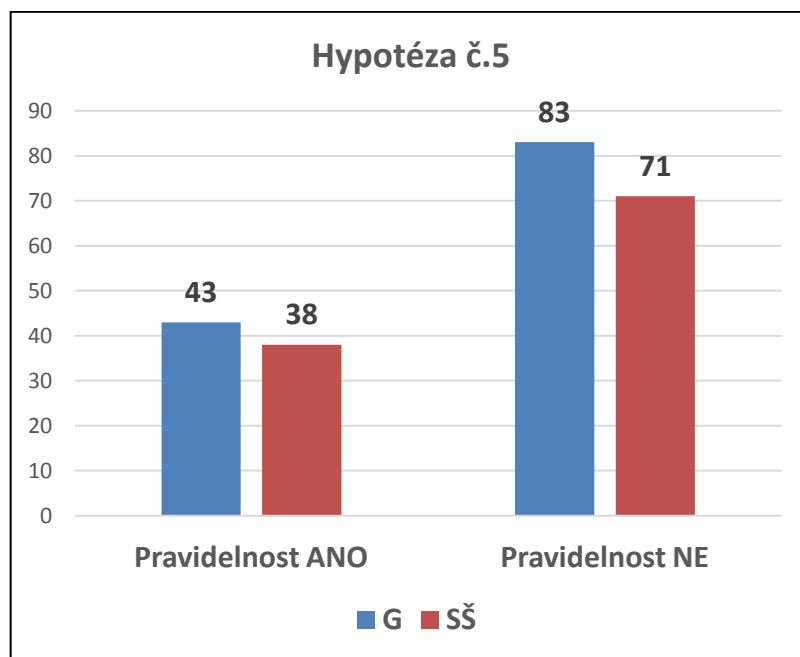
Pozorovaná četnost	Pravidelnost	
	Pravidelnost ANO	Pravidelnost NE
G	43	83
SŠ	38	71

Tabulka 33 – H5 chí

Chí	Pravidelnost	
	ANO	NE
G	0,004253	0,002237
SŠ	0,004917	0,002586

Tabulka 34 – H5 výsledek

chi ²	0,013993
pravděpodobnost P	0,905837
hladina významnosti	0,05
srovnání	P >= 0,05
statistický výsledek	nejsou rozdíly
výsledek hypotézy	přijímáme H0

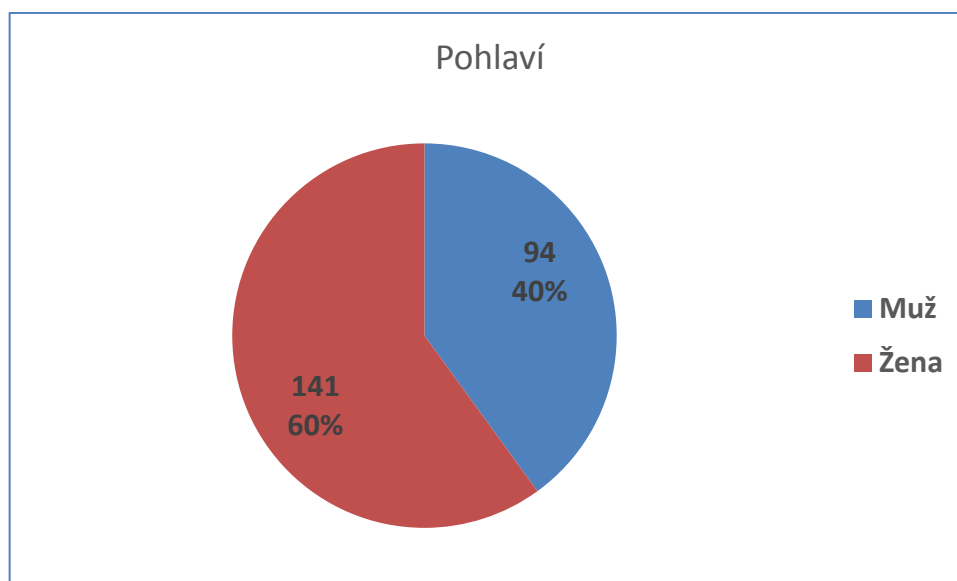

Graf 21 – Hypotéza č. 5: Vztah mezi typem školy a pravidelným čtením deníků

Bylo zjištěno, že v rámci této hypotézy nejsou statisticky významné rozdíly mezi typem škol a pravidelným čtením deníků, proto odmítáme alternativní a přijímáme nulovou hypotézu.

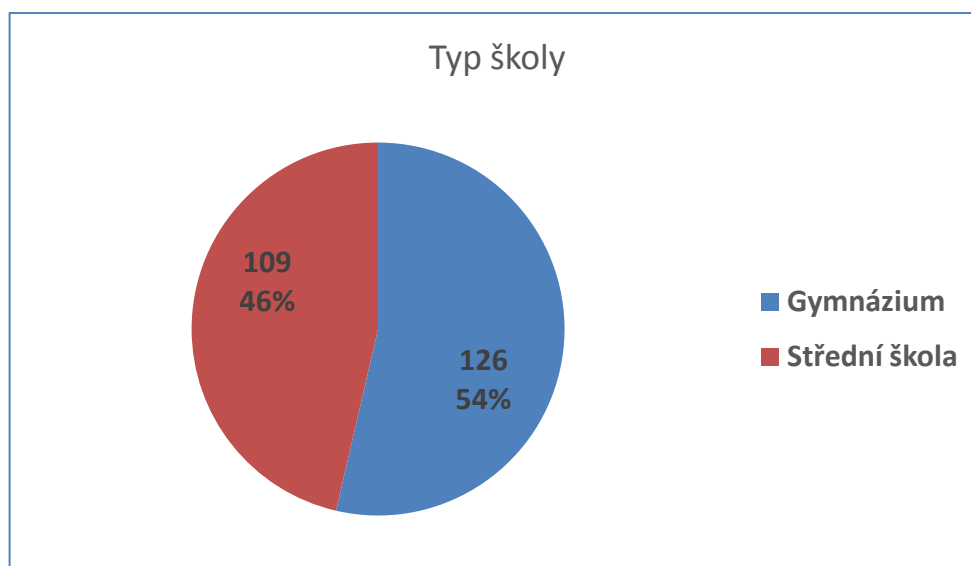
Popisná statistika výzkumného šetření

Studenti dle pohlaví

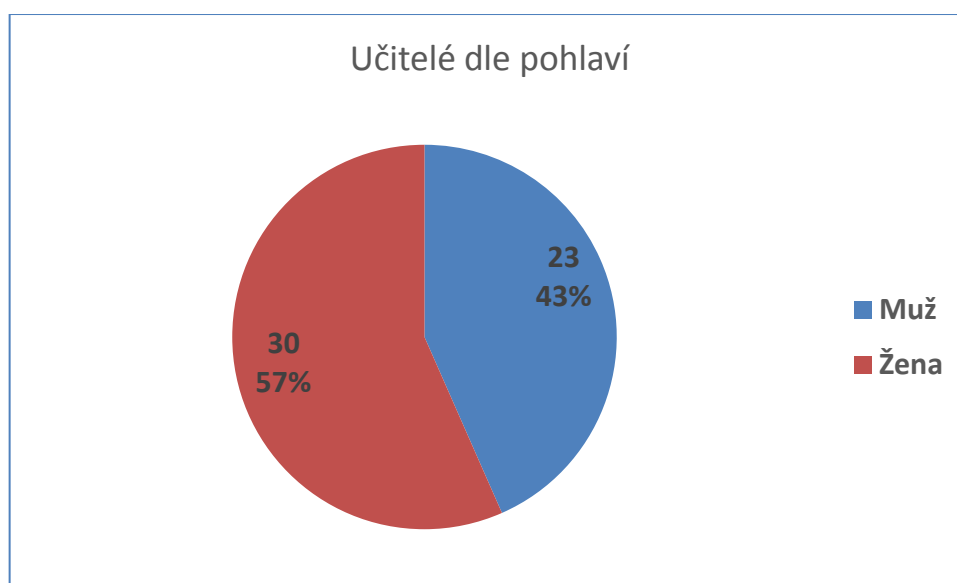
Graf 22 – studenti dle pohlaví

Studenti dle typu školy

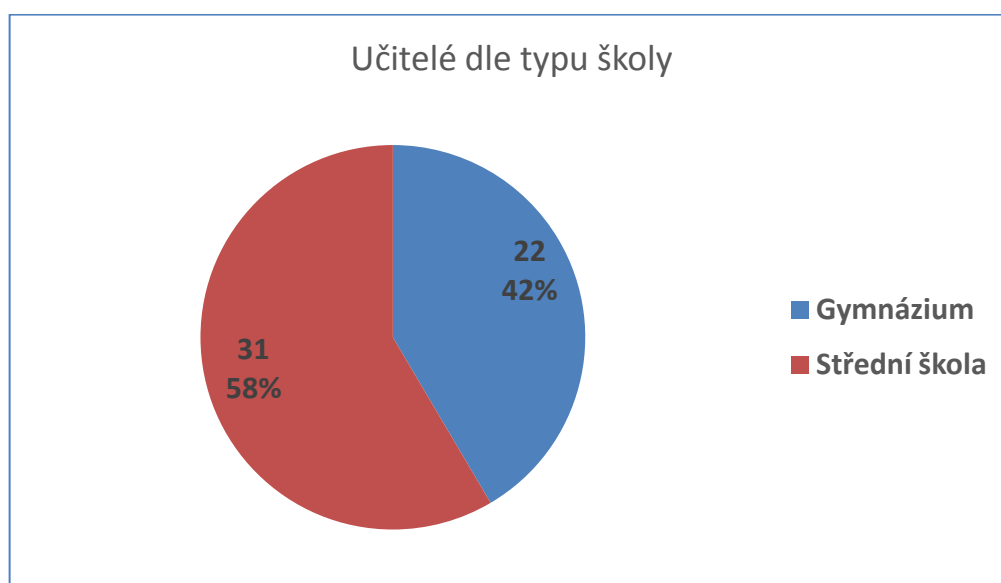
Graf 23 – studenti dle typu školy

Učitelé dle pohlaví

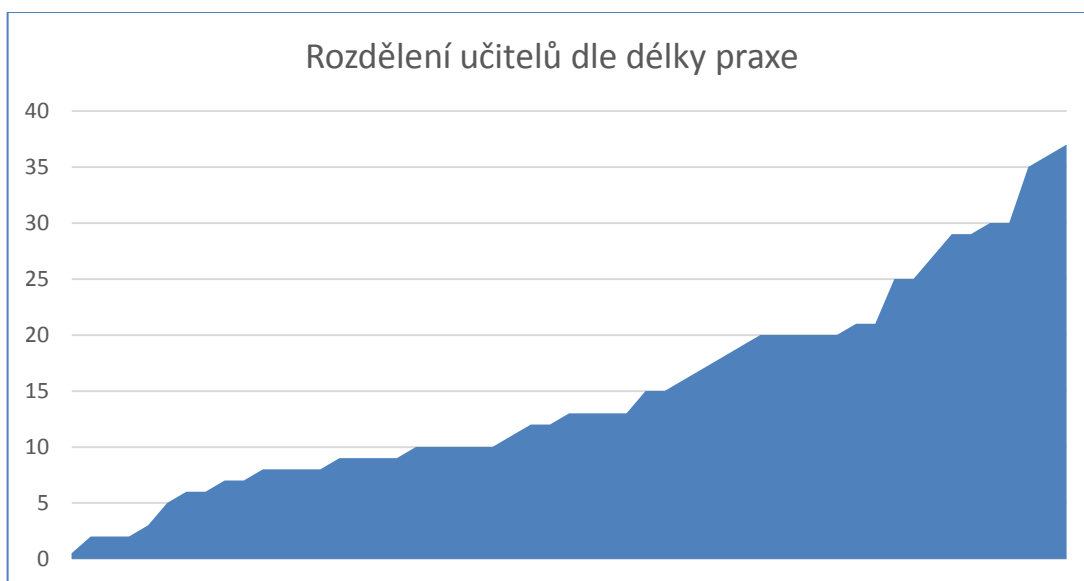
Graf 24 – učitelé dle pohlaví

Učitelé dle typu školy

Graf 25 – učitelé dle typu školy

Učitelé dle délky praxe

Graf 26 – učitelé dle délky praxe

12 Shrnutí nejdůležitějších výsledků empirické části práce

Nyní si podrobněji popíšeme výsledky výzkumného šetření. Tyto výsledky budeme uvádět dle jednotlivých dílčích cílů (DC).

DC1: Zjistit znalosti studentů o korupci (tak jak jsou pro tuto práci definovány)

DC1 se podařilo naplnit. Studenti dle zjištění chápali korupci stejně jako je uvedeno v definici (91%). Studenti také slyšeli o konkrétních korupčních kauzách, zejména o kauze Davida Ratha (96%). V relačních problémech v rámci DC1 nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl ve znalosti korupce mezi dívkami a chlapci. Naopak, byl zjištěn rozdíl ve znalosti korupce mezi studenty G a SŠ: u studentů G byla prokázána statisticky významnější větší znalost korupce než u studentů SŠ.

DC2: Zjistit, zda studenti získali znalosti o korupci ve školním prostředí (jak v edukační realitě, tak v rámci volnočasových aktivit)

DC2 se podařilo naplnit. 63% studentů se setkalo s problematikou korupce přímo ve výuce. Studenti G se s touto problematikou setkali převážně v předmětu Základy společenských věd (ZSV), Studenti SŠ v rámci různých předmětů, zejména ZSV, Ekonomika, Ekonomie a Právo. Studenti uvádějí, že se konkrétní kauza v rámci výuky neprobírají (probírání uvádí jenom 25%) a pokud ano, jako konkrétní kauzu uvádějí zejména kauzu Davida Ratha. Jenom třetina studentů (34%) dle zjištění probírala problematiku korupce s učiteli i mimo výuku.

DC3: Zjistit, zda studenti získali znalosti o korupci z vybraných, placených, tištěných celostátních deníků

DC3 se podařilo naplnit. Jenom něco přes třetinu studentů (38%) uvádí, že o korupci ve vybraných tištěných denících četla. Polovina studentů (51%) uvádí, že o korupci nečetla. Tento výsledek může být ovlivněn skutečností, že někteří studenti uvedené deníky nečetli vůbec (viz. DC6) a tím pádem odpovídali negativně i na položenou otázku.

DC4: Zjistit, zda Školní vzdělávací programy obsahují problematiku korupce a v jakých předmětech (oblastech)

DC4 se podařilo naplnit. Výzkumné šetření ukázalo, že jednotlivé školy do svých ŠVP problematiku korupce zařazují, buď přímým uvedením, nebo v rámci obecné charakteristiky konkrétního předmětu resp. vzdělávacích cílů.

DC5: Zjistit obecné statistické údaje o vybraných celostátních, tištěných, placených denících (např. čtenost, náklad, četnost výrazů korupce)

DC5 se podařilo naplnit. Byla provedena analýza námi vybraných údajů o celostátních denících za zjišťované období. Z analýzy průměrné čtenosti a denního nákladu jsme zjistili, že tato tradiční tištěná média mají stále relativně velký počet čtenářů a s tím spojený průměrný denní náklad, ovšem z analýzy také vyplynulo, že celkový počet čtenářů se každým rokem neustále snižuje. Analýzou deníků na množství článků v nich otištěných, které se týkají korupčního jednání bylo zjištěno, že deníky o korupci informují, ale množství těchto článků v porovnání k celkovému množství všech článků vybraných deníků za sledované období tvoří pouhá necelá dvě procenta.

DC6: Zjistit čtenost vybraných celostátních, tištěných, placených deníků u žáků a učitelů

DC6 se podařilo naplnit. Výzkumné šetření prokázalo poměrně slabou čtenost vybraných deníků jak u studentů, tak u učitelů. Většina respondentů nečte uvedené deníky prakticky vůbec, nebo jenom velmi zřídka (viz příslušné grafy). Mezi učiteli je z grafů patrný částečný zájem jenom o MF Dnes. Tento výsledek koresponduje s výsledky v DC5, kde čtenost tištěných médií obecně klesá (rozvoj informačních technologií). Výzkumné šetření neprokázalo závislost v čtení ani mezi dívkami a chlapci (H4) ani mezi studenty G a SŠ (H5). Nejzajímavější zjištění je neexistující vztah mezi čtením deníků a znalostí konkrétních korupčních kauz (H3). Dejme si to do souvislosti se zjištěními v DC1: studenti slyšeli o konkrétních kauzách, ale tyto konkrétní kauzy převážně ve škole neprobírali (např. neoprávněně získané tituly na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni, Nagyová). Zároveň neexistuje vztah mezi znalostí těchto kauz a čtením deníků. Z toho vyplývá, že studenti musí mít jiný zdroj informací než je edukační proces nebo vybraná tištěná média.

Jako zdroj předpokládáme TV nebo internet a navrhujeme tuto hypotézu pro některé z dalších výzkumných šetření.

DC7: Zjistit, zda učitelé do edukačního procesu zařazují problematiku korupce, případně v jakém předmětu

DC7 se podařilo naplnit. Polovina učitelů (49%) zařazuje problematiku korupce do edukačního procesu v rámci různých předmětů (ZSV, Ekonomika, Ekonomie, Občanská nauka, Třídní hodiny apod.). Tento výsledek koresponduje s výsledkem výzkumného šetření u studentů, kde uvádějí stejné předměty, jakož i s výsledkem výzkumného šetření ŠVP. Rovněž korespondují výsledky, kde probírání konkrétních korupčních kauz uvádí 24% studentů ve srovnání s 23% učitelů. V případě komunikace o korupci mimo edukační proces uvádí tuto komunikaci 24% učitelů ve srovnání s 34% studentů.

13 Diskuze

Výzkumné šetření se týkalo tří různých oblastí, které odpovídali na hlavní a dílčí cíle naší práce. Tím, že se jednalo o specifické cíle, které byly plněny na vybraném vzorku studentů, jsou tyto výsledky obtížně porovnatelné s výsledky podobných výzkumů. Proto se tato diskuze bude týkat srovnání dílčích aspektů a prací autorů, které se zabývali pracemi na dané téma a našimi výsledky. Obsahem této kapitoly nebude vyčerpávající diskuze na všechny oblasti tohoto výzkumu, ale pouze na dílčí části, kterými se zabývaly práce uvedené v kapitole Pohled na současný stav zkoumané problematiky.

Co se týče čtenosti tradičních tištěných médií u studentů maturitních ročníků, našim šetřením bylo zjištěno, že většina respondentů nečte tradiční tištěné deníky prakticky vůbec, nebo jen velmi zřídka, mají tedy jiný zdroj informací, než jsou námi vybrané tištěné deníky. Toto zjištění doplňuje práce Idy Kárné, Vliv masmédií na studenty středních a vysokých škol, která odpovídá na otázku, které zdroje studenti využívají. V této práci bylo zjištěno, že studenti čtvrtých ročníků tráví velkou část volného času u počítače. Tak odpověděla téměř polovina dotázaných, stejně tak na otázku, z jakých zdrojů čerpají informace, převážná většina odpověděla, že z internetu. Toto potvrzuje náš předpoklad, že za klesajícím prodejem denního tisku může i rozvoj informačních technologií.

Korupce, jak byla popsána v teoretické části práce, může mít různé projevy a podoby. Prof. Vladimíra Dvořáková ve své knize Rozkládání státu se zabývá korupční aférou, která se týkala neoprávněně získaných titulů na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. V této knize se pokoušela popsat, jak je pro společnost nebezpečné vytváření klientelistických sítí, kterých se tato aféra týkala. I přesto, že tato korupční kauza propukla již v roce 2009, bylo v našem výzkumném šetření zjištěno, že studenti o této kauze slyšeli a někteří ji označili i za kauzu, kterou ve vyučování probírali. K tomuto lze uvést, že je vhodné, když se studenti o jednotlivých konkrétních projevech a nebezpečí korupce dozvídají i v rámci edukačního procesu.

Závěr

V této práci jsme se zabývali vybranými znalostmi o korupci u vzorku studentů gymnázií a středních odborných škol a tím, zda a jakým způsobem se na těchto znalostech podílí edukační proces a zda a jakým způsobem se na těchto znalostech podílí i vybrané celostátní, tištěné, placené deníky. K dosažení tohoto záměru jsme si vytýčili hlavní a dílčí cíle, kterých bylo v této práci dosaženo.

V teoretické části této práce byla popsána vybraná stěžejní témata, která se k této práci vztahují, tomuto byly podřízeny jednotlivé kapitoly, podkapitoly a oddíly. Jelikož problematika korupce prostupuje celou touto prací, první kapitola se proto týkala této problematiky. Korupci jsme si v této kapitole definovali, popsali její typy a uvedli, jakým způsobem se dá měřit a jaké důsledky pro společnost obnáší. Na tuto kapitolu jsme navázali kapitolami, ve kterých jsme popsali veřejnou správu a s ní související veřejný sektor. Dále jsme se zabývali korupcí, která je s touto správou spojená. Zde jsme uvedli jak obecné, tak i konkrétní případy, které jsme následně využili při sestavení dotazníkového šetření. Další část se týkala vymezení problematiky masových médií, kam tradiční tištěná média bezesporu patří. V této části jsme vysvětlili, jakým způsobem tyto média působí na příjemce jejich sdělení a jak je mohou ovlivňovat, a to prostřednictvím agendy framing a setting, které jsme podrobněji popsali. Tím, že je tato práce zaměřena i na edukační proces, proto byla poslední část teoretické části zaměřena na korupci v českém kurikulu. Zde jsme se převážně zaměřili na rámcové vzdělávací programy gymnázií a středních odborných škol, a to v těch částech, které s problematikou korupce souvisí. Naše zjištění jsme následně využili v empirické části práce při analýze školních vzdělávacích programů.

Empirická část práce svým výzkumným šetřením navazuje na stěžejní témata teoretické části. Po základním shrnutí současného stavu zkoumané problematiky následuje stanovení hlavního a dílčích cílů, na které navazují deskriptivní a relační problémy a formulace hypotéz. Následně zde provádíme podrobnou charakteristiku našeho výzkumného šetření. Další kapitola, která se týká výsledků výzkumného šetření, tvoří páteřní část této empirické části práce. Celá tato kapitola je provedena přehledným a logickým způsobem, který se vyznačuje tím, že je u každé části výzkumného šetření jasně patrné, jaký dílčí cíl je plněn a jakým způsobem.

Tato diplomová práce přinesla i pro jejího zpracovatele zajímavá zjištění, která se objevují ve všech třech částech výsledků výzkumného šetření. Týkají se například zjištění, že školy do svých ŠVP problematiku korupce přímo zahrnují, že vybrané deníky s ohledem na

celkový počet článků, o korupci a jejích doprovodných jevech tak často nepíše, jak by se mohlo zdát. Zajímavé jsou i data z dotazníkového šetření, která ukazují v jakých různých předmětech se studenti s problematikou korupce setkali, jaké deníky a jak často čtou, dále jaké deníky a jak často čtou jejich učitelé a jaká jiná tištěná média učitelé čtou. Tím, že je tato práce zaměřena na zodpovězení konkrétních otázek, které vychází z hlavního a dílčích cílů, nebylo možné provést vyčerpávající rozbor zjištěných dat, stejně tak byla nalezena i spousta dalších otázek, které by si zasloužily být předmětem dalšího zkoumání. Na základě výše uvedených skutečností zpracovatel této práce je rád, že se tomuto tématu mohl věnovat.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

BALADA, Jan a kol. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2007, 100 s. ISBN 978-808-7000-113. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

BASTLOVÁ, Marie. KDYŽ MUŽI VLÁDNE ŽENA. *Hospodářské Noviny: Rubrika: EXTRA*. 16.1.2015.

Boj proti korupci: sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci. 1. upr. vyd. Editor Pavel Kohout. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády (NERV), 2011, 125 s. ISBN 978-80-7440-053-7.

CIMRMAN, Jára da, Ladislav SMOLJAK a Zdeněk SVĚRÁK. *Hry a semináře: úplné vydání*. Vyd. 1., úplné. Praha: Paseka, 2009, 565 s. Divadlo Jára Cimrmana. ISBN 978-807-1859-734.

Corruption Perceptions Index 2014: Results. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/results>

Čtenost deníků. *Unie vydavatelů* [online]. 2014, 7.8.2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni

DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, 309 p. ISBN 978-802-1040-625.

David Rath. *Aktualne.cz* [online]. 11.11.2013 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/politici/david-rath/r~i:wiki:53/>

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Rozkládání (Rozkrádání) státu*. Vyd. 1. Ilustrace Kateřina Kloubová. Praha: Universum, 2012, 175 s. ISBN 978-802-4234-885.

FRIEDMAN, Milton a Rose FRIEDMANOVÁ. *Svoboda volby*. 1.vyd. Praha: Liberální institut, 1991, 318 s. ISBN 80-854-6785-2. Autorizovaný překlad z amerického vydání publikovaného Harcourt Brace Jovanovitch, Inc., New York and London, 1980 Přel. Pavel a Vladimír Vrecionovi

HDP 2014, vývoj hdp v ČR. *KURZYCZ* [online]. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/A=1>

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxxiv, 792 s. Právní učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1792-543.

Hlavní stránka. *Právo* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.pravo.cz/index.php>

CHASIKIDISOVÁ, Helena. *Korupce ve veřejné správě (teoretické a experimentální přístupy)*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta.

CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 281 s. ISBN 978-807-2018-536.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

Index vnímání korupce /CPI/ v roce 2013. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>

Index vnímání korupce 2014. *TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2014-2/>

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-807-3672-874.

KALA, Miloslav. Jak měřit korupci?. *ČESKÁ POZICE* [online]. 2.3.2011 [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-merit-korupci-0z7-/tema.aspx?c=A110227_110100_pozice_6896

KALVAS, František, Jan VÁNĚ, Martina ŠTÍPKOVÁ a Martin KREIDL. Sociologický časopis. *Rámcování a nastolování agendy: Dva paralelní procesy v interakci*. 2012, roč. 2012, č. 1, s. 3-37. DOI: 0038-0288. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/122-sociologicky-casopis-czech-sociological-review-1-2012/2196>

KÁRNÁ, Ida. *Vliv masmédií na studenty střední a vysoké školy*. Brno, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií.

KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouza deprivantů: o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha: Makropulos, 1996, 303 p. ISBN 80-901-7768-9.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995, 307 s. ISBN 80-718-4134-X.

LABOUTKOVÁ, Šárka a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Editor Karel Müller. Praha: Grada, 2010, 256 s. ISBN 978-802-4731-650.

LINCÉNYI, Marcel. *Manipulácia a objektivita v masmédiách*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2013, 146 s. Librix.eu. ISBN 978-80-263-0534-7.

LOKAJ, Zdeněk. *Média a realita*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 37 s. ISBN 978-80-7372-290-6.

MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. 1. vyd. Brno: Paido, 2008, 127 s. s. 12. ISBN 978-807-3151-751.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002, 447 s. ISBN 80-717-8714-0. z anglického originálu přeložil Jan Jiráček a Marcel Kabát.

Média a marketing. *Ihned* [online]. 2014, 16.7.2013 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-60258560-seznam-cz-koupil-tretinu-akcii-vydavatele-deniku-pravo-a-serveru-novinky-cz>

MICHÁLEK, Libor. *Zničte to, nebo to zničí vás, aneb, Modrá, nikoliv Zelená banka?*. Praha: Institut Wiliama Wilberforce, 2013, 191 s. ISBN 978-80-260-5445-0.

NÁRODNÍM ÚSTAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007, 86 s. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

ODHAD ČTENOSTI TISKU - MEDIA PROJEKT. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://unievydavatelu.cz.artbox.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

O firmě. *VLTAVA-LABE-PRESS* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.vlp.cz/o-vlp/o-firme.html>

O nás. *CZECH NEWS CENTER* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1323/o-nas>

ON-LINE POROVNÁNÍ MEDIÁLNÍCH DAT TITULŮ: Ověřování nákladů tisku. *UNIE VYDAVATELŮ* [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://rocenkaunievydavatelu.cz/2014/index.php?akce=naklad&tg=1>

O společnosti. *E.economia* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://economia.ihned.cz/o-spolecnosti/>

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

Periodický tisk. *ABC ČR – Kancelář ověřování nákladu tisku* [online]. [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk/>

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1.vyd. Praha: Academia, 2001, 834 s. ISBN 80-200-0982-5.

PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 80-868-6194-5.

Podezřelé armádní zakázky: Padlo 54 obvinění. In: *Ct24* [online]. 17.2.2011. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/115724-podezrele-armadni-zakazky-padlo-54-obvineni/>

Portrét společnosti. *Mediální skupina MAFRA* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_o-spolecnosti_portret-spolecnosti.htm

PRÁŠILOVÁ, Michaela a Eva ŠMELOVÁ. *Kurikulum a jeho tvorba II: studijní texty pro distanční vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 75 s. ISBN 978-80-244-2607-5.

Prodej titulů. *RESPEKT* [online]. 15. 2. 2012 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://respekt.ihned.cz/c1-54322610-prodej-titulu>

Rámcové vzdělávací programy. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Rámcové vzdělávací programy. *Národního ústavu pro vzdělávání* [online]. [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy?lang=1>

Rámcové vzdělávací programy: *Rámcové vzdělávací programy podle kategorií oborů vzdělání. Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.

SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, eds. *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2013. 224 s. ISBN: 978-80-7418-177-1

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 497 s. ISBN 978-80-7478-002-8.

SMITH, Michael L. *Vnímání a realita korupce v České republice - nové výzkumy, metody a postupy*. Vyd. 1. Praha: ISEA - Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2008, 115 s. ISBN 978-809-0331-648.

Smlouva mezi VZP a protonovým centrem je neplatná, rozhodli arbitři. In: *idnes.cz* [online]. 1.7.2014 [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhodci-soud-smlouva-vzp-protonove-centrum-neplatna-p1j-/domaci.aspx?c=A140701_173902_domaci_hv

Střední školy a učiliště. *Statutární město Prostějov* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.prostejov.eu/cz/obcan/skolstvi-kultura-sport/stredni-skoly-uciliste/>

ŠEBESTOVÁ, Jarmila. *Kontrolní systém veřejné správy a veřejného sektoru*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita, 2008, 179 s. ISBN 978-807-2484-607.

Šéfka ERÚ: První nelegální solární licence skončí do měsíce. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2014, 15.7.2014 [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://video.aktualne.cz/dvtv/sefka-eru-prvni-nelegalni-solarni-licence-skonci-do-mesice/r~c6ed57280c3e11e4ba9c0025900fea04/>

Šéf skládky umožnil kamarádovi uložit načerno stovky tun odpadu. In: *Novinky.cz* [online]. 1.12.2014. [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/355029-sef-skladky-umoznil-kamaradovi-ulozit-nacerno-stovky-tun-odpadu.html>

ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 13., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, xvii, 422 s. ISBN 978-807-4004-902.

ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, 348 s. ISBN 978-802-1056-183.

ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, 212 s. ISBN 978-808-7123-041.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Ilustrace Zdeněk Prošek. Praha: Grada, 2011, 230 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4735-634.

VANTUCH, Pavel a Petr KUPKA. *Korupce a kriminalita: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2011, 171 s. ISBN 978-808-7001-097.

VLÁDA ČR. Interní protikorupční program Úřadu vlády České republiky. [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/protikorupcni-program/interni-protikorupcni-program-uradu-vlady-ceske-republiky-119436/>

Vlastníci. *CZECH NEWS CENTER* [online]. 2014 [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.cncenter.cz/clanek/1324/vlastnici>

BLAŽEK, Vojtěch. Kolín se soudí s úplatným poslancem o 26 milionů. *Mladá fronta Dnes: Rubrika: Události*. 10.3.2015.

VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, c2007, 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.

Vyhledávání v databázi. *ANOPRESS IT* [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.anopress.cz/vyhledavani-v-databazi#!prettyPhoto>

Vysokoškolské kvalifikační práce. *Theses.cz* [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <https://theses.cz/>

Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice. Praha: Transparency International - Česká republika, 2009, 71 s. ISBN 978-808-7123-119.

Základní informace. *ABC ČR - Kancelář ověřování nákladu tisku* [online]. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.abccr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu. In: *Sbírka zákonů*. 1993, č. 198. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-198>

Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 2009, č. 40. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=40%2F2009>

Seznam zkratek

CPI – index vnímání korupce

DC1 – dílčí cíl č. 1

DC2 – dílčí cíl č. 2

DC3 – dílčí cíl č. 3

DC4 – dílčí cíl č. 4

DC5 – dílčí cíl č. 5

DC6 – dílčí cíl č. 6

DC7 – dílčí cíl č. 7

G – gymnázia

RVP – rámcové vzdělávací programy

SŠ – střední odborné školy

ŠVP – školní vzdělávací programy

TI – Transparency International

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Deníky podle počtu čtenářů.....	64
Tabulka 2 – Průměrný prodaný denní náklad.....	65
Tabulka 3 – Výsledky analýzy četnosti slova korupce.....	69
Tabulka 4 – Výsledky analýzy četnosti slov, které se týkají korupce.....	70
Tabulka 5 – Výsledky analýzy četnosti slov korupce a veřejná správa	70
Tabulka 6 – Příklad zadávaných jednotlivých výrazů pro potřeby vyhledávání.....	71
Tabulka 7 – Výsledky analýzy četnosti kombinací vybraných slov	72
Tabulka 8 – Výsledky analýzy četnosti slov korupce a politik	72
Tabulka 9 – Jiná tištěná média čtená učiteli	79
Tabulka 10 – Korupční kauzy probírané učiteli	80
Tabulka 11 – H1 očekávaná četnost	82
Tabulka 12 – H1 pozorovaná četnost	82
Tabulka 13 – H1 χ^2	82
Tabulka 14 – H1 výsledek	82
Tabulka 15 – H2 očekávaná četnost	83
Tabulka 16 – H2 pozorovaná četnost	84
Tabulka 17 – H2 χ^2	84
Tabulka 18 – H2 výsledek	84
Tabulka 19 – H2 očekávaná četnost v %.....	85
Tabulka 20 – H2 pozorovaná četnost v %.....	85
Tabulka 21 – H2 proměnná Z.....	85
Tabulka 22 – H2 výsledná korelace	85
Tabulka 23 – H3 očekávaná četnost	86
Tabulka 24 – H3 pozorovaná četnost	86
Tabulka 25 – H3 χ^2	86
Tabulka 26 – H3 výsledek	86
Tabulka 27 – H4 očekávaná četnost	87
Tabulka 28 – H4 pozorovaná četnost	88
Tabulka 29 – H4 χ^2	88
Tabulka 30 – H4 výsledek	88
Tabulka 31 – H5 očekávaná četnost	89
Tabulka 32 – H5 pozorovaná četnost	89

Tabulka 33 – H5 chí	89
Tabulka 34 – H5 výsledek	90

Seznam grafů

Graf 1 – Deníky podle počtu čtenářů.....	64
Graf 2 – Průměrný prodaný denní náklad	66
Graf 3 – Výsledky analýzy četnosti slova korupce	69
Graf 4 – Chápání korupce studenty	74
Graf 5 – Vnímání konkrétních korupčních kauz studenty.....	74
Graf 6 – Korupce v rámci výuky	75
Graf 7 – Korupce v rámci výuky – předměty	75
Graf 8 – Korupce v rámci výuky – kauzy	76
Graf 9 – Korupce v rámci výuky – kauzy detaily.....	76
Graf 10 – Korupce mimo výuku.....	77
Graf 11 – Korupce v denících z pohledu studentů	77
Graf 12 – Čtenost deníků studenty	78
Graf 13 – Čtenost deníků učiteli.....	78
Graf 14 – Korupce jako předmět výuky – učitelé	79
Graf 15 – Korupční kauza jako předmět výuky – učitelé.....	80
Graf 16 – Korupce mimo výuku – učitelé	81
Graf 17 – Hypotéza č. 1: Vztah mezi znalostí korupce a pohlavím	83
Graf 18 – Hypotéza č. 2: Vztah mezi znalostí korupce a typem školy	84
Graf 19 – Hypotéza č. 3: Vztah mezi znalostí korupčních kauz a pravidelným čtením deníků	87
Graf 20 – Hypotéza č. 4: Vztah mezi pohlavím a pravidelným čtením deníků	88
Graf 21 – Hypotéza č. 5: Vztah mezi typem školy a pravidelným čtením deníků.....	90
Graf 22 – studenti dle pohlaví	91
Graf 23 – studenti dle typu školy	91
Graf 24 – učitelé dle pohlaví	92
Graf 25 – učitelé dle typu školy	92
Graf 26 – učitelé dle délky praxe.....	93

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Příklad rozšířeného formuláře	68
---	----

Přílohy

Příloha č. 1 dotazník pro studenty

Vážení studenti,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Data, která díky Vám získáme, nám mohou říct důležité informace o znalostech problematiky korupce a zda se na těchto znalostech podílí i vybrané deníky a edukační proces.

V rámci tohoto dotazníku se setkáte s pojmem „korupce“.

Mezinárodní nevládní nezisková organizace Transparency International definuje korupci jako *„zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu... takové jednání představitelů veřejného sektoru, (ať už se jedná o politiky, či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.“*

Není-li uvedeno jinak, zakroužkujte, prosím, vždy jednu odpověď

Otázka č. 1: Chápali jste korupci podobně, jako ve výše uvedené definici?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 2: Slyšeli jste už o nějakém konkrétním příkladu korupce jako je např. uplácení úředníků, ovlivnění veřejných zakázek, zneužití dotací aj.?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 3: O kterých z následujících korupčních kauz jste slyšeli? (můžete zakroužkovat více odpovědí)

- a) Neoprávněně získané tituly na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni
- b) Kauza Davida Ratha
- c) Kauza Jany Nagyové (Nad'ové) – Nečasové
- d) Kauza poslance Romana Pekárka

Otázka č. 4: Setkali jste se s výrazem „korupce“ v rámci výuky?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 5: V rámci jakých předmětů jste se setkali s výrazem korupce? (prosím uveďte)

.....

Otázka č. 6: Setkali jste se s výrazem korupce v rámci jiné komunikace s vyučujícím (o přestávce, na výletě, apod.)

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 7: Probírali jste ve škole i nějakou konkrétní korupční kauzu?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 8: Jaké korupční kauzy jste ve škole probírali? (prosím uveďte)

.....

Otázka č. 9: Jak často čtete tyto vybrané celostátní deníky v jejich tištěné podobě? (prosím u každého deníku zakroužkujte dle skutečnosti)

Deník Aha!

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Blesk

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Hospodářské noviny

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Lidové noviny

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Mladá fronta Dnes

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Právo

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Sport

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Otázka č. 10: Četli jste v některém z uvedených deníků o korupci?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Otázka č. 11: Jste

- a) Muž
- b) Žena

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 2 dotazník pro učitele

Dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Data, která díky Vám získáme, nám mohou říct důležité informace o znalostech problematiky korupce a zda se na těchto znalostech podílí i vybrané deníky a edukační proces.

Otázka č. 1: Probírali jste se studenty ve výuce problematiku korupce?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 2: V jakých předmětech jste probírali problematiku korupce? (prosím uveďte)

.....

Otázka č. 3: Zmiňujete, nebo jste probírali problematiku korupce i mimo výuku (o přestávce, na výletě, apod.)

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 4: Probírali jste ve škole i nějakou konkrétní korupční kauzu?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 5: Jaké korupční kauzy jste ve škole probírali? (prosím uveďte)

.....

Otázka č. 6: Jak často čtete tyto vybrané celostátní deníky v jejich tištěné podobě? (prosím u každého deníku zakroužkujte dle skutečnosti)

Deník Aha!

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Blesk

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Hospodářské noviny

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Lidové noviny

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Mladá fronta Dnes

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Právo

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Deník Sport

- a) Denně
- b) Týdně
- c) Měsíčně
- d) Vůbec

Otázka č. 7: Jaká jiná tištěná média, jako jsou např. deníky, časopisy aj. také čtete (prosím doplňte)

.....

Otázka č. 8: Jaká je Vaše aprobace? (prosím doplňte)

.....

Otázka č. 9: Jaká je Vaše délka praxe? (prosím doplňte)

.....

Otázka č. 10: Jaké jsou Vámi vyučované předměty? (prosím doplňte)

.....

Otázka č. 11: Jste

- a) Muž
- b) Žena

Děkuji za vyplnění dotazníku.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavel Grepl
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Mediální obraz korupce ve veřejné správě
Název v angličtině:	The Media-formed Picture of Corruption in the Public Administration
Anotace práce:	<p>Tato práce je zaměřena na zjištění vybraných znalostí o korupci u vzorku studentů maturitních ročníků prostějovských středních odborných škol a gymnázií a na to, zda se na těchto znalostech podílí i vybrané celostátní, placené, tištěné deníky, jimi vytvářeným mediálním obrazem a zda se na těchto znalostech podílí i edukační proces na středních odborných školách a gymnáziích. Práce je tedy zaměřena na korupci ve vztahu k vybraným deníkům a ve vztahu k edukačnímu procesu. Celkově má diplomová práce třináct kapitol, které jsou rozděleny do teoretické a empirické části. Empirická část se skládá ze tří samostatných částí. K výzkumnému šetření bylo přistoupeno z hlediska kvalitativní i kvantitativní metodologie a je orientováno na hlavní zaměření této práce.</p>
Klíčová slova:	Korupce, veřejná správa, média, rámcové vzdělávací programy, školní vzdělávací programy.

Anotace v angličtině:	<p>This Project is aimed firstly at finding out selected information about corruption with a sample of students of the last grades of the secondary specialized schools and grammar schools in Prostějov. The Project also aims at finding out whether the students' knowledge source from selected national, paid, paper daily newspapers by creating pictures of situations in the media, and in the third place, we observe whether the educational procedures carried out on the secondary specialized schools and grammar schools participate in acquiring of the knowledge in students. The Project, therefore, focuses on corruption in relation to selected daily newspapers and in relation to the educational procedure. The Diploma Project consists of 13 chapters in total, divided into the Theoretical and the Empirical Parts. The Empirical Part is formed by three individual sections. The research observation was carried out through the principles of qualitative and quantitative methodologies and it is aimed at the major topic of the Project.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Corruption, public administration, media, educational program frames, educational programs for schools</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Dotazník pro studenty Příloha č. 2: Dotazník pro učitele</p>
Rozsah práce:	<p>117 stran</p>
Jazyk práce:	<p>čeština</p>